

EDMUNDOWE PRZEDSZKOLE

Program wychowania przedszkolnego
wg koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego

Edmundowe Przedszkole

Program wychowania przedszkolnego
wg koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego

z wdzięcznością naszemu Ojcu Edmundowi

Kraków 2026

Autorzy: s. Natalia Bąk, Klaudyna Dziubła-Piątek, Natalia Kędzierska, s. Olga Mura, Klaudia Mynarska, s. Róża Olszewska, s. Paulina Rosińska, Martyna Saletnik - Honkisz, s. Aneta Światłoń, s. Monika Światłoń

Korekta metodyczna: s. Natalia Bąk, s. Aneta Światłoń

Korekta graficzna: s. Agnieszka Szczerbowska

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	6
2. Założenia programu.....	9
2.1 Koncepcja pedagogiczna bł. Edmunda Bojanowskiego.....	9
2.2. Cel programu wychowania przedszkolnego.....	12
2.3 Misja i wizja Edmundowego Przedszkola.....	12
3. Dziecko i wychowawca.....	13
3.1 Obraz dziecka w Edmundowym Przedszkolu	13
3.2 Obraz i rola nauczyciela w Edmundowym Przedszkolu	13
3.3. Rodzina i przedszkole – wspólnota wychowawcza.....	15
4. Treści wychowawcze i edukacyjne oraz oczekiwane osiągnięcia dziecka	16
4.1. Obszar społeczny.....	16
4.2. Obszar osobisty	19
4.3. Obszar językowy	21
4.4. Obszar matematyczny	24
4.5. Obszar przyrodniczy.....	26
4.6. Obszar techniczny	27
4.7. Obszar cyfrowy	29
4.8. Obszar artystyczny	29
4.9. Obszar ruchowy.....	31
4.10. Obszar duchowy	32
5. Metody i formy realizacji programu.....	36
5.1. Zabawy rozwijające obszar społeczno-emocjonalny	36
5.2. Edmundowa refleksja	39
5.3. Przygotowanie do nauki matematyki	40
5.4. Samodzielność i sprawczość	42
5.5. Przygotowanie do podjęcia nauki czytania i pisanie	44
5.6. Kształtowanie kompetencji cyfrowych	47
5.7. Rozwijanie sprawności ruchowej	49
5.8. Aktywności rozwijające obszar duchowy	50
6. Rytm wychowania w Edmundowym Przedszkolu	53
6.1. Rytm roku liturgicznego.....	53
6.2. Rytm tygodnia	58
6.3. Rytm dnia - codzienne doświadczenia dziecka	62
7. Obserwacja, diagnoza i indywidualizacja pracy.....	64

8. Ewaluacja programu.....	74
9. Bibliografia, akty prawne	74
10. Załączniki	75

1. Wprowadzenie

Program wychowania przedszkolnego dla Edmundowych Przedszkoli opiera się na koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego, którego myśl pozostaje żywa i inspirująca również we współczesnej edukacji przedszkolnej. Stworzony przez niego system wychowania wyrósł z głębokiego rozumienia osoby ludzkiej, uważnej obserwacji dziecka oraz przekonania, że wychowanie stanowi najważniejsze zadanie dorosłych wobec młodego pokolenia.

Program stanowi współczesną interpretację pedagogiki bł. Edmunda Bojanowskiego. Nie polega ona na odtwarzaniu XIX-wiecznych rozwiązań organizacyjnych, lecz na twórczym podejmowaniu ponadczasowych zasad jego koncepcji wychowania w świetle współczesnej wiedzy o rozwoju dziecka oraz obowiązującej podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Kolejne części programu przedstawiają najważniejsze założenia pedagogiki bł. Edmunda Bojanowskiego oraz sposób ich realizacji w codziennym życiu Edmundowych Przedszkoli.

Twórca idei Ochronek

Bł. Edmund Bojanowski urodził się 14 listopada 1814 roku w Grabonogu w Wielkopolsce. Dorastał w rodzinie ziemiańskiej, w domu, w którym ważne były wiara, miłość do Ojczyzny i wrażliwość na drugiego człowieka. Jego rodzice, Walenty i Teresa z Umińskich, należeli do średniozamożnej szlachty. Z czasem sytuacja materialna rodziny stawała się coraz trudniejsza, a sam Edmund nigdy nie należał do ludzi bogatych. To, czym dysponował, chętnie przeznaczał na pomoc innym, szczególnie na działalność społeczną i wychowanie dzieci. Już jako mały chłopiec doświadczył wydarzeń, które mocno zapisały się w historii jego życia. W wieku czterech lat ciężko zachorował, a jego mama modliła się o jego zdrowie przed wizerunkiem Matki Bożej na Świętej Górze. Jego powrót do zdrowia uznano za cudowne uzdrowienie. Zdrowie jednak już zawsze pozostawało jego słabą stroną. Choroby płuc wielokrotnie zmieniały jego plany i zmuszały go do rezygnacji z tego, czego bardzo pragnął.

Ze względu na stan zdrowia Edmund początkowo uczył się w domu. Później rozpoczął studia filozoficzne we Wrocławiu, a następnie kontynuował naukę w Berlinie. Był młodym człowiekiem ciekawym świata, bardzo wrażliwym na kulturę i piękno. Kochał literaturę, pisał, tłumaczył wiersze i pieśni, interesował się językiem, historią i kulturą polską. W czasie studiów przeżył również bardzo bolesne doświadczenie – mając zaledwie 21 lat, stracił najpierw mamę, a niedługo później tatę. Choroba po raz kolejny pokrzyżowała jego plany. Musiał przerwać studia w Berlinie. Nie mógł także zrealizować innego wielkiego pragnienia – chciał zostać księdzem. Kilkakrotnie rozeznawał tę drogę. Jeszcze pod koniec życia, w 1869 roku, wstąpił do seminarium duchownego w Gnieźnie. Postępująca choroba płuc sprawiła jednak, że musiał je opuścić.

Można powiedzieć, że życie Edmunda było pełne planów, które nie układały się tak, jak sobie wyobrażał. Nie został naukowcem, choć studiował. Nie zrobił kariery literackiej, choć kochał pisać. Nie mógł walczyć z bronią w rękę o wolną Polskę. Nie został też kapłanem, choć bardzo tego pragnął. A jednak właśnie z tych niespełnionych planów powoli rodziła się jego własna, niepowtarzalna droga. Po powrocie do rodzinnego Grabonoga Edmund mocno zaangażował się w życie lokalnej społeczności. Skoro nie mógł walczyć o niepodległość Polski orężem, chciał odbudowywać naród poprzez kulturę, edukację, wychowanie i troskę o najbardziej potrzebujących. Działał m.in. w Towarzystwie Naukowej Pomocy, Towarzystwie św. Wincentego a Paulo i Lidze Polskiej. Pisał do lokalnych czasopism,

organizował czytelnie wiejskie, rozwijał działalność wydawniczą i szukał konkretnych sposobów pomocy ubogim rodzinom i dzieciom.

Szczególnym momentem była epidemia cholery w 1849 roku, która dotknęła Gostyń i okoliczne miejscowości. Edmund nie obserwował cierpienia z bezpiecznej odległości. Z narażeniem własnego życia odwiedzał i pielęgnował chorych. To właśnie jego postawę dobrze oddają słowa: „nędzy trzeba dotknąć samemu”. Dla niego pomoc nie oznaczała jedynie przekazania pieniędzy czy zorganizowania odpowiedniej instytucji. Trzeba było spotkać człowieka, zobaczyć jego sytuację i być przy nim. Podczas epidemii szczególnie poruszył go los dzieci, które straciły rodziców. Wraz z Siostrami Miłosierdzia zaangażował się w powstanie Domu Miłosierdzia. Organizował miejsce, zdobywał potrzebne środki i troszczył się o jego funkcjonowanie. Ale szybko okazało się, że samo zapewnienie dzieciom dachu nad głową, jedzenia i opieki to dla niego za mało.

Edmund coraz bardziej interesował się tym, jak dzieci wychowywać. Obserwował je, zastanawiał się nad ich potrzebami, rozmawiał z osobami, które się nimi zajmowały. Nie był więc tylko organizatorem czy administratorem. Stawał się wychowawcą dzieci i przewodnikiem dla wychowawców. I właśnie tutaj zaczyna się historia, która dla nas – nauczycielek Edmundowego Przedszkola – jest szczególnie ważna. Edmund coraz wyraźniej odkrywał, że jeśli chce naprawdę zmieniać przyszłość człowieka i społeczeństwa, trzeba zacząć od dziecka i jego wychowania. Z tego odkrycia już niedługo narodzi się jego niezwykły pomysł na ochronkę – miejsce, w którym dziecko ma nie tylko być bezpieczne i zaopiekowane, ale wzrastać jako cały człowiek: w relacjach, wierze, samodzielności, pracy, zabawie i miłości do innych. Od obserwowania dzieci do własnej koncepcji wychowania. Edmund nie stworzył swojej koncepcji wychowania przy biurku. Ona rodziła się powoli – z patrzenia na dzieci, spotykania ludzi, czytania, rozmów, modlitwy i codziennego doświadczenia. Obserwował przede wszystkim dzieci żyjące na wsi: ich zabawy, relacje, sposób poznawania świata, ale również biedę i trudności, z którymi mierzyły się ich rodziny.

Dużo czytał i interesował się ówczesną myślą pedagogiczną oraz literaturą religijną. Jednocześnie coraz mocniej przekonywał się, że wychowania nie można oddzielić od zwyczajnego życia dziecka. Dlatego tak ważne stawało się dla niego to, co dziecko znało i czego doświadczało każdego dnia: rodzina, przyroda, pory roku, święta, modlitwa, praca, zabawa, pieśni, opowiadania, zwyczaje i tradycje. Patrzył na dziecko jako na całość. Nie chciał jedynie czegoś go nauczyć czy przygotować do szkoły. Zależało mu na jego rozwoju fizycznym, intelektualnym, społecznym, moralnym i duchowym. Wychowanie miało pomagać dziecku stawać się dobrym, dojrzałym człowiekiem – zakorzenionym w relacji z Bogiem, bliskim ludziom i wrażliwym na otaczający świat. Dlatego jego myślenie o wychowaniu czerpało przede wszystkim z uważnej obserwacji dzieci, wiedzy pedagogicznej i religijnej, doświadczenia pracy społecznej, rytmu roku liturgicznego, zmieniającej się przyrody oraz kultury ludowej, która była dla dzieci naturalnym środowiskiem wzrastania. I wtedy przyszedł moment, kiedy te wszystkie doświadczenia zaczęły przybierać bardzo konkretny kształt.

W 1850 roku w Podrzeczu Edmund otworzył pierwszą ochronkę dla dzieci wiejskich. Nie miała być ona jedynie miejscem, w którym dzieci czekały bezpiecznie na powrót rodziców z pracy. Edmund chciał stworzyć przestrzeń prawdziwego wychowania – miejsce bliskie domowi, w którym dziecko doświadcza relacji, uczy się poprzez codzienność, odkrywa Boga i świat, bawi się, pracuje i stopniowo uczy się odpowiedzialności za siebie i innych. Szybko jednak pojawiło się bardzo praktyczne pytanie: kto będzie tak wychowywał dzieci?

Edmund wiedział, że nawet najlepsza koncepcja pozostanie tylko pomysłem, jeśli zabraknie ludzi, którzy będą nią żyli. Potrzebował kobiet dobrze znających środowisko dzieci, bliskich rodzinom, a jednocześnie gotowych poświęcić swoje życie wychowaniu, służbie i Bogu. Tak zaczęła dojrzewać myśl o powstaniu Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny. Kiedy spojrzymy na to z dzisiejszej perspektywy, było to przedsięwzięcie naprawdę niezwykle. Edmund miał zaledwie 36 lat. Był człowiekiem świeckim, nie księdzem ani zakonnikiem, a podejmował się tworzenia żeńskiego zgromadzenia zakonnego i jednocześnie rozwijał własną koncepcję wychowania małych dzieci. Nie wszystko od początku układało się dobrze. Pojawiały się trudności finansowe i organizacyjne, brakowało środków, a jego pomysły nie zawsze spotykały się ze zrozumieniem – zarówno ze strony osób świeckich, jak i duchownych. Edmund musiał wielokrotnie tłumaczyć, czego właściwie chce i dlaczego właśnie takie wychowanie dzieci uważa za ważne. A jednak nie rezygnował.

Pisał, obserwował, poprawiał, organizował, rozmawiał z siostrami i towarzyszył im w pracy. Zależało mu nie tylko na tym, co mają robić z dziećmi, ale także dlaczego mają to robić właśnie w taki sposób. W centrum pozostawało dziecko – jego dobro, rozwój, relacje, wiara i codzienne życie. Sam żył coraz skromniej. Ochronki i rozwijające się Zgromadzenie potrzebowały pieniędzy, dlatego Edmund przeznaczał na nie również własne środki. Dzieło rosło, a jego osobisty majątek malał. Jednocześnie coraz bardziej dawała o sobie znać choroba. Ostatnie lata jego życia nie przypominały więc historii człowieka, który odniósł spektakularny sukces i może spokojnie cieszyć się swoim osiągnięciem. Był coraz słabszy, schorowany i praktycznie pozbawiony majątku. Nadal jednak interesował się życiem ochronek i przyszłością Zgromadzenia.

7 sierpnia 1871 roku Edmund Bojanowski zmarł w Górcie Duchownej, na plebanii swojego przyjaciela, ks. Stanisława Gieburowskiego. Miał 56 lat. Umierał jako człowiek świecki. Nie spełniło się jego marzenie o kapłaństwie. Nie pozostawił po sobie wielkiego majątku ani własnej rodziny. Pozostawił jednak coś innego. W chwili jego śmierci Zgromadzenie liczyło już 98 sióstr, które prowadziły 22 ochronki. To, co zaczęło się od uważnego patrzenia na potrzeby kilku wiejskich dzieci, stało się dziełem, które potrafiło istnieć bez niego. I chyba właśnie to najlepiej pokazuje niezwykłość Edmunda. Nie stworzył wychowania dla dzieci żyjących tylko w jego czasach. Zostawił pewien sposób patrzenia na dziecko. Uczył, że wychowanie dokonuje się w codzienności: w relacji, zabawie i pracy, w kontakcie z naturą, w przeżywaniu świąt, w małych obowiązkach, w spotkaniu z drugim człowiekiem i w odkrywaniu obecności Boga. Ponad sto lat później Kościół oficjalnie potwierdził świętość tej drogi. 13 czerwca 1999 roku w Warszawie papież Jan Paweł II ogłosił Edmunda Bojanowskiego błogosławionym.

A jego ochronki istnieją nadal. Dzisiaj nazywamy je przedszkolami, zmienił się świat, dzieci, rodziny i warunki naszej pracy. Pozostaje jednak pytanie, które Edmund zadawał sobie ponad 170 lat temu: czego naprawdę potrzebuje dziecko, które zostało nam powierzone – i jak pomóc mu wzrastać jako całemu człowiekowi? To właśnie od tego pytania zaczyna się także nasze Edmundowe Przedszkole.

2. Założenia programu

2.1 Koncepcja pedagogiczna bł. Edmunda Bojanowskiego

Żyjąc w XIX wieku, Edmund Bojanowski dostrzegał przemiany społeczne, kulturowe i gospodarcze, które szczególnie dotyczyły dzieci oraz ich rodziny. Widział skutki ubóstwa, osierocenia, epidemii i ograniczonego dostępu do edukacji. Jednocześnie zauważał, że podstawowe potrzeby dziecka pozostają niezmiennie – potrzebuje ono miłości, bezpieczeństwa, relacji, możliwości wszechstronnego rozwoju oraz środowiska sprzyjającego jego dojrzewaniu. Odpowiedzią na te potrzeby było stworzenie ochronki – miejsca, które nie miało być jedynie instytucją opiekuńczą, lecz przede wszystkim środowiskiem wychowania. Sama nazwa *ochronka* wyraża istotę jego myślenia pedagogicznego. Ochrona nie oznaczała izolowania dziecka od świata, lecz tworzenie takich warunków, które sprzyjają jego harmonijnemu rozwojowi oraz chronią to, co w dzieciństwie najcenniejsze – godność osoby, naturalną ciekawość świata, zdolność budowania więzi, wrażliwość na dobro i piękno oraz otwartość na Boga.

Na kształt jego koncepcji znaczący wpływ miały zainteresowania naukowe oraz kultura intelektualna epoki. Bojanowski znał współczesne sobie kierunki pedagogiczne, czerpał z dorobku klasycznej filozofii chrześcijańskiej, interesował się historią, etnografią i literaturą. Szczególnie cenił dorobek Johanna Heinricha Pestalozziego, znał również koncepcję Friedricha Fröbela, a jednocześnie twórczo rozwijał własną wizję wychowania, zakorzenioną w chrześcijańskiej antropologii, kulturze ludowej oraz codziennym doświadczeniu dziecka. Nie kopiował jednak istniejących rozwiązań. Potrafił twórczo łączyć dorobek nauki z doświadczeniem codziennego życia, polską kulturą ludową oraz chrześcijańską wizję człowieka.

Wychowanie integralne

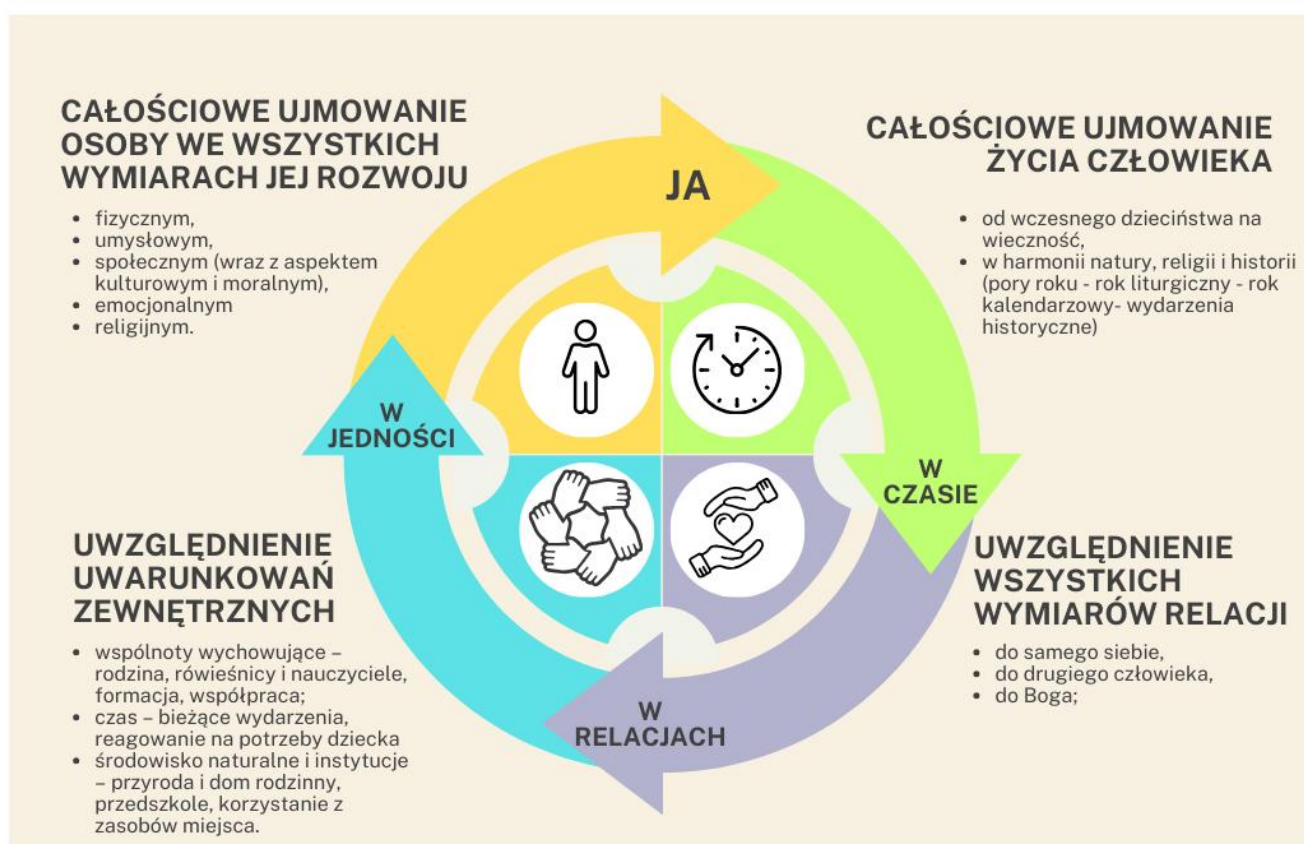
Myśl pedagogiczna bł. Edmunda Bojanowskiego opiera się na koncepcji wychowania integralnego, której fundamentem jest przekonanie, że człowiek stanowi niepodzielną jedność. Rozwój dziecka obejmuje wszystkie wymiary jego życia – fizyczny, emocjonalny, społeczny, poznawczy, moralny i duchowy – które wzajemnie się przenikają i warunkują. Integralność nie oznacza jedynie wszechstronnego rozwoju poszczególnych sfer, ale harmonijne kształtowanie całej osoby w jej relacjach z Bogiem, drugim człowiekiem, światem i samym sobą.

W centrum tej koncepcji znajduje się dziecko jako osoba obdarzona niezbywalną godnością i indywidualnym powołaniem. Bł. Edmund Bojanowski postrzegał dziecko nie jako biernego odbiorcę oddziaływań wychowawczych ani przyszłego ucznia, lecz jako osobę już teraz zdolną do budowania relacji, odkrywania dobra, prawdy i piękna oraz aktywnego uczestniczenia w życiu wspólnoty. Zadaniem wychowania jest stworzenie takich warunków, aby mogło ono rozwijać wszystkie otrzymane od Boga dary i wzrastać zgodnie z własnym rytmem rozwoju.

Integralność w pedagogice Bojanowskiego wyraża się także w jedności porządku naturalnego i nadprzyrodzonego. Nie oddziela on codzienności od życia duchowego ani wychowania od wiary. Przeciwnie – ukazuje, że człowiek spotyka Boga w zwyczajnym rytmie życia: w relacjach, w zachwycie nad światem przyrody, w pracy i zabawie. Wiara nie stanowi dodatku do procesu wychowania, lecz

przenika codzienne doświadczenia dziecka, nadając im głębszy sens i prowadząc do odkrywania obecności Boga w świecie. Tak rozumiane wychowanie prowadzi do harmonii wszystkich wymiarów życia dziecka. Dzięki niemu dziecko stopniowo dojrzewa do odpowiedzialnego korzystania z wolności, budowania relacji, podejmowania dobra oraz odkrywania własnego miejsca we wspólnocie.

Integralne wychowanie stanowi zasadę przenikającą myśl pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego. Z niej wyrasta sposób rozumienia dziecka, organizacja życia przedszkola, rytm wychowania, dobór treści edukacyjnych oraz metody pracy. Nie jest ono jednym z elementów programu, lecz jego fundamentem, który nadaje spójność wszystkim podejmowanym działaniom wychowawczym i edukacyjnym.

Prymat wychowania nad nauczaniem

Jednym z podstawowych założeń pedagogiki bł. Edmunda Bojanowskiego jest przekonanie, że w pierwszych latach życia dziecka najważniejszym zadaniem nie jest przekazywanie wiedzy, lecz wychowanie. Bojanowski podkreślał, że kształcenie powinno wyrastać z procesu wychowania i pozostawać mu podporządkowane. Zdobywanie wiedzy ma służyć dojrzewaniu całej osoby, a nie stanowić celu samego w sobie. Wyraził to w słowach: „Zadaniem wczesnego wychowania nie jest nauka szkolna, lecz tylko nauka życia. Najpierw wychowanie, potem kształcenie.”

Słowa te nie oznaczają umniejszenia znaczenia edukacji ani przygotowania dziecka do podjęcia nauki szkolnej. Wskazują natomiast właściwą hierarchię celów. Wychowanie stanowi fundament, na którym dziecko buduje swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje. W myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego wychowanie dokonuje się nie tylko podczas zaplanowanych działań edukacyjnych, lecz przenika całe życie dziecka. Szczególne znaczenie Bojanowski przypisywał swobodnej zabawie, widząc w niej naturalną aktywność dziecka, dzięki której rozwija ono samodzielność, uczy się współpracy, odpowiedzialności, twórczego działania oraz budowania więzi z innymi. Każda sytuacja codziennego życia posiada wartość wychowawczą i może stać się okazją do wzrastania w dojrzałości oraz odkrywania dobra.

Wychowanie w rytmie natury, kultury i wiary

Tak rozumiane wychowanie dokonuje się w harmonii z naturalnym rytmem życia dziecka. Bojanowski dostrzegał, że rozwój przebiega najpełniej wtedy, gdy pozostaje zakorzeniony w rytmie natury, kultury i wiary. Nie są to odrębne obszary wychowania, lecz wzajemnie przenikające się rzeczywistości, które pomagają dziecku odkrywać porządek świata oraz własne miejsce w nim.

Szczególną rolę w tej koncepcji odgrywa natura. Kontakt z przyrodą nie jest jedynie okazją do aktywności ruchowej czy poznawania zjawisk przyrodniczych. Stanowi przestrzeń wielozmysłowego poznawania świata, budowania wrażliwości, zachwyty nad pięknem stworzenia oraz uczenia się odpowiedzialności za otaczający świat. Obserwując rytm pór roku, troszcząc się o rośliny i zwierzęta oraz doświadczając codziennej bliskości przyrody, dziecko odkrywa porządek wpisany w świat stworzony i uczy się odczytywać obecność Boga w Jego dziełach.

Drugim filarem jest kultura, rozumiana jako przestrzeń budowania tożsamości i przynależności. Bojanowski dostrzegał szczególną wartość kultury ludowej, widząc w niej naturalne środowisko przekazywania wartości, wiary i tradycji. Pieśni, opowiadania, zwyczaje, obrzędy, praca oraz świętowanie stają się dla dziecka sposobem poznawania własnych korzeni i uczenia się odpowiedzialności za wspólnotę. Patriotyzm wyrasta z miłości do tego, co najbliższe – rodziny, miejscowości, regionu i lokalnej społeczności – prowadząc stopniowo do troski o dobro Ojczyzny.

Integralnym elementem pedagogiki Bojanowskiego jest również wychowanie religijne, które przenika codzienność dziecka. Bóg nie jest obecny jedynie podczas modlitwy czy uroczystości religijnych, lecz objawia się w całym doświadczeniu życia – w relacjach z drugim człowiekiem, w pięknie stworzonego świata, w podejmowanym dobru oraz we wspólnym świętowaniu. Szczególne znaczenie ma przeżywanie czasu zgodnie z rytmem roku liturgicznego, który pomaga dziecku stopniowo odkrywać historię zbawienia i doświadczać obecności Boga w codziennym życiu.

Wychowanie realizowane w rytmie natury, kultury i wiary sprawia, że dziecko doświadcza świata jako harmonijnej całości. Dzięki temu rozwój nie dokonuje się w oderwanych obszarach, lecz obejmuje całą osobę dziecka – jego ciało, emocje, relacje, poznanie, moralność i duchowość. Tak rozumiane wychowanie prowadzi dziecko ku pełni człowieczeństwa, pomagając mu odkrywać własną wartość, miejsce we wspólnocie oraz relację z Bogiem.

2.2 Cel programu wychowania przedszkolnego

„Najwyższym celem wychowania jest, aby człowiek stał się obrazem i podobieństwem Boga na ziemi.” bł. Edmund Bojanowski

Celem programu jest wspieranie dziecka w integralnym rozwoju poprzez tworzenie środowiska wychowawczego, w którym może ono rozwijać swoje możliwości, budować relacje, odkrywać świat, wzrastać w samodzielności i odpowiedzialności oraz kształtować swoją tożsamość w relacji z drugim człowiekiem, kulturą, naturą i Bogiem.

Program odczytuje myśl bł. Edmunda Bojanowskiego w świetle współczesnych wyzwań wychowawczych. Zachowując niezienne wartości chrześcijańskie, odpowiada na potrzeby współczesnego dziecka, wspierając jego rozwój poprzez zabawę, działanie, doświadczenie, kontakt z przyrodą, twórczość, pracę, współpracę oraz życie we wspólnocie.

Celem programu jest wychowanie dziecka, które:

- zna swoją wartość i z odwagą podejmuje nowe wyzwania,
- potrafi samodzielnie działać, dokonywać wyborów oraz ponosić odpowiedzialność za swoje decyzje,
- buduje relacje oparte na szacunku, życzliwości, współpracy i wzajemnym zaufaniu,
- zachowuje naturalną ciekawość świata oraz uczy się poprzez zabawę, doświadczenie i odkrywanie,
- dostrzega piękno przyrody, troszczy się o nią i czuje się odpowiedzialne za otaczający świat,
- rozwija sprawczość, wytrwałość i radość płynącą z podejmowania codziennych obowiązków oraz pracy dla dobra wspólnego,
- potrafi współpracować, pomagać innym i angażować się w życie wspólnoty,
- rozwija wrażliwość moralną i duchową, odkrywając dobro, prawdę i piękno w codziennym życiu,
- jest zakorzenione w swojej rodzinie, kulturze i tradycji oraz z szacunkiem odnosi się do innych ludzi,
- z ufnością buduje relację z Bogiem i odkrywa Jego obecność w codziennym życiu.

Program zakłada, że dziecko rozwija się najpełniej wtedy, gdy dom rodzinny i przedszkole tworzą jedną wspólnotę wychowawczą, nauczyciel jest uważnym towarzyszem jego rozwoju, a codzienność staje się przestrzenią doświadczenia, działania, refleksji, zachwyty i wzrastania.

2.3 Misja i wizja Edmundowego Przedszkola

Misja: dlaczego istniejemy i co robimy?

Misją Edmundowego Przedszkola jest wspieranie integralnego rozwoju dziecka w atmosferze miłości, bezpieczeństwa i wzajemnego szacunku, zgodnie z wartościami chrześcijańskimi oraz koncepcją pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego. Tworzymy środowisko, w którym dziecko doświadcza radości dzieciństwa, rozwija swoje talenty, uczy się samodzielności, odpowiedzialności i współpracy oraz odkrywa piękno świata, drugiego człowieka i obecności Boga. Wychowujemy we współpracy z rodziną, uznając ją za pierwsze i najważniejsze środowisko życia oraz rozwoju dziecka.

Wizja: kim jesteśmy i dokąd zmierzamy?

Edmundowe Przedszkole jest wspólnotą wychowawczą, w której tradycja koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego spotyka się ze współczesną wiedzą o dziecku. Tworzymy środowisko pełne relacji, dobra i piękna, w którym dzieci, rodzice i nauczyciele wspólnie wzrastają, ucząc się odpowiedzialności, współpracy i troski o drugiego człowieka.

3. Dziecko i wychowawca

3.1 Obraz dziecka w Edmundowym Przedszkolu

„Dzieci jako najdroższy skarb Pana Jezusa niechaj z miłością pielęgnują.” bł. Edmund Bojanowski

W myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego dziecko jest przede wszystkim osobą – człowiekiem i dzieckiem Bożym, obdarzonym niezbywalną godnością, niepowtarzalnością i własnym miejscem w planie Boga. Nie jest jedynie przyszłym uczniem czy dorosłym, lecz człowiekiem, który już teraz posiada swoją wartość i podmiotowość. Dlatego wychowanie powinno służyć nie tyle kształtowaniu dziecka według określonego wzoru, ile wspieraniu go w odkrywaniu i rozwijaniu tego, co zostało w nim złożone.

Także współczesne dziecko przychodzi do przedszkola z własną historią, doświadczeniem rodzinnym, możliwościami i potrzebami. Dorasta w świecie szybkich zmian, nadmiaru informacji i bodźców, ale jednocześnie pozostaje dzieckiem potrzebującym bliskiej relacji, bezpieczeństwa, ruchu, zabawy, kontaktu z rzeczywistością i czasu na samodzielne odkrywanie świata. Edmundowe Przedszkole proponuje takie środowisko wychowania, w którym dziecko może doświadczać realnego życia, podejmować działanie, nawiązywać relacje, odkrywać swoje możliwości, uczyć się odpowiedzialności i stopniowo poznawać swoje miejsce w świecie.

Ostatecznym kierunkiem wychowania pozostaje człowiek rozwijający się integralnie – zdolny do miłości, dobra, odpowiedzialności i służby, żyjący w relacji z Bogiem, drugim człowiekiem, samym sobą i światem. W tym sensie obraz dziecka w Edmundowym Przedszkolu nie jest opisem gotowego modelu przedszkolaka, lecz punktem wyjścia do pytania, jak towarzyszyć konkretnemu dziecku, aby mogło stawiać się w pełni tym, kim zostało powołane aby być.

3.2 Obraz i rola nauczyciela w Edmundowym Przedszkolu

W myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego nauczyciel zajmuje miejsce szczególne. Nie jest jedynie organizatorem procesu wychowania ani osobą przekazującą wiedzę. Jest wychowawcą, który poprzez swój sposób życia i budowane relacje towarzyszy dziecku w jego integralnym rozwoju. Fundamentem jego pracy jest przekonanie, że wychowanie dokonuje się przede wszystkim w spotkaniu osoby z osobą.

Bł. Edmund Bojanowski podkreślał wyjątkową rolę wychowawcy, pisząc: *„Najgłówniejszą tu rzeczą i można powiedzieć sercem żywotnego obrotu wszystkich zakładów jest kwestia tycząca się ochroniarek”*. Słowa te pozostają aktualne także dziś. To właśnie osoba nauczyciela w największym stopniu współtworzy klimat przedszkola oraz jakość codziennych doświadczeń dziecka. Nauczyciel Edmundowego Przedszkola realizuje strategię świadectwa. Oznacza to, że wychowuje przede wszystkim własnym życiem. Dzieci uczą się poprzez obserwację postaw dorosłych, dlatego autentyczność, spójność i wiarygodność wychowawcy stają się podstawową metodą wychowania. Jak podkreśla s. Loyola Opiela: *„Najważniejszą metodą w ochronkach pozostaje przykład życia ochroniarki, która z miłością troszczy się o integralny rozwój dziecka.”* Wychowawca towarzyszy dziecku nie tylko podczas zajęć kierowanych, ale przez cały czas jego pobytu w przedszkolu – w zabawie, pracy, posiłkach, spacerach, pobytku na świeżym powietrzu, chwilach odpoczynku oraz w spontanicznych sytuacjach dnia codziennego. Ta bliskość buduje poczucie bezpieczeństwa, zaufania i przynależności, które stanowią podstawę harmonijnego rozwoju. Bł. Edmund pisał: *„Siostra wychowawczyni winna razem z dziećmi się bawić. Czasami je trzeba zostawić same przy zabawie i nieznacznie doglądać.”* Słowa te ukazują niezwykle aktualną wizję nauczyciela, który potrafi z wyczuciem uczestniczyć w świecie dziecka – być obecnym, kiedy jego obecność jest potrzebna, i dyskretnie wycofać się, gdy dziecko potrzebuje przestrzeni do samodzielnego działania. Wychowawca szanuje wartość swobodnej zabawy jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, jednocześnie pozostając uważnym i gotowym do wspierania.

Podstawą relacji wychowawczej jest osobowy kontakt z dzieckiem, oparty na znajomości jego potrzeb, możliwości, tempa rozwoju oraz indywidualnych predyspozycji. Nauczyciel dostrzega w każdym dziecku osobę obdarzoną niezbywalną godnością, niepowtarzalnym potencjałem i własnym powołaniem. Towarzyszy mu w odkrywaniu jego tożsamości, pomaga rozpoznawać dobro, rozwijać talenty oraz budować dojrzałe relacje z Bogiem, drugim człowiekiem i światem. Źródłem tej postawy jest chrześcijańska wizja człowieka. Nauczyciel ma świadomość, że Bóg – Dawca życia – zaprasza go do udziału w swojej misji wychowania i powierza jego trosce dzieci. Otwierając się na Bożą miłość, pozwala, aby przenikała ona jego sposób myślenia, mówienia i działania, stając się źródłem cierpliwości, życzliwości, troski i szacunku wobec każdego dziecka. Celem wychowania w Edmundowym Przedszkolu jest nie tylko wszechstronny rozwój dziecka, ale także przygotowanie go do życia w pełni – w perspektywie wartości chrześcijańskich i ostatecznego powołania człowieka do świętości i życia wiecznego.

Wychowawca Edmundowego Przedszkola jest świadomy, że nie może prowadzić dziecka dalej, niż sam podąża. Dlatego troszczy się o własny integralny rozwój – fizyczny, emocjonalny, intelektualny, społeczny i duchowy. Rozwija swoją samoświadomość, dba o równowagę wewnętrzną, pogłębia życie duchowe oraz nieustannie doskonali kompetencje zawodowe. Troska o własny rozwój jest wyrazem odpowiedzialności za dziecko i za powierzoną mu misję wychowania. Istotnym wymiarem tej postawy jest refleksja. Nauczyciel zatrzymuje się nad własną praktyką wychowawczą, analizuje podejmowane działania i ich wpływ na rozwój dziecka, podejmuje autorefleksję oraz pozostaje otwarty na uczenie się. Korzysta z rozmów zespołowych, formacji, mentoringu, superwizji i innych form doskonalenia zawodowego, traktując je jako przestrzeń osobistego i zawodowego wzrastania. Taka postawa odpowiada duchowi bł. Edmunda Bojanowskiego, który zachęcał wychowawców do nieustannego wzrastania, uważnego odczytywania rzeczywistości i refleksji nad własnym życiem oraz podejmowanymi działaniami wychowawczymi.

Nauczyciel pozostaje także w stałej współpracy z rodziną dziecka, uznając rodziców za pierwszych i najważniejszych wychowawców. W duchu wzajemnego zaufania, dialogu i odpowiedzialności współtworzy z nimi wspólnotę wychowania, której centrum stanowi dobro dziecka. W Edmundowym Przedszkolu nauczyciel jest zatem świadkiem wartości, przewodnikiem, towarzyszem i opiekunem. Wychowuje nie tylko poprzez słowa i organizowane działania, ale przede wszystkim poprzez swoją obecność, relacje i codzienne świadectwo życia.

3.3 Rodzina i przedszkole – wspólnota wychowawcza

Rola rodziny

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Edmundowe Przedszkole postrzega rodziców jako partnerów i współtwórców procesu wychowania. Współpraca opiera się na wzajemnym szacunku, zaufaniu, otwartym dialogu oraz wspólnej trosce o harmonijny rozwój dziecka. Rodzice i nauczyciele wspólnie towarzyszą dziecku w odkrywaniu świata, wspierając jego rozwój, samodzielność oraz budowanie relacji z drugim człowiekiem, przyrodą i Bogiem.

W duchu pedagogiki bł. Edmunda Bojanowskiego przedszkole nie zastępuje rodziny, lecz wspiera ją w realizacji jej wychowawczej misji. Dążymy do tego, aby dziecko doświadczyło spójnych wartości i oddziaływań wychowawczych zarówno w domu, jak i w przedszkolu. Dzięki temu wzrasta w poczuciu bezpieczeństwa, buduje zaufanie do dorosłych oraz rozwija swoją tożsamość. Współpraca z rodzicami obejmuje wszystkie obszary rozwoju dziecka i stanowi integralny element realizacji programu wychowania przedszkolnego.

Zasady współpracy z rodzicami:

- Partnerstwo - rodzice i nauczyciele wspólnie troszczą się o rozwój dziecka, wymieniają informacje oraz podejmują działania wychowawcze z poszanowaniem swoich ról i kompetencji.
- Dialog - regularne rozmowy, konsultacje i spotkania pomagają lepiej poznawać potrzeby dziecka oraz wspólnie poszukiwać najlepszych rozwiązań wychowawczych.
- Wspólnota - rodzice uczestniczą w życiu przedszkola poprzez uroczystości, warsztaty, działania charytatywne, wycieczki i inicjatywy na rzecz całej społeczności.
- Formacja - przedszkole inspirowanie rodziców do pogłębiania wiedzy o rozwoju dziecka oraz wspiera ich w budowaniu relacji rodzinnych opartych na wartościach chrześcijańskich.

Wspólna troska o rozwój dziecka - przestrzenie współpracy z rodzicami

Partnerstwo z rodzicami realizujemy poprzez różnorodne działania, które wzmacniają więź pomiędzy domem rodzinnym a przedszkolem oraz wspierają integralny rozwój dziecka. Obejmują one między innymi:

- Indywidualne rozmowy i konsultacje – służą poznaniu potrzeb, możliwości oraz sytuacji dziecka, umożliwiają wymianę informacji i wspólne planowanie działań wychowawczych oraz edukacyjnych.
- Konsultacje ze specjalistami – umożliwiają rodzicom korzystanie ze wsparcia psychologa, logopedy oraz innych specjalistów współpracujących z przedszkolem.

- Warsztaty i spotkania dla rodziców – wspierają rozwój kompetencji wychowawczych, pogłębiają wiedzę o rozwoju dziecka oraz umożliwiają wspólne poszukiwanie rozwiązań aktualnych wyzwań wychowawczych.
- Zajęcia otwarte – stwarzają rodzicom możliwość obserwowania dziecka podczas codziennych aktywności oraz aktywnego uczestniczenia w życiu grupy.
- Dzielnie się pasją i doświadczeniem – rodzice prezentują dzieciom swoje zawody, zainteresowania i talenty, inspirując je do poznawania świata oraz odkrywania własnych możliwości.
- Rodzinne czytanie dzieciom – promujące kulturę czytelnictwa i wzmacniające więzi rodzinne poprzez wspólne spotkania z literaturą.
- Wspólne świętowanie – obejmuje przygotowanie uroczystości religijnych, patriotycznych i rodzinnych, takich jak jasełka, Dzień Rodziny, przedstawienia okolicznościowe oraz udział w wydarzeniach parafialnych i lokalnych.
- Rodzinne wyzwania wychowawcze – zachęcające do wspólnego podejmowania działań związanych z okresem liturgicznym, troską o przyrodę, rozwijaniem dobrych nawyków oraz budowaniem relacji rodzinnych.
- Akcje charytatywne i wolontariat rodzin – rozwijające postawę empatii, odpowiedzialności i gotowości do bezinteresownej pomocy drugiemu człowiekowi.
- Formacja duchowa – poprzez dni skupienia, konferencje, wspólną modlitwę oraz spotkania wspierające rozwój duchowy rodziców i całych rodzin.
- Rodzinne pielgrzymki, wycieczki i spotkania integracyjne – sprzyjające budowaniu więzi rodzinnych oraz wspólnoty całej społeczności przedszkolnej.
- Prace na rzecz przedszkola – angażujące rodziców w troskę o estetykę sal i ogrodu, organizację pikników rodzinnych oraz innych przedsięwzięć służących wspólnemu dobru.

Działania te nawiązują do tradycji dawnych ochronek, w których społeczność lokalna wspólnie troszczyła się o miejsce wychowania dzieci. W Edmundowym Przedszkolu jesteśmy przekonani, że dziecko najlepiej rozwija się wtedy, gdy dom rodzinny i przedszkole tworzą prawdziwą wspólnotę wychowawczą. Wzajemne zaufanie, otwartość i wspólne wartości dają dziecku poczucie bezpieczeństwa, wzmacniają jego tożsamość i tworzą najlepsze warunki do harmonijnego rozwoju.

4. Treści wychowawcze i edukacyjne oraz oczekiwane osiągnięcia dziecka

4.1 Obszar społeczny

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Udziela informacji o sobie i swoich rodzicach, w tym podaje swoje imię i nazwisko, adres zamieszkania, wie, komu	Przedstawia się swoim imieniem, często próbuje powiedzieć nazwisko. Zna imiona rodziców i potrafi wskazać, gdzie mieszka.	Podaje pełne dane o sobie i swojej rodzinie oraz zna adres zamieszkania. Rozumie, że dane osobowe przekazuje wyłącznie zaufanym dorosłym i potrafi wskazać osoby, do których może zwrócić się o pomoc.

może takich informacji udzielać.	Rozumie, że dorosły opiekun dba o jego bezpieczeństwo.	
2. Bierze udział w aktywnościach zaproponowanych przez innych, zgłasza własne pomysły, jest otwarte na współdziałanie.	Chętnie dołącza do zabawy z rówieśnikami i dorosłymi. Proponuje własne pomysły i z zainteresowaniem uczestniczy we wspólnych działaniach.	Samodzielnie inicjuje wspólne zabawy, zachęca innych do udziału, współpracuje podczas wykonywania zadań oraz wnosi własne pomysły do działań grupy.
3. Uzgadnia zasady dzielenia się zabawkami lub materiałami w trakcie podejmowanych aktywności.	Uczy się korzystać z zabawek wspólnie z innymi dziećmi, podejmuje próby dzielenia się i czekania na swoją kolej.	Potrafi uzgodnić sposób korzystania z materiałów, sprawiedliwie się nimi dzieli i dba o wspólne wyposażenie podczas zabawy i pracy.
4. Bierze udział w podejmowaniu decyzji w grupie, akceptuje wspólnie podjęte decyzje, nawet jeżeli nie są zgodne z jego oczekiwaniami.	Włącza się do rozmów i prostych wyborów podejmowanych w grupie. Coraz częściej potrafi zaakceptować wspólne ustalenia.	Aktywnie uczestniczy w ustalaniu zasad i podejmowaniu decyzji. Szanuje wybór większości oraz rozumie, że wspólne ustalenia służą całej grupie.
5. Stosuje zwroty grzecznościowe.	Posługuje się podstawowymi zwrotami grzecznościowymi, często z przypomnieniem osoby dorosłej.	Samodzielnie i adekwatnie używa zwrotów grzecznościowych w kontaktach z dziećmi i dorosłymi, dostosowując je do sytuacji.
6. Przestrzega zasad zachowania się w grupie i miejscach publicznych.	Pozna je obowiązujące zasady i stara się ich przestrzegać podczas zabawy oraz wspólnych wyjść.	Świadomie stosuje obowiązujące zasady, dba o bezpieczeństwo swoje i innych oraz odpowiednio zachowuje się w miejscach publicznych.
7. Mówi o emocjach, które ludzie mogą przeżywać w różnych sytuacjach życia codziennego.	Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje u siebie i innych. Opowiada o swoich przeżyciach oraz zauważa emocje widoczne na twarzach i w zachowaniu innych osób.	Rozpoznaje różnorodne emocje, potrafi wskazać ich możliwe przyczyny oraz rozmawia o uczuciach bohaterów opowiadań i wydarzeń z życia codziennego. Coraz lepiej rozumie wpływ emocji na zachowanie ludzi.
8. Szanuje wszystkie dzieci, ich różne upodobania i potrzeby, podaje przykłady wypowiedzi i zachowań, które mogłyby być dla kogoś krzywdzące.	Dostrzega, że dzieci mogą się różnić wyglądem, zainteresowaniami i sposobem zabawy. Uczy się mówić do innych życzliwie i z szacunkiem.	Akceptuje różnorodność ludzi, szanuje odmienne potrzeby i możliwości innych. Rozpoznaje zachowania wykluczające lub raniące i potrafi proponować życzliwy sposób komunikacji.

9. Szuka rozwiązań w sytuacjach spornych, rozwiązuje proste konflikty z pomocą dorosłych lub innych dzieci.	Zwraca się o pomoc do osoby dorosłej, gdy pojawia się konflikt. Uczy się spokojnie mówić o swoich potrzebach.	Samodzielnie podejmuje próby rozwiązania konfliktu poprzez rozmowę, negocjowanie i szukanie kompromisu. W razie potrzeby korzysta ze wsparcia innych.
10. Pomaga innym w wykonaniu zadania, gdy jest to potrzebne, udziela wskazówek.	Chętnie pomaga rówieśnikom i dorosłym w prostych czynnościach oraz reaguje na prośbę o pomoc.	Sam dostrzega sytuacje, w których ktoś potrzebuje wsparcia. Potrafi udzielić pomocy i przekazać wskazówki w sposób życzliwy i zrozumiały.
11. Wspiera inne dzieci w pokonywaniu smutku, bezradności i poszukiwaniu rozwiązań problemu.	Okazuje troskę o kolegów i koleżanki, pociesza oraz zaprasza do wspólnej zabawy dziecko, które jest smutne lub samotne.	Wykazuje empatię, uważnie słucha innych i wspólnie z nimi poszukuje sposobów rozwiązania trudnej sytuacji. Zachęca do podejmowania kolejnych prób działania.
12. Dostrzega różnorodność i znaczenie funkcji pełnionych przez ludzi w społeczeństwie, przyjmuje je w zabawie (np. w sklep).	Chętnie odgrywa proste role społeczne podczas zabaw tematycznych i rozpoznaje podstawowe zawody oraz funkcje dorosłych.	Rozumie znaczenie różnych ról społecznych i zawodów. Twórczo wykorzystuje je w zabawach oraz dostrzega współpracę ludzi w codziennym życiu.
13. Charakteryzuje pracę osób wykonujących różne zawody i zdaje sobie sprawę, że dzięki pracy osiąga się dochód.	Rozpoznaje wybrane zawody i potrafi powiedzieć, czym zajmują się wykonujące je osoby.	Opowiada o pracy różnych osób, rozumie, że wykonywana praca pozwala zarabiać pieniądze oraz zaspokajać potrzeby własne i rodziny.
14. Wyjaśnia, do czego służą pieniądze, ma świadomość, że ludzie dysponują ograniczoną ilością pieniędzy oraz że po wydaniu pieniędzy na zakup towaru lub usługi nie można ich już wydać na coś innego.	Wie, że za pieniądze kupuje się potrzebne rzeczy i uczestniczy w prostych zabawach tematycznych związanych z zakupami.	Rozumie, do czego służą pieniądze, dostrzega potrzebę rozsądnego gospodarowania nimi i podejmuje proste decyzje dotyczące zakupów podczas zabawy lub codziennych sytuacji.
15. Wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie oraz dlaczego warto oszczędzać.	Uczestniczy w zabawach związanych z odkładaniem pieniędzy do skarbonki. Rozumie, że nie wszystko można kupić od razu.	Rozumie, na czym polega oszczędzanie, potrafi odłożyć pieniądze na wybrany cel i wyjaśnia korzyści planowania wydatków.
16. Odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do grup społecznych, w których na co dzień funkcjonuje: rodziny,	Rozpoznaje swoją rodzinę i grupę przedszkolną. Chętnie uczestniczy w życiu	Świadomie określa swoją przynależność do rodziny, przedszkola, miejscowości i kraju oraz buduje poczucie tożsamości.

grupy przedszkolnej, społeczności lokalnej i narodowej.	grupy i rodzinnych uroczystościach.	
17. Wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flagę, hymn), orientuje się, że Polska jest jednym z krajów Unii Europejskiej.	Wie, że mieszka w Polsce i rozpoznaje flagę narodową.	Podaje nazwę kraju i stolicy, rozpoznaje symbole narodowe, zna zasady właściwego zachowania podczas hymnu i wie, że Polska należy do Unii Europejskiej.
18. Wskazuje funkcje różnych instytucji społecznych (np. rodziny, przedszkola).	Wie, jaką rolę pełni rodzina i przedszkole w jego codziennym życiu.	Rozpoznaje i opisuje zadania podstawowych instytucji społecznych oraz wie, kiedy można zwrócić się do nich o pomoc.
19. Poznaje i pielęgnuje tradycje lokalne, regionalne i narodowe.	Bierze udział w świętach i tradycjach rodzinnych oraz przedszkolnych.	Zna i pielęgnuje tradycje rodzinne, regionalne i narodowe, aktywnie uczestnicząc w uroczystościach.
20. Charakteryzuje wybrane elementy dziedzictwa kulturowego swojego regionu.	Poznaje charakterystyczne miejsca, zwyczaje i elementy kultury najbliższej okolicy.	Rozpoznaje i opisuje symbole, zabytki, legendy oraz inne charakterystyczne elementy dziedzictwa swojego regionu.

4.2 Obszar osobisty

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Podejmuje różne aktywności, aby realizować swoje pomysły, tworzyć i odkrywać, co sprawia mu radość.	Samodzielnie wybiera aktywności, które sprawiają mu radość i chętnie podejmuje nowe działania.	Planuje i realizuje własne pomysły, twórczo eksperymentuje i wytrwale dąży do osiągnięcia celu.
2. Odkrywa swoje zainteresowania i nazywa swoje mocne strony.	Próbuje różnych aktywności i stopniowo odkrywa swoje zainteresowania oraz mocne strony.	Rozpoznaje swoje zainteresowania i mocne strony oraz potrafi wskazać, nad czym chce jeszcze pracować.
3. Układa i uzasadnia swój plan działania prowadzący do zakładanego rezultatu.	Podejmuje próby planowania swojej zabawy lub pracy. Mówi, co chce zrobić i rozpoczyna	Samodzielnie planuje kolejne etapy działania, uzasadnia swoje wybory i w razie potrzeby modyfikuje plan.

	działanie z pomocą dorosłego.	
4. Przewiduje i nazywa konsekwencje swoich decyzji i działań.	Próbuje dostrzegać skutki swoich działań. Z pomocą dorosłego zastanawia się, co może wydarzyć się po podjętej decyzji.	Przewiduje skutki swoich decyzji, wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe i bierze odpowiedzialność za swoje wybory.
5. Organizuje i porządkuje miejsce swojej aktywności.	Porządkuje miejsce zabawy i odkłada rzeczy na swoje miejsce przy wsparciu nauczyciela.	Samodzielnie organizuje i porządkuje miejsce pracy przed, w trakcie i po zakończeniu aktywności.
6. Dąży do ukończenia zadania mimo trudności, wykazując wytrwałość, zaangażowanie i otwartość na informacje zwrotne i wskazówki innych.	Podejmuje kolejne próby wykonania zadania. Korzysta z pomocy dorosłego i stara się dokończyć rozpoczętą pracę.	Wytrwale dąży do osiągnięcia celu, korzysta z informacji zwrotnej i traktuje trudności jako okazję do nauki.
7. Wyraża satysfakcję z zadania wykonanego samodzielnie lub w grupie, docenia swój wysiłek.	Cieszy się z wykonanej pracy i chętnie pokazuje jej efekt. Dostrzega własny udział w zadaniu.	Odczuwa satysfakcję z własnego wysiłku, potrafi docenić osiągnięcia swoje i innych oraz mówi o sukcesach.
8. Wykazuje postawę akceptacji tego, że popełnianie błędów jest czymś naturalnym w procesie uczenia się i stanowi okazję do zdobywania nowych umiejętności.	Z pomocą dorosłego podejmuje kolejne próby po niepowodzeniu i uczy się poprawiać błędy.	Rozumie, że błędy są naturalnym elementem uczenia się, wyciąga z nich wnioski i spokojnie poprawia swoje działania.
9. Rozpoznaje i nazywa swoje emocje związane z różnymi sytuacjami, aktualnymi i z przeszłości.	Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz opowiada o swoich przeżyciach z pomocą nauczyciela.	Rozpoznaje i nazywa także bardziej złożone emocje, łączy je z wydarzeniami i opisuje ich wpływ na swoje zachowanie.
10. Odróżnia potrzeby od pragnień (zachcianek), nazywa swoje potrzeby i proponuje sposób ich zaspokojenia, wyraża sprzeciw w sytuacjach niepewności, zagrożenia, braku komfortu.	Rozpoznaje swoje podstawowe potrzeby, mówi o nich i uczy się wyrażać dyskomfort lub sprzeciw w prosty sposób.	Świadomie odróżnia potrzeby od zachcianek, komunikuje swoje granice i asertywnie reaguje w sytuacjach naruszających bezpieczeństwo lub komfort.

11. Ma przekonanie, że nauczyciel lub inne dzieci mogą stanowić wsparcie w trudnych sytuacjach, w razie potrzeby prosi o pomoc.	W trudnych sytuacjach zwraca się o pomoc do nauczyciela lub innej zaufanej osoby. Uczy się mówić, czego potrzebuje.	Wie, do kogo zwrócić się po pomoc, potrafi jasno o nią poprosić i korzysta ze wsparcia nauczyciela oraz rówieśników.
12. Stosuje znane mu sposoby radzenia sobie ze stresem.	Uczestniczy w prostych ćwiczeniach wyciszających i relaksacyjnych. Z pomocą dorosłego korzysta ze sposobów uspokajania się.	Samodzielnie wykorzystuje poznane sposoby radzenia sobie z napięciem i wybiera te, które pomagają mu odzyskać spokój.

4.3 Obszar językowy

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Uczestniczy w rozmowie, aktywnie słuchając innych osób i wypowiadając się w sposób zrozumiały, przedstawia i próbuje uzasadnić swoją opinię.	Wypowiada się prostymi zdaniami, słucha innych i odpowiada na pytania dotyczące rozmowy.	Aktywnie uczestniczy w rozmowie, słucha innych, formułuje dłuższe wypowiedzi i uzasadnia swoje zdanie.
2. W wypowiedziach posługuje się zdaniami, zwraca uwagę na poprawność gramatyczną i artykulacyjną lub w razie potrzeby używa komunikacji wspomagającej i alternatywnej.	Mówi zrozumiale o wydarzeniach z życia codziennego i doskonali poprawność swojej mowy.	Buduje poprawne wypowiedzi pod względem gramatycznym i artykulacyjnym oraz świadomie dostosowuje sposób komunikacji do sytuacji.
3. Słucha wypowiedzi innych osób oraz tekstów czytanych, takich jak opowiadania, wiersze, baśnie, legendy, mówi o swoich ulubionych książkach.	Słucha krótkich utworów, rozpoznaje ulubione książki i opowiada o nich prostymi zdaniami.	Z uwagą słucha dłuższych tekstów, opowiada o ich treści, bohaterach i zadaje pytania dotyczące usłyszanych informacji.
4. Rozpoznaje możliwe źródła informacji, korzysta z zachęt do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na nurtujące je pytania.	Zadaje pytania dotyczące otaczającego świata i korzysta z książek oraz innych materiałów z pomocą dorosłego.	Samodzielnie poszukuje informacji w różnych źródłach i wybiera odpowiednie sposoby zdobywania wiedzy.

5. Obdarza uwagą dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują, dopytuje, gdy nie jest czegoś pewne.	Słucha nauczyciela i rówieśników, wykonuje polecenia oraz prosi o wyjaśnienie, gdy czegoś nie rozumie.	Skupia uwagę na wypowiedziach innych, dopytuje o niejasności i trafnie interpretuje przekazywane informacje.
6. Analizuje zdobyte informacje i dostrzega te, które są dla niego niewiarygodne lub się wykluczają.	Pyta dorosłych o wyjaśnienie informacji, których nie rozumie. Próbuje odróżniać prawdę od fikcji.	Porównuje informacje z własnymi doświadczeniami, zauważa sprzeczności i uczy się oceniać ich wiarygodność.
7. Ocenia zgodność uzyskiwanych informacji z własnymi obserwacjami i doświadczeniami.	Sprawdza, czy usłyszane informacje zgadzają się z tym, co widzi i przeżywa.	Porównuje nowe informacje z własnymi obserwacjami i doświadczeniem, wyciągając trafne wnioski.
8. Odtwarza i przekształca treść bajek i opowieści, tworzy własne historie.	Powtarza fragmenty znanych opowiadań i wymyśla proste zakończenia lub własnych bohaterów.	Samodzielnie tworzy spójne opowiadania, twórczo przekształca znane historie i rozwija własne pomysły.
9. Dzieli się swoimi wyobrażeniami, skojarzeniami i pomysłami typu „co by było, gdyby”.	Chętnie opowiada o swoich pomysłach i wyobrażeniach podczas zabawy.	Tworzy oryginalne pomysły, hipotezy i rozwiązania, swobodnie rozwijając myślenie twórcze.
10. Eksperymentuje z językiem, tworzy rymowanki i nowe słowa.	Bawi się słowami, rytmem i prostymi rymami podczas zabaw językowych.	Tworzy własne rymy, zabawy słowne i nowe wyrazy, świadomie eksperymentując z językiem.
11. Zapamiętuje i recytuje wierszyki oraz inne krótkie teksty.	Zapamiętuje krótkie wierszyki i rymowanki oraz recytuje je z pomocą nauczyciela.	Samodzielnie recytuje dłuższe teksty z odpowiednią intonacją i zaangażowaniem.
12. Opowiada treść obrazków i historyjek obrazkowych, mówi o swoich przeżyciach, obserwacjach, ważnych zdarzeniach.	Opisuje ilustracje prostymi zdaniami i opowiada o codziennych wydarzeniach.	Tworzy spójne wypowiedzi na podstawie ilustracji oraz opowiada o własnych doświadczeniach w logicznej kolejności.
13. Odczytuje znaczenie podstawowych symboli i znaków, tworzy własne symbole, aby wyrazić za ich pomocą określoną informację.	Rozpoznaje proste znaki i symbole oraz posługuje się nimi w zabawie.	Rozpoznaje i tworzy symbole oraz wykorzystuje je do przekazywania informacji w różnych sytuacjach.

14. Dokonuje analizy i syntezy głoskowej wybranych wyrazów, wypowiada prawidłowo głoski.	Dzieli wyrazy na sylaby i podejmuje pierwsze próby zabaw dźwiękami mowy.	Dokonuje analizy i syntezy głoskowej prostych wyrazów oraz poprawnie wymawia głoski odpowiednie do wieku.
15. Kreśli linie i kształty zawierające elementy graficzne obecne w literach: łuki, pętelki, fale, owale, zygzaki.	Rysuje i kreśli różnorodne linie oraz wzory, rozwijając sprawność ręki podczas zabaw plastycznych.	Sprawnie odwzorowuje szlaczki literopodobne, zachowując kierunek i płynność ruchów.
16. Podejmuje próby pisania liter, wyrazów i krótkich komunikatów w wybrany przez siebie sposób.	Podejmuje pierwsze próby zapisywania znaków, liter i swojego imienia w zabawie.	Samodzielnie zapisuje litery, proste wyrazy i krótkie komunikaty, korzystając z poznanych wzorów.
17. Podejmuje próby samodzielnego czytania wyrazów i krótkich tekstów, w tym uzupełnionych obrazkiem.	Rozpoznaje swoje imię i wybrane napisy oraz interesuje się książkami.	Czyta proste wyrazy i krótkie teksty odpowiednie do swoich możliwości.
18. Nazywa wybrane obiekty z najbliższego otoczenia w języku obcym nowożytnym.	Rozpoznaje i nazywa pojedyncze słowa związane z codziennym otoczeniem w języku obcym.	Posługuje się podstawowym słownictwem tematycznym w języku obcym podczas zabawy i rozmowy.
19. Reaguje na proste polecenia w języku obcym nowożytnym.	Rozumie i wykonuje proste polecenia wspierane gestem.	Samodzielnie rozumie i wykonuje typowe polecenia w języku obcym podczas zajęć.
20. Uczestniczy w prostej sytuacji komunikacyjnej w języku obcym nowożytnym.	Używa pojedynczych słów i prostych zwrotów grzecznościowych.	Prowadzi krótkie dialogi i odpowiada na proste pytania w języku obcym.
21. Powtarza wierszyki i śpiewa piosenki w języku obcym nowożytnym.	Chętnie śpiewa krótkie piosenki i powtarza rymowanki.	Zapamiętuje i wykonuje piosenki oraz wierszyki z właściwą intonacją i rytmem.

4.4 Obszar matematyczny

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Opisuje sytuacje problemowe bliskie swojemu doświadczeniu, rozpoznaje ich przyczyny.	Dostrzega proste problemy w codziennych sytuacjach i próbuje je nazwać.	Analizuje sytuacje problemowe, wskazuje ich przyczyny i proponuje możliwe rozwiązania.
2. Poszukuje najlepszych rozwiązań problemu, w razie potrzeby radzi się innych, porównuje wyniki różnych działań, identyfikuje rozwiązania, które sprawdzają się najlepiej.	Podejmuje próby rozwiązania prostych problemów podczas zabawy i korzysta z pomocy nauczyciela.	Proponuje różne sposoby rozwiązania problemu, porównuje ich skuteczność i wybiera najbardziej odpowiednie.
3. Stosuje wybrane rozwiązanie i ocenia jego skuteczność.	Realizuje wybrane rozwiązanie z pomocą dorosłego i obserwuje jego efekt.	Samodzielnie wdraża wybrane rozwiązanie, ocenia jego skuteczność i wyciąga wnioski na przyszłość.
4. Charakteryzuje obiekty wokół siebie, porównuje je ze sobą pod względem wielkości i liczby.	Porównuje przedmioty, używając określeń: duży–mały, dużo–mało, długi–krótki.	Porównuje przedmioty pod względem wielkości, długości, ciężaru i liczebności, stosując właściwe pojęcia.
5. Klasyfikuje obiekty według co najmniej dwóch cech jednocześnie.	Segreguje przedmioty według jednej wybranej cechy, np. koloru lub kształtu.	Klasyfikuje przedmioty według dwóch i więcej cech jednocześnie oraz uzasadnia swój wybór.
6. Liczy w możliwym dla siebie zakresie.	Liczy elementy w dostępnym dla siebie zakresie i wskazuje ich liczbę.	Sprawnie liczy, rozumie znaczenie liczebników głównych i porządkowych oraz wykorzystuje je w praktyce.
7. Wyznacza wynik dodawania i odejmowania, pomagając sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych.	Dodaje i odejmuje na konkretach w małym zakresie liczbowym.	Rozwiązuje proste zadania na dodawanie i odejmowanie, wykorzystując różne strategie liczenia.
8. Waży i mierzy różne przedmioty, ustala wartość pomiaru, stosując własne i powszechnie przyjęte narzędzia i jednostki miar.	Porównuje ciężar i długość przedmiotów podczas zabawy oraz dokonuje prostych pomiarów.	Korzysta z różnych narzędzi pomiarowych, porównuje wyniki i posługuje się podstawowymi jednostkami miary.

9. Odczytuje zapis cyfrowy liczb, które obserwuje w najbliższym otoczeniu (np. w kalendarzu, na budynkach, na znakach drogowych, ceny w sklepach).	Rozpoznaje cyfry spotykane w codziennym otoczeniu i próbuje je nazywać.	Rozpoznaje i odczytuje cyfry oraz wybrane liczby w różnych sytuacjach życia codziennego.
10. Przedstawia wartości liczbowe na różne sposoby graficzne.	Przedstawia liczbę elementów za pomocą kresek, kropek lub prostych rysunków.	Przedstawia liczby na różne sposoby graficzne oraz dobiera odpowiedni zapis do liczebności zbioru.
11. Określa kierunki i relacje przestrzenne między obiektami.	Rozróżnia podstawowe kierunki i określa położenie przedmiotów względem siebie.	Swobodnie określa relacje przestrzenne oraz orientuje się na kartce i w otoczeniu.
12. Posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu (wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem), nazwami pór roku, dni tygodnia i miesięcy.	Rozpoznaje pory dnia i roku oraz używa podstawowych określeń czasu.	Posługuje się nazwami dni tygodnia, miesięcy i pór roku oraz rozumie następstwo czasu.
13. Rozpoznaje figury geometryczne płaskie: koło, trójkąt, kwadrat, prostokąt i niektóre bryły.	Rozpoznaje i nazywa podstawowe figury geometryczne.	Rozpoznaje figury płaskie i podstawowe bryły oraz opisuje ich cechy.
14. Analizuje i tworzy szeregi oraz powtarzalne wzory, odnajduje symetrię w budowie obiektów przyrodniczych.	Układa proste rytmy i kontynuuje rozpoczęte sekwencje.	Tworzy i kontynuuje złożone rytmy oraz dostrzega symetrię w otoczeniu.
15. Rozpoznaje monety i banknoty, wykonuje proste obliczenia.	Rozpoznaje monety podczas zabaw tematycznych.	Rozpoznaje monety i banknoty oraz wykonuje proste obliczenia związane z codziennymi sytuacjami.

4.5 Obszar przyrodniczy

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Rozpoznaje i nazywa rośliny oraz zwierzęta, a także elementy przyrody nieożywionej z najbliższego otoczenia.	Rozpoznaje i nazywa wybrane rośliny, zwierzęta oraz elementy przyrody z najbliższego otoczenia.	Rozpoznaje i opisuje różnorodne rośliny, zwierzęta oraz elementy przyrody ożywionej i nieożywionej.
2. Analizuje i bada elementy najbliższego otoczenia, wyciąga wnioski z obserwacji, opisuje zmiany zachodzące w otoczeniu i wymienia niektóre zależności występujące w przyrodzie (np. wzrost roślin, cykle dnia i nocy, pory roku) oraz zjawiska pogodowe.	Obserwuje przyrodę, zauważa zmiany pogody i pór roku oraz opisuje je prostymi słowami.	Prowadzi obserwacje przyrodnicze, wyciąga wnioski i wyjaśnia podstawowe zależności zachodzące w przyrodzie.
3. Zadaje pytania o interesujące je zagadnienia, pyta o przyczyny i cele zaobserwowanych zjawisk i podejmowanych działań, formułuje przypuszczalne wyjaśnienia, sprawdza ich trafność.	Zadaje pytania o otaczający świat i próbuje wyjaśniać obserwowane zjawiska z pomocą dorosłego.	Formułuje własne przypuszczenia, planuje proste doświadczenia i sprawdza ich wyniki.
4. Dokumentuje zaobserwowane obiekty, zjawiska oraz procesy zachodzące w przyrodzie.	Rysuje lub zaznacza wyniki swoich obserwacji przyrodniczych.	Prowadzi proste zapisy i dokumentuje obserwacje za pomocą rysunków, symboli lub tabel.
5. Wyraża troskę o rośliny i zwierzęta, objaśnia zasady odpowiedzialnej opieki nad zwierzętami domowymi.	Dbą o rośliny i zwierzęta z pomocą dorosłego oraz zna podstawowe zasady opieki.	Samodzielnie troszczy się o rośliny i zwierzęta oraz wyjaśnia zasady odpowiedzialnej opieki.
6. Wskazuje na planie, mapie lub globusie znane mu miejsca.	Rozpoznaje mapę i globus oraz wskazuje znane miejsca z pomocą nauczyciela.	Posługuje się mapą i globusem, wskazuje wybrane miejsca i rozumie ich położenie.
7. Opisuje Ziemię jako kulę, która razem z innymi planetami krąży wokół Słońca.	Wie, że Ziemia jest planetą i rozpoznaje Słońce oraz Księżyc.	Wyjaśnia, że Ziemia krąży wokół Słońca, rozpoznaje planety i podstawowe zjawiska astronomiczne.

8. Korzysta z narzędzi ogrodniczych przy pielęgnacji roślin ozdobnych i użytkowych.	Posługuje się prostymi narzędziami ogrodniczymi podczas zabaw i prac pielęgnacyjnych.	Bezpiecznie korzysta z narzędzi ogrodniczych i samodzielnie wykonuje podstawowe prace pielęgnacyjne.
9. Opisuje zależności między wybranymi roślinami i zwierzętami.	Wie, że rośliny i zwierzęta są ze sobą powiązane i potrzebują odpowiednich warunków do życia.	Wyjaśnia proste zależności między organizmami i rozumie ich rolę w środowisku.
10. Rozpoznaje zwierzęta i rośliny z różnych ekosystemów oraz stref klimatycznych.	Rozpoznaje wybrane rośliny i zwierzęta żyjące w różnych środowiskach.	Rozpoznaje i porównuje organizmy charakterystyczne dla różnych ekosystemów oraz stref klimatycznych.
11. Segreguje odpady, mając świadomość pozytywnych skutków dla przyrody i gospodarki.	Uczy się wrzucać odpady do odpowiednich pojemników z pomocą nauczyciela.	Rozpoznaje podstawowe frakcje odpadów, samodzielnie segreguje śmieci i rozumie znaczenie recyklingu.
12. Stosuje zasady rozsądnego korzystania z zasobów naturalnych.	Uczestniczy w prostych działaniach proekologicznych i uczy się oszczędzania wody oraz energii.	Świadomie oszczędza wodę, energię i materiały oraz wyjaśnia, dlaczego warto chronić środowisko.

4.6 Obszar techniczny

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Ustala właściwości różnych materiałów.	Rozpoznaje podstawowe właściwości materiałów, takie jak twardy–miękki czy gładki–szorstki.	Porównuje właściwości różnych materiałów, opisuje je i wykorzystuje podczas prostych doświadczeń.
2. Wymienia etapy budowania obiektów powstających w najbliższym otoczeniu, rozróżnia materiały, z których powstają budynki.	Obserwuje budynki w najbliższym otoczeniu i rozpoznaje materiały użyte do ich budowy.	Opisuje etapy powstawania budynków oraz rozpoznaje podstawowe materiały budowlane.
3. Tworzy budowle płaskie i przestrzenne z wykorzystaniem różnorodnych materiałów	Buduje proste konstrukcje z klocków i innych materiałów oraz cieszy się efektami swojej pracy.	Tworzy trwałe konstrukcje z różnych materiałów, ocenia ich funkcjonalność i proponuje ulepszenia.

konstrukcyjnych, w tym naturalnych i z odzysku, narzędzi i spojów; analizuje efekty własnych działań, szuka możliwych ulepszeń.		
4. Buduje maszyny proste – kołowrót, również pochyłą – i wyjaśnia ich zastosowanie w urządzeniach codziennego użytku.	Eksperymentuje z prostymi konstrukcjami podczas zabawy.	Buduje proste mechanizmy, obserwuje ich działanie i wyjaśnia ich zastosowanie.
5. Buduje obwody elektryczne z użyciem żarówki, brzęczyka i silnika.	Korzysta z bezpiecznych zestawów konstrukcyjnych i poznaje działanie prostych elementów.	Tworzy proste obwody elektryczne z zachowaniem zasad bezpieczeństwa oraz rozpoznaje ich podstawowe elementy.
6. Wskazuje przykłady urządzeń zasilanych energią z różnych źródeł.	Wie, że różne zabawki i urządzenia potrzebują energii do działania. Rozpoznaje, że jedne działają na baterie, a inne po podłączeniu do prądu.	Rozpoznaje urządzenia zasilane bateriami, akumulatorami i z sieci elektrycznej. Zna także przykłady odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń wykorzystujących energię słoneczną, wiatrową lub siłę mięśni.
7. Przestrzega zasad bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych i narzędzi.	Wie, że nie wolno dotykać gniazdek ani urządzeń elektrycznych bez osoby dorosłej. Ostrożnie korzysta z prostych, bezpiecznych narzędzi.	Stosuje zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych i prostych narzędzi. Rozumie, jak bezpiecznie posługiwać się wybranymi urządzeniami pod nadzorem dorosłego.
8. Podaje przykłady maszyn i urządzeń, które ułatwiają ludziom życie.	Rozpoznaje znane urządzenia domowe, takie jak pralka czy odkurzacz, i wie, do czego służą.	Wymienia urządzenia wykorzystywane w domu i pracy oraz wyjaśnia, w jaki sposób ułatwiają codzienne czynności i oszczędzają czas.
9. Opisuje różne środki transportu i infrastrukturę znajdującą się w najbliższej okolicy oraz bezpieczne sposoby korzystania z nich.	Rozpoznaje podstawowe środki transportu i wie, że podczas podróży należy korzystać z fotelika i zapinać pasy.	Rozróżnia środki transportu lądowego, wodnego i powietrznego, zna podstawowe elementy infrastruktury drogowej i stosuje zasady bezpiecznego poruszania się jako pieszy i pasażer.

4.7 Obszar cyfrowy

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Korzysta z instrukcji do wykonania zadania, tworzy własne instrukcje.	Wykonuje proste polecenia krok po kroku i potrafi naśladować pokazane czynności.	Realizuje zadania według prostych instrukcji obrazkowych oraz samodzielnie tworzy proste sekwencje i instrukcje.
2. Rozpoznaje urządzenia cyfrowe i określa do czego służą.	Rozpoznaje telefon i tablet oraz wie, że służą do komunikacji i zabawy pod opieką dorosłych.	Rozpoznaje różne urządzenia cyfrowe i wyjaśnia ich podstawowe zastosowania w nauce, pracy i codziennym życiu.
3. Wskazuje podstawowe zasady higieny cyfrowej.	Wie, że z urządzeń cyfrowych korzysta się przez krótki czas i z pomocą osoby dorosłej.	Rozumie znaczenie higieny cyfrowej, przestrzega limitów czasu przed ekranem oraz zna wpływ odpoczynku od urządzeń na zdrowie.
4. Wskazuje zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu, w tym wynikające z udostępniania informacji o sobie i swoich bliskich.	Wie, że z Internetu korzysta tylko z dorosłym i nie podaje nikomu informacji o sobie.	Rozpoznaje podstawowe zagrożenia w Internecie, rozumie znaczenie prywatności i wie, że danych osobowych nie udostępnia się obcym.
5. Określa wpływ mediów na życie codzienne, rozpoznaje reklamy i ma świadomość, czemu one służą.	Rozpoznaje telewizję i radio oraz wie, że można w nich oglądać i słuchać różnych programów.	Rozpoznaje różne media, odróżnia reklamy od innych treści i rozumie, że reklamy zachęcają do kupowania lub korzystania z różnych produktów i usług.

4.8 Obszar artystyczny

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Poszukuje nowych form ekspresji, tworzyw i technik wyrazu artystycznego do przedstawienia świata i swoich przeżyć, wyraża własne pomysły.	Chętnie eksperymentuje z farbami, kredkami i różnymi materiałami, tworząc prace według własnych pomysłów.	Twórczo wykorzystuje różnorodne techniki i materiały plastyczne, samodzielnie wyraża swoje pomysły, emocje i doświadczenia.

2. Łączy poznane elementy – przedmioty, obrazy, kształty, słowa, dźwięki, wzorce, symbole – w nowe układy, w nieoczywisty sposób.	Układa i łączy różne elementy, tworząc własne kompozycje i proste układy.	Łączy różne elementy w twórczy sposób, tworząc oryginalne kompozycje plastyczne, przestrzenne i dźwiękowe.
3. Wyraża swoje opinie o dziełach sztuki.	Ogląda ilustracje, obrazy i przedstawienia oraz mówi, co mu się podoba.	Opowiada o swoich wrażeniach po kontakcie ze sztuką, uzasadnia swoje zdanie i zauważa podobieństwa oraz różnice między dziełami.
4. Słucha muzyki, śpiewa, tańczy, tworzy melodie i improwizacje ruchowe, muzykuje – indywidualnie i w grupie.	Chętnie śpiewa, tańczy, porusza się przy muzyce i uczestniczy w prostych zabawach muzycznych.	Śpiewa, tańczy, tworzy proste układy ruchowe i muzyczne oraz współpracuje z grupą podczas działań artystycznych.
5. Rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, tworzy własne instrumenty muzyczne z różnych materiałów i gra na nich.	Rozpoznaje kilka instrumentów i chętnie gra na prostych instrumentach perkusyjnych.	Rozpoznaje różne instrumenty muzyczne, wykonuje proste instrumenty z dostępnych materiałów i wykorzystuje je podczas zabaw muzycznych.
6. Wciela się w różne role podczas spontanicznych i organizowanych działań teatralnych.	Naśladuje postacie, zwierzęta i odgrywa krótkie scenki w zabawie.	Chętnie uczestniczy w zabawach teatralnych, odgrywa role, wykorzystując głos, mimikę i ruch.
7. Zauważa różnice w dynamice, tempie, barwie i wysokości dźwięków, określa nastrój muzyki.	Rozpoznaje, że muzyka może być głośna lub cicha, szybka lub wolna oraz reaguje na jej charakter ruchem.	Rozpoznaje podstawowe cechy muzyki, określa jej nastrój oraz świadomie dostosowuje ruch i śpiew do tempa i dynamiki utworu.
8. Wyjaśnia pojęcia określające różne sposoby wyrażu artystycznego – w muzyce, sztukach wizualnych i teatrze.	Rozpoznaje piosenkę, taniec i rysunek oraz chętnie uczestniczy w prostych zabawach muzycznych i teatralnych.	Rozpoznaje różne formy działalności artystycznej, uczestniczy w działaniach muzycznych, plastycznych i teatralnych oraz potrafi je nazwać.

4.9 Obszar ruchowy

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Podejmuje spontaniczne i zorganizowane aktywności ruchowe (indywidualnie i w grupie) w trosce o zdrowy rozwój.	Chętnie uczestniczy w spacerach, zabawach ruchowych i prostych ćwiczeniach.	Regularnie uczestniczy w różnorodnych aktywnościach ruchowych, rozumie ich znaczenie dla zdrowia i chętnie podejmuje nowe wyzwania.
2. Uczestniczy w grach terenowych i zabawach ruchowych, ucząc się zasad współzawodnictwa.	Bierze udział w prostych grach i zabawach ruchowych, ucząc się współpracy i przestrzegania zasad.	Aktywnie uczestniczy w grach zespołowych i terenowych, respektuje ustalone reguły oraz uczy się radzić sobie z sukcesem i porażką.
3. Orientuje się w schemacie własnego ciała i wykorzystuje zmysły w zadaniach ruchowych.	Wskazuje podstawowe części ciała i wykorzystuje je podczas zabaw ruchowych.	Świadomie orientuje się w schemacie własnego ciała, rozróżnia strony ciała i wykorzystuje zmysły podczas wykonywania zadań ruchowych.
4. Podczas ruchu rozwija podstawowe umiejętności ruchowe, wykorzystując koordynację, równowagę, siłę, zręczność, zwinność, szybkość, skoczność, wytrzymałość.	Biega, skacze, pokonuje proste przeszkody i rozwija sprawność ruchową podczas codziennych zabaw.	Sprawnie wykonuje różnorodne ćwiczenia rozwijające koordynację, równowagę, siłę, szybkość, zwinność i wytrzymałość.
5. Posługuje się przedmiotami o zróżnicowanej wielkości i zróżnicowanym ciężarze, stopniowo wymagającymi większej precyzji ruchów.	Rzuca, toczy i łapie piłkę oraz posługuje się różnymi materiałami podczas zabawy.	Sprawnie manipuluje przedmiotami o różnej wielkości i ciężarze, dostosowując siłę oraz precyzję ruchów do wykonywanego zadania.
6. Prawidłowo trzyma i kontroluje siłę nacisku dłoni na narzędzie pisarskie.	Coraz sprawniej posługuje się kredkami, pędzlem i flamastrami oraz podejmuje proste czynności wymagające precyzji dłoni.	Prawidłowo posługuje się narzędziami pisarskimi i plastycznymi, kontroluje nacisk dłoni oraz wykonuje zadania rozwijające sprawność grafomotoryczną.
7. Samodzielnie wykonuje czynności samoobsługowe.	Samodzielnie je posiłki, korzysta z toalety, myje ręce oraz podejmuje próby ubierania i rozbierania się.	Samodzielnie wykonuje codzienne czynności samoobsługowe, sprawnie ubiera się, dba o higienę

		oraz bezpiecznie posługuje się sztucami.
8. Wyjaśnia, na czym polega zdrowy styl życia, stara się przestrzegać reguł z nim związanych (np. dba o prawidłową postawę ciała).	Wie, że należy dbać o zdrowie, prawidłowo siedzieć podczas posiłków i prac plastycznych oraz chętnie uczestniczy w ćwiczeniach ruchowych.	Rozumie znaczenie zdrowego stylu życia, dba o prawidłową postawę ciała, zdrowe odżywianie, ruch i higienę.
9. Rozpoznaje sytuacje, w których zagrożone są jego bezpieczeństwo lub autonomia.	Wie, że w niebezpiecznych sytuacjach należy zwrócić się o pomoc do osoby dorosłej i informuje o zagrożeniach.	Rozpoznaje sytuacje zagrażające bezpieczeństwu, dba o swoją przestrzeń osobistą oraz wie, jak zachować się podczas zagrożenia i gdzie szukać pomocy.
10. Zgłasza potrzebę odpoczynku, objawy złego samopoczucia, odczuwane dolegliwości, poszukuje dla siebie bezpiecznych i przyjaznych przestrzeni.	Informuje o zmęczeniu lub złym samopoczuciu oraz korzysta z czasu przeznaczonego na odpoczynek.	Rozpoznaje sygnały płynące z własnego organizmu, komunikuje swoje potrzeby i świadomie wybiera odpowiednie formy odpoczynku.
11. W czasie aktywności ruchowych przestrzega zasad bezpieczeństwa na terenie przedszkola i poza nim.	Zna i stara się przestrzegać zasad bezpieczeństwa podczas zabaw ruchowych i spacerów.	Przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas zabaw, wycieczek i aktywności ruchowych oraz dba o bezpieczeństwo swoje i innych.

4.10 Obszar duchowy

Zakładane efekty	Dzieci młodsze	Dzieci starsze
1. Odkrywa Boga jako kochającego Ojca, który je zna, kocha i zaprasza do bliskiej relacji ze sobą.	Przyjmuje z radością proste zapewnienie, że Bóg je kocha, rozpoznaje słowo „Bóg” i łączy je z doświadczeniem dobra, miłości i bezpieczeństwa, dostrzega piękno najbliższego otoczenia i uczy się za nie dziękować Bogu, naśladuje dorosłego w prostych gestach wdzięczności wobec Boga, doświadcza modlitwy jako bezpiecznego i radosnego spotkania z Bogiem.	Wie, że Bóg je zna, kocha i troszczy się o nie, dostrzega przejawy Bożej miłości w swoim życiu, innych ludziach i świecie, nazywa konkretne osoby, wydarzenia i dobra, za które chce Bogu podziękować, zwraca się do Boga z ufnością w swoich codziennych sprawach, wyraża radość z bycia kochanym i obdarowanym przez Boga.

2. Poznaje Jezusa jako Syna Bożego, Przyjaciela i Brata oraz rozwija osobową więź z Nim.	Rozpoznaje Jezusa na znanych mu obrazach i ilustracjach, z zainteresowaniem słucha prostych opowiadań o Jezusie, zapamiętuje wybrane wydarzenia z życia Jezusa, zwraca się do Jezusa po imieniu, doświadcza Jezusa jako Osoby bliskiej, do której może zwrócić się ze swoją radością i smutkiem.	Wie, że Jezus jest Synem Bożym, który stał się człowiekiem, opowiada własnymi słowami o wybranych wydarzeniach z życia Jezusa, rozpoznaje w postępowaniu Jezusa Jego miłość, dobroć, troskę i przebaczenie, zwraca się do Jezusa jak do bliskiej Osoby, powierzając Mu swoje sprawy, wskazuje proste sposoby odpowiadania swoim życiem na miłość i przyjaźń Jezusa.
3. Uczy się spotykać z Jezusem w codzienności, rozmawiać z Nim i powierzać Mu swoje radości, trudności, potrzeby i pragnienia.	Zwraca się do Jezusa prostymi słowami, z pomocą dorosłego nazywa to, za co chce Mu podziękować, powierza Jezusowi bliskie sobie osoby, zwraca się do Niego z prostą prośbą, uczestniczy w krótkim spotkaniu z Jezusem poprzez słowo, gest, śpiew lub ciszę.	Spontanicznie zwraca się do Jezusa własnymi słowami, opowiada Mu o swoich radościach, trudnościach, obawach i pragnieniach, powierza Jezusowi siebie oraz inne osoby, dostrzega sytuacje, w których może prosić Jezusa o pomoc, podejmuje krótką osobistą modlitwę również bez bezpośredniego prowadzenia przez dorosłego.
4. Poznaje Pismo Święte jako Słowo Boga skierowane do człowieka, słucha słów Jezusa i uczy się według nich żyć.	Rozpoznaje Pismo Święte wśród innych książek; słucha krótkich opowiadań biblijnych dostosowanych do swojego wieku, wskazuje na ilustracjach poznane postacie i wydarzenia biblijne, odtwarza gestem, ruchem, słowem lub zabawą wybrane elementy opowiadania, zapamiętuje pojedyncze słowa lub krótkie wypowiedzi Jezusa.	Wie, że Pismo Święte mówi o Bogu i Jego relacji z człowiekiem, uważnie słucha dostosowanych do wieku fragmentów i opowiadań biblijnych, opowiada własnymi słowami poznane wydarzenia biblijne, rozpoznaje uczucia, zachowania i wybory bohaterów poznanych historii, odnosi proste przesłanie historii biblijnej lub słowa Jezusa do sytuacji ze swojego życia.
5. Poznaje Maryję jako Matkę Jezusa i swoją Matkę, rozwija z Nią osobową więź oraz uczy się od Niej zaufania Bogu, słuchania Go i odpowiadania na Jego miłość.	Rozpoznaje Maryję na znanych obrazach i ilustracjach, wie, że Maryja jest Mamą Jezusa, słucha prostych opowiadań o Maryi i Jezusie, zwraca się do Maryi prostymi słowami, gestem lub śpiewem, doświadcza Maryi jako Osoby bliskiej, której może powierzyć siebie i swoich bliskich.	Zna wybrane wydarzenia z życia Maryi i potrafi o nich opowiedzieć, rozpoznaje Maryję jako Mamę Jezusa, która zaufała Bogu i pozostała blisko swojego Syna, zwraca się do Maryi własnymi słowami oraz poznаныmi modlitwami, powierza Maryi siebie, swoją rodzinę i ważne dla siebie sprawy, dostrzega w postawie Maryi zaufanie, dobroć, troskę, odwagę i gotowość do pomocy.

6. Poznaje świętych jako przyjaciół Boga i ludzi oraz odkrywa w ich życiu różne sposoby odpowiadania na Bożą miłość.	Rozpoznaje wybranych świętych na charakterystycznych przedstawieniach, z zainteresowaniem słucha krótkich historii z ich życia, zapamiętuje charakterystyczne wydarzenie, gest lub symbol związany z poznanym świętym, uczestniczy w zabawach, inscenizacjach i działaniach związanych z historiami świętych, odkrywa na konkretnych przykładach, że święci kochali Boga i ludzi.	Rozpoznaje wybranych świętych i opowiada o ważnych wydarzeniach z ich życia, dostrzega różne sposoby odpowiadania przez świętych na miłość Boga, wskazuje konkretne postawy świętych, które może podejmować we własnym życiu, zwraca się do poznanych świętych z prośbą o modlitwę, odkrywa, że również ono jest zaproszone do przyjaźni z Bogiem i czynienia dobra.
7. Odkrywa Kościół jako wspólnotę osób należących do Jezusa, w której może spotykać Boga, modlić się, świętować i wzrastać w wierze.	Rozpoznaje budynek kościoła, stopniowo oswaja się z przestrzenią kościoła i przebywa w niej z poczuciem bezpieczeństwa, rozpoznaje krzyż, ołtarz oraz wybrane obrazy i figury, naśladuje podstawowe gesty wykonywane podczas modlitwy i liturgii, uczestniczy na miarę swoich możliwości w modlitwie i świętowaniu wspólnoty.	Rozumie, że Kościół oznacza zarówno miejsce modlitwy, jak i wspólnotę ludzi należących do Jezusa, rozpoznaje podstawowe miejsca, przedmioty i znaki znajdujące się w kościele, wie, że w tabernakulum przechowywany jest Najświętszy Sakrament, uczestniczy w modlitwie, liturgii i świętowaniu wspólnoty odpowiednio do swoich możliwości, dostrzega siebie jako osobę należącą do wspólnoty Kościoła.
8. Poznaje i przeżywa rok liturgiczny jako drogę z Jezusem, ucząc się świętowania najważniejszych wydarzeń Jego życia, śmierci i zmartwychwstania.	Rozpoznaje wybrane symbole związane z Adwentem, Bożym Narodzeniem, Wielkim Postem i Wielkanocą, uczestniczy w prostych rytuałach związanych z kolejnymi okresami roku liturgicznego, poprzez obraz, opowiadanie, muzykę i działanie poznaje wydarzenia z życia Jezusa, doświadczają oczekiwania, przygotowania, radości i świętowania, zaczyna kojarzyć poznawane święta i zwyczaje z Jezusem, Maryją i wydarzeniami Ewangelii.	Rozpoznaje najważniejsze okresy roku liturgicznego i związane z nimi symbole, łączy Boże Narodzenie, Wielkanoc i inne poznane święta z wydarzeniami z życia Jezusa, rozumie w prosty sposób znaczenie Adwentu i Wielkiego Postu jako czasu przygotowania, aktywnie uczestniczy w przygotowaniu i przeżywaniu świąt oraz uroczystości, dostrzega, że rok liturgiczny pozwala wspólnocie Kościoła przeżywać wydarzenia z życia Jezusa.
9. Rozwija modlitwę jako osobiste spotkanie i rozmowę z Bogiem – poprzez słowo, ciszę, śpiew, gest,	Podejmuje próbę wykonania znaku krzyża, powtarza za dorosłym krótkie wezwania modlitewne, włącza się w modlitwę poprzez gest, ruch i śpiew, wypowiada proste, spontaniczne podziękowania i prośby, stopniowo uczy się pozostawiania przez krótką chwilę w ciszy.	Samodzielnie wykonuje znak krzyża i włącza się w poznane modlitwy, modli się własnymi słowami, wyraża w modlitwie wdzięczność, prośbę, przeproszenie, uwielbienie oraz własne uczucia, korzysta z różnych form modlitwy: słowa, śpiewu, gestu,

ruch, wdzięczność, uwielbienie i prośbę.		ruchu i ciszy, potrafi przez krótką chwilę skupić uwagę i pozostać w ciszy podczas osobistego spotkania z Bogiem.
10. Uczy się odpowiadać na miłość Boga poprzez miłość do drugiego człowieka – dobroć, przebaczenie, pomoc, wdzięczność, troskę i służbę.	Podje muje próby dzielenia się z innymi, uczy się czekać na swoją kolej, zauważa i nazywa podstawowe emocje drugiej osoby, z pomocą dorosłego podejmuje proste gesty pocieszenia, pomocy i życzliwości, uczy się przeproszać i podejmuje próbę naprawienia wyrządzonej szkody.	Dostrzega potrzeby i uczucia innych osób, samodzielnie podejmuje proste gesty pomocy, troski, dzielenia się i życzliwości, podejmuje próbę rozwiązania konfliktu bez krzywdzenia drugiej osoby, potrafi przeprosić oraz podejmuje próbę przebaczenia i pojednania, dostrzega związek między miłością do Jezusa a sposobem odnoszenia się do innych ludzi.
11. Odkrywa swoją godność i niepowtarzalność jako osoby stworzonej i kochanej przez Boga oraz uczy się dostrzegać tę samą godność w innych	Przyjmuje komunikat, że jest ważne i kochane przez Boga, rozpoznaje siebie jako odrębną osobę i z pomocą dorosłego mówi o sobie, rozpoznaje i nazywa podstawowe własne emocje, doświadcza radości z własnego działania i rozwijających się umiejętności, stopniowo odkrywa, że inne osoby również są ważne i potrzebują szacunku oraz troski.	Wie, że jest osobą niepowtarzalną, wartościową i kochaną przez Boga, dostrzega swoje zdolności, mocne strony i możliwości, nazywa swoje uczucia, potrzeby i przeżycia, dostrzega wartość i niepowtarzalność innych osób, okazuje szacunek sobie i drugiemu człowiekowi niezależnie od jego możliwości, wyglądu czy trudności.
12. Stopniowo uczy się rozeznawać dobro i wybierać je jako odpowiedź na miłość Boga.	Rozpoznaje w konkretnych sytuacjach zachowania, które pomagają lub sprawiają komuś przykrość, reaguje na jasne i proste zasady dotyczące dobra, relacji i bezpieczeństwa, z pomocą dorosłego dostrzega skutek własnego zachowania, podejmuje proste zachowania pomocne i życzliwe, po konflikcie przyjmuje pomoc dorosłego w naprawieniu sytuacji i powrocie do dobrej relacji.	Rozpoznaje w konkretnych sytuacjach zachowania dobre oraz takie, które krzywdzą innych, przewiduje konsekwencje własnych zachowań dla siebie i innych, dokonuje prostych wyborów między zachowaniami pomocnymi i krzywdzącymi, podejmuje próbę naprawienia wyrządzonej krzywdy, odnosi poznane słowa i postawy Jezusa do własnych codzienny
13. Poznaje Ducha Świętego jako Tego, który jest blisko, pomaga poznawać Jezusa, modlić się, kochać i wybierać dobro.	Poznaje imię Ducha Świętego, słucha prostych opowiadań o Jego obecności i działaniu, rozpoznaje wybrane symbole Ducha Świętego, np. gołębicę, ogień i wiatr, uczestniczy w krótkich wezwaniach do Ducha Świętego, stopniowo	Wie, że Duch Święty jest Bogiem i poznaje Go jako Osobę Trójcy Świętej, rozpoznaje najważniejsze symbole Ducha Świętego i wyjaśnia ich znaczenie w prosty sposób, zna wybrane wydarzenia biblijne ukazujące działanie Ducha Świętego, zwraca się do Ducha Świętego

	kojarzy Ducha Świętego z obecnością Boga, pomocą i dobrem.	własnymi słowami i poznanymi wezwaniami, prosi Ducha Świętego o pomoc w modlitwie, czynieniu dobra i podejmowaniu dobrych wyborów.
--	--	--

5. Metody i formy realizacji programu

5.1 Zabawy rozwijające obszar społeczno-emocjonalny

Wspieranie rozwoju społeczno-emocjonalnego wymaga tworzenia w przedszkolu środowiska opartego na bezpieczeństwie, akceptacji i wzajemnym szacunku. Dziecko potrzebuje przestrzeni, w której może być zauważone, wysłuchane i traktowane jako kompetentny uczestnik życia grupy. Rolą nauczyciela jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale również towarzyszenie dziecku w poznawaniu siebie, rozumieniu innych osób oraz zdobywaniu doświadczeń, które pomagają mu budować poczucie własnej wartości i sprawczości.

Rozwój kompetencji społeczno-emocjonalnych odbywa się poprzez codzienne doświadczenia, relacje z rówieśnikami i dorosłymi oraz odpowiednio zaplanowane sytuacje edukacyjne. Nauczyciel tworzy okazje do rozmowy, współpracy, wyrażania emocji, rozwiązywania problemów i poszukiwania konstruktywnych rozwiązań w sytuacjach trudnych.

Celem podejmowanych działań jest wspieranie dziecka w stawianiu się osobą świadomą siebie, swoich emocji i potrzeb, potrafiącą budować relacje, współpracować z innymi oraz radzić sobie w sytuacjach społecznych. W pracy wychowawczej wykorzystywane są różnorodne formy i metody wspierające rozwój społeczno-emocjonalny dzieci, m.in.:

Poranny krąg

Poranny krąg jest formą codziennego spotkania grupy dzieci, którego celem jest budowanie poczucia bezpieczeństwa, wzmacnianie relacji oraz tworzenie przestrzeni do zauważania i wyrażania emocji. Jest to czas wspólnego rozpoczęcia dnia, podczas którego dzieci mają możliwość przywitania się, nawiązania kontaktu z innymi oraz przygotowania się do funkcjonowania w grupie.

Podczas porannego kręgu nauczyciel zaprasza dzieci do rozmowy na temat ich samopoczucia, ważnych wydarzeń oraz spraw, którymi chcą się podzielić. Tworzy atmosferę akceptacji i uważności, daje każdemu dziecku możliwość zabrania głosu, dzielenia się swoimi przeżyciami oraz bycia zauważonym i wysłuchanym, wspiera dzieci w rozpoznawaniu i nazywaniu emocji, dostrzeganiu własnych potrzeb oraz potrzeb innych osób, a także modeluje komunikację opartą na szacunku i wzajemnym słuchaniu.

Warto wprowadzić element „Miłe słowo”, podczas którego dzieci kierują do osoby siedzącej obok pozytywny komunikat dotyczący jej cechy, zachowania lub wysiłku. Działanie to wzmacnia poczucie własnej wartości, uczy dostrzegania mocnych stron innych osób oraz wspiera budowanie relacji

opartych na życzliwości. Poranny krąg może być również przestrzenią do planowania wspólnych działań, omawiania zasad obowiązujących w grupie oraz wzmacniania poczucia wspólnoty i współodpowiedzialności za atmosferę panującą w grupie.

Dziecko w roli eksperta

Dziecko w roli eksperta to forma aktywności wspierająca budowanie poczucia własnej wartości, sprawczości oraz wiary we własne możliwości, pokazuje mu, że jego zainteresowania, pomysły oraz sposób postrzegania świata są ważne i wartościowe.

Nauczyciel świadomie przyjmuje rolę osoby uczącej się, zadaje pytania, prosi dziecko o instrukcje i stosuje się do otrzymanych wskazówek. Stwarza dzieciom okazje do pełnienia roli eksperta podczas zabaw swobodnych, konstrukcyjnych i manipulacyjnych nauczyciel aktywnie dołącza do aktywności dzieci, wykazuje autentyczne zainteresowanie ich działaniami oraz zachęca do wyjaśniania i prezentowania sposobu zabawy.

Rola eksperta może być również przyjmowana podczas codziennych sytuacji edukacyjnych, takich jak prezentowanie przez dziecko swoich zainteresowań, ulubionej zabawki, książki, kolekcji, pracy plastycznej, zdjęć z ważnych wydarzeń czy opowiadanie o swoich pasjach i doświadczeniach. Dziecko ma możliwość dzielenia się swoją wiedzą z grupą, odpowiadania na pytania kolegów i nauczyciela oraz występowania w roli osoby, od której inni mogą się czegoś nauczyć.

Metoda dramy

Drama jest metodą aktywizującą, która umożliwia dziecku poznawanie siebie, innych osób i otaczającego świata poprzez działanie, przeżywanie i doświadczanie. Wspiera rozwój empatii, wyobraźni, kreatywności oraz kompetencji społeczno-emocjonalnych, pomagając dzieciom lepiej zrozumieć emocje, potrzeby i zachowania własne oraz innych osób.

Metoda ta opiera się na uczeniu poprzez wchodzenie w role i wykorzystuje naturalną potrzebę dzieci do zabawy, naśladowania oraz tworzenia własnych historii. Dzięki spontanicznej ekspresji dziecko może bezpiecznie wyrażać swoje myśli, uczucia i doświadczenia oraz poszukiwać różnych sposobów reagowania w sytuacjach społecznych.

W pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym drama nie wymaga przygotowania przedstawień ani zapamiętywania ról. Opiera się na spontanicznym działaniu i wykorzystaniu technik dostosowanych do możliwości dzieci, takich jak:

- wejście w rolę – wcielanie się w określoną postać i próba zrozumienia jej emocji, potrzeb oraz sposobu działania,
- stop klatka – zatrzymanie sytuacji w wybranym momencie w celu rozmowy o emocjach, myślach i możliwych rozwiązaniach,
- zmiana perspektywy – spojrzenie na sytuację oczami innej osoby,
- rozmowa z postacią – zadawanie pytań bohaterowi, poszukiwanie dla niego wsparcia lub rozwiązań.

Drama pozwala dzieciom analizować sytuacje społeczne, przewidywać konsekwencje działań oraz ćwiczyć różne sposoby reagowania w bezpiecznych warunkach. Nauczyciel wspiera proces odkrywania

poprzez zadawanie pytań i prowadzenie rozmowy, nie narzucając jednego rozwiązania, lecz pomagając dzieciom samodzielnie wyciągać wnioski.

Samoregulacja i odpoczynek

Samoregulacja i odpoczynek wspierają dziecko w poznawaniu własnych emocji, potrzeb oraz sposobów radzenia sobie z napięciem i trudnymi sytuacjami. Dziecko uczy się zauważać sygnały płynące z własnego ciała, rozpoznawać emocje oraz poznawać sposoby, które pomagają mu odzyskać spokój i równowagę.

Nauczyciel poprzez codzienne sytuacje oraz zaplanowane aktywności pomaga dzieciom rozwijać świadomość emocjonalną i umiejętność regulowania napięcia. Wykorzystuje m.in. zabawy oddechowe, ćwiczenia uważności, aktywności ruchowe wspierające rozładowanie napięcia, relaksację, zabawy pomagające rozpoznawać i nazywać emocje oraz rozmowy dotyczące sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Ważnym elementem jest tworzenie dzieciom przestrzeni do odpoczynku i wyciszenia poprzez umożliwienie korzystania z różnych form regeneracji, takich jak kontakt z książką, szczególnie wspierającą rozwój emocjonalny, słuchanie audiobooków i spokojnej muzyki, odpoczynek w ciszy, relaks w pozycji leżącej z wykorzystaniem pomocy sensorycznych, np. gniotków czy plansz sensorycznych. Nauczyciel pomaga dzieciom zauważać własne potrzeby i odkrywać, jakie sposoby odpoczynku pomagają im odzyskać spokój i równowagę.

Krąg podsumowania dnia

Krąg podsumowania dnia jest formą wspólnego zakończenia aktywności przedszkolnych, której celem jest refleksja nad minionym dniem, zauważenie własnych doświadczeń, emocji oraz zdobytych umiejętności. Jest to przestrzeń, w której dziecko może zatrzymać się, podzielić swoimi przeżyciami oraz uczyć się na własnych doświadczeniach. Podczas kręgu dzieci mogą opowiedzieć o tym, co było dla nich ważne, co sprawiło im radość, z czego są dumne lub z czym sobie poradziły. Nauczyciel wspiera dzieci w dostrzeganiu własnych sukcesów oraz podejmowanego wysiłku.

Krąg może być również miejscem omawiania trudności, które pojawiły się w ciągu dnia. Dzieci uczą się nazywać emocje, rozumieć sytuacje społeczne oraz wspólnie z nauczycielem poszukiwać rozwiązań, które mogą wykorzystać w podobnych sytuacjach w przyszłości. Rozmowa nie służy ocenianiu ani wskazywaniu winnych, ale pomaga dzieciom rozwijać odpowiedzialność za relacje i uczyć się naprawiania trudnych sytuacji.

Nauczyciel wspiera dzieci w wyrażaniu potrzeb, słuchaniu innych osób oraz poszukiwaniu sposobów działania sprzyjających dobremu funkcjonowaniu grupy. Regularne prowadzenie kręgu wspiera rozwój samoświadomości, samoregulacji emocjonalnej oraz refleksji nad własnym zachowaniem, pomagając dzieciom kończyć dzień w atmosferze bezpieczeństwa i akceptacji.

Trening Umiejętności Społecznych

Trening Umiejętności Społecznych jest formą zaplanowanych oddziaływań wspierających rozwój kompetencji potrzebnych dziecku do funkcjonowania w grupie społecznej. Odwołując się do myśli Anny Matczak i Katarzyny Martowskiej, zgodnie z którą „wszelkie kompetencje mogą kształtować się

jedynie dzięki doświadczaniu”, TUS opiera się na praktycznym uczeniu się, eksperymentowaniu i zdobywaniu doświadczeń w bezpiecznych warunkach.

Zakres tematyczny Treningu Umiejętności Społecznych dostosowywany jest do wieku, możliwości rozwojowych oraz aktualnych potrzeb dzieci i grupy. Może obejmować między innymi, następujące umiejętności społeczne: rozpoznawanie emocji, normy społeczne, komunikację interpersonalną, rozwijanie teorii umysłu, samowiedza i samoświadomość, asertywność, radzenie sobie w sytuacjach trudnych oraz współpracę.

Podczas zajęć dzieci poprzez pracę w kręgu, modelowanie, gotowe instrukcję, pracę ze zdjęciami, karty pracy, elementy dramy, rozwiązywanie problemów, informacje zwrotne, aktywność plastyczną, zabawy ruchowe, sensoryczne, gry planszowe uczą się rozpoznawać emocje, rozumieć perspektywę drugiej osoby, nawiązywać i podtrzymywać relacje, wyrażać swoje zdanie, respektować granice innych osób oraz poszukiwać rozwiązań w sytuacjach trudnych.

Wykorzystując powyższe metody aktywizujące, dzieci mogą wielokrotnie próbować różnych zachowań w bezpiecznej przestrzeni, zanim zastosują je w codziennych sytuacjach. Umiejętności rozwijane podczas Treningu Umiejętności Społecznych są następnie wykorzystywane i utrwalane w codziennym życiu, także przedszkolnym: podczas zabaw swobodnych, pracy zespołowej, porannych kręgów, rozmów podsumowujących oraz sytuacji wynikających z funkcjonowania grupy.

5.2 Edmundowa refleksja

Bł. Edmund Bojanowski dostrzegał, że wychowanie dokonuje się przede wszystkim w codziennych, pozornie drobnych sytuacjach życia dziecka. Dlatego program zakłada tworzenie przestrzeni do spokojnej refleksji nad własnym zachowaniem, która pomaga dziecku rozpoznawać dobro, uczyć się odpowiedzialności za swoje decyzje oraz dostrzegać potrzeby drugiego człowieka. Refleksja prowadzona z życzliwością i szacunkiem buduje sumienie, kształtuje charakter oraz wspiera harmonijny rozwój dziecka w duchu wartości chrześcijańskich. Przykładowe aktywności:

- karty emocji – dziecko rozpoznaje i nazywa własne emocje oraz opowiada o sytuacjach, które je wywołały,
- rozmowa kierowana po sytuacji – nauczyciel pomaga dziecku zrozumieć przebieg wydarzenia, jego przyczyny oraz możliwe sposoby rozwiązania problemu,
- drama – dzieci odgrywają sytuacje społeczne i wspólnie poszukują właściwych sposobów zachowania,
- skala obrazkowa zachowania – dziecko dokonuje prostej samooceny swojego zachowania z wykorzystaniem ilustracji lub symboli,
- pytania refleksyjne – nauczyciel zachęca dziecko do zastanowienia się, jak mogłoby postąpić następnym razem,
- przeproszenie i naprawienie szkody – dziecko uczy się przepraszania oraz podejmowania działań naprawczych wobec osoby, której sprawiło przykrość,
- krąg wdzięczności – dzieci uczą się dostrzegać dobro otrzymane od innych oraz wyrażać wdzięczność,
- dobre słowo i docenianie – dzieci przekazują sobie pozytywne informacje zwrotne, ucząc się dostrzegania mocnych stron innych osób,

- krąg dzielenia się doświadczeniami – podczas wspólnego spotkania dzieci opowiadają o swoich przeżyciach, ucząc się słuchania i szacunku dla innych,
- słoiczek dobra – dobre uczynki są symbolicznie gromadzone, co wzmacnia motywację do podejmowania pozytywnych zachowań,
- podsumowanie dnia – dzieci wspólnie przypominają wydarzenia dnia, zastanawiają się nad swoimi zachowaniami, ich skutkami dla siebie samego i innych i wyciągają wnioski,
- refleksja z wykorzystaniem symboli – zbierane i zróżnicowane ziarna, kamyki, klocki lub inne rekwizyty pomagają dzieciom wyrazić emocje, decyzje i doświadczenia,
- kalambury zachowań – poprzez zabawę dzieci rozpoznają właściwe i niewłaściwe zachowania oraz uczą się ich konsekwencji,
- poszukiwanie lepszych rozwiązań – dzieci wspólnie analizują trudne sytuacje i proponują różne sposoby ich rozwiązania.
- dokonywanie wyborów – dzieci uczą się podejmowania decyzji i przewidywania konsekwencji własnych wyborów,
- refleksja indywidualna – krótka rozmowa nauczyciela z dzieckiem sprzyja spokojnej analizie zachowania i planowaniu zmian,
- refleksja grupowa – cała grupa wspólnie omawia sytuacje wychowawcze, wzmacniając odpowiedzialność i współpracę,

5.3 Przygotowanie do nauki matematyki

Przygotowanie dzieci do nauki matematyki w wieku przedszkolnym odbywa się poprzez organizowanie sytuacji edukacyjnych, które pozwalają dziecku samodzielnie odkrywać zależności matematyczne, rozwijać logiczne myślenie oraz zdobywać doświadczenia poprzez działanie, zabawę i eksperymentowanie. W pracy wykorzystywane są różnorodne metody i pomoce dydaktyczne wspierające rozwój kompetencji matematycznych dzieci.

Dziecięca matematyka prof. Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej

W pracy z dziećmi wykorzystywane są założenia koncepcji „Dziecięcej matematyki” opracowanej przez prof. Edytę Gruszczyk-Kolczyńską. Metoda ta opiera się na przekonaniu, że dziecko najlepiej rozwija swoje kompetencje matematyczne poprzez aktywne działanie, samodzielne rozwiązywanie problemów oraz zdobywanie osobistych, powtarzalnych doświadczeń. Szczególne znaczenie mają sytuacje edukacyjne rozwijające:

- orientację przestrzenną i rozumienie stosunków przestrzennych,
- klasyfikowanie i dostrzeganie podobieństw oraz różnic,
- kształtowanie pojęcia liczby i umiejętności liczenia,
- rozumienie miary, czasu i rytmu,
- rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego,
- przewidywanie i rozwiązywanie problemów matematycznych.

Ważnym elementem tej metody jest dostosowanie poziomu trudności do możliwości dziecka oraz budowanie pozytywnych doświadczeń związanych z matematyką. Nauczyciel tworzy sytuacje, w których dziecko może manipulować przedmiotami, formułować własne wnioski, podejmować próby i odkrywać matematyczne zależności w codziennych sytuacjach.

Klocki Dinesa

W rozwijaniu kompetencji matematycznych wykorzystywane są również klocki Dinesa, są to pomoce składające się z elementów różniących się między sobą kształtem, kolorem, wielkością i grubością, dzięki którym dzieci uczą się klasyfikowania, porównywania, tworzenia zbiorów oraz dostrzegania zależności między cechami przedmiotów. Praca z klockami odbywa się poprzez zabawę, samodzielne eksperymentowanie i odkrywanie reguł, co wspiera rozwój logicznego myślenia oraz przygotowuje do późniejszego rozumienia pojęć matematycznych.

Kolorowe klocki – liczby w kolorach

W pracy z dziećmi można wykorzystywać również klocki „Liczby w kolorach” stworzone przez belgijskiego nauczyciela i matematyka Georges’a Cuisenaire’a. Kolorowe elementy o różnej długości pozwalają dzieciom w sposób konkretny doświadczać zależności matematycznych – porównywać długości, tworzyć szeregi, rozkładać liczby na części oraz odkrywać podstawowe działania matematyczne. Zabawa klockami rozwija wyobraźnię przestrzenną, samodzielne poszukiwanie rozwiązań oraz rozumienie, że liczby mogą być przedstawiane na różne sposoby.

Kodowanie i rozwijanie myślenia algorytmicznego

Kodowanie w edukacji przedszkolnej jest sposobem rozwijania logicznego myślenia, planowania działań oraz dostrzegania zależności i powtarzalnych schematów. Nie wymaga ono korzystania wyłącznie z komputera – może odbywać się poprzez zabawy ruchowe, układanie sekwencji, pracę z matą do kodowania, obrazkami, symbolami czy klockami. Dzieci uczą się tworzyć instrukcje, przewidywać następstwa działań, wyszukiwać błędy oraz współpracować podczas rozwiązywania problemów. Takie działania rozwijają koncentrację, wytrwałość oraz umiejętność logicznego wnioskowania.

Matematyka w codziennych sytuacjach i zabawie

Istotnym sposobem rozwijania kompetencji matematycznych dzieci jest wykorzystywanie naturalnych sytuacji pojawiających się w codziennym życiu przedszkola. Matematyka nie jest traktowana wyłącznie jako osobny obszar zajęć, lecz jako element codziennych doświadczeń dziecka – podczas zabawy, czynności samoobsługowych, organizowania przestrzeni, przygotowywania posiłków czy wspólnego planowania działań.

Dzieci zdobywają doświadczenia matematyczne poprzez mierzenie, porównywanie, klasyfikowanie, przeliczanie, dostrzeganie rytmów i regularności oraz rozwiązywanie praktycznych problemów. Przykładem mogą być sytuacje związane z dzieleniem materiałów plastycznych, ustalaniem kolejności wykonywania zadań, odmierzaniem składników podczas zajęć kulinarnych, obserwowaniem zmian zachodzących w przyrodzie czy planowaniem przestrzeni podczas zabaw konstrukcyjnych.

Takie podejście pozwala dziecku odkrywać, że matematyka jest obecna w jego najbliższym świecie i służy rozumieniu codziennych sytuacji. Nauczyciel, wykorzystując naturalną aktywność dzieci, tworzy okazje do samodzielnego poszukiwania rozwiązań, formułowania wniosków oraz rozwijania logicznego myślenia.

Edukacja ekonomiczna

Edukacja ekonomiczna w przedszkolu polega na wprowadzaniu dzieci w świat podstawowych pojęć związanych z wartością pracy, pieniędzmi, oszczędzaniem, planowaniem i odpowiedzialnym podejmowaniem decyzji. Jej celem nie jest przekazywanie wiedzy ekonomicznej, lecz kształtowanie praktycznych umiejętności potrzebnych w codziennym życiu.

W ramach edukacji ekonomicznej dzieci mogą doświadczać:

- poznawania wartości różnych przedmiotów i usług poprzez zabawy tematyczne, np. sklep, restauracja, poczta, kino,
- posługiwania się pieniędzmi podczas zabaw w role oraz tworzenia własnych „przedszkolnych sklepików”,
- planowania zakupów i dokonywania wyborów, np. tworzenia listy potrzebnych produktów,
- poznawania znaczenia pracy różnych zawodów i rozumienia, że praca jest źródłem wartości,
- rozwijania postawy oszczędności poprzez odkładanie środków na określony cel,
- uczenia się odpowiedzialnego korzystania z zasobów, np. wody, energii, materiałów plastycznych czy zabawek.

Ważnym elementem edukacji ekonomicznej jest również kształtowanie umiejętności współpracy, dzielenia się i podejmowania wspólnych decyzji. Dzieci mogą uczestniczyć w prostych projektach, takich jak przygotowanie kiermaszu, planowanie wydatków związanych z określonym działaniem, prowadzenie „skarbonki grupowej” na wspólny cel czy organizowanie wymiany książek i zabawek. Takie doświadczenia pomagają dzieciom rozumieć zależności między wyborem, działaniem i jego konsekwencjami oraz budują samodzielność i odpowiedzialność.

5.4 Samodzielność i sprawczość

Rozwijanie samodzielności i sprawczości dziecka dokonuje się poprzez tworzenie środowiska, w którym może ono podejmować decyzje, planować własną aktywność, wykonywać realne zadania, rozwiązywać problemy i doświadczać odpowiedzialności za siebie oraz wspólnotę. Nauczyciel stopniowo przekazuje dzieciom odpowiedzialność za własne działania, pozostawiając im przestrzeń do samodzielnych prób, a w razie potrzeby udzielając wsparcia i wskazówek.

Elementy Planu Daltonskiego

Elementy Planu Daltonskiego wspierają rozwój samodzielności, odpowiedzialności i sprawczości dziecka poprzez organizację środowiska edukacyjnego, w którym dziecko ma możliwość planowania własnej aktywności, dokonywania wyborów, podejmowania zadań oraz współpracy z innymi. Nauczyciel stopniowo przekazuje dzieciom odpowiedzialność za ich działania, pozostając przewodnikiem i osobą wspierającą proces uczenia się.

W codziennej pracy wykorzystywane są między innymi: wizualizacja planu dnia, zadania do samodzielnego wykonania, tablice odpowiedzialności, dyżury, sygnalizatory, delegowanie prawej i lewej ręki oraz wspólna refleksja nad przebiegiem podejmowanych działań. Dzieci uczą się dzięki nim orientowania się w rytmie dnia, planowania własnej aktywności, dokonywania wyborów, organizowania pracy i stopniowego przejmowania odpowiedzialności za powierzone zadania.

Istotnym elementem jest także praca w parach i małych zespołach, która pozwala dzieciom doświadczać współodpowiedzialności, wzajemnej pomocy i konieczności uzgadniania sposobu działania. Dziecko nie tylko wykonuje zadanie, ale uczy się, jak pracować z innymi, kiedy poprosić o pomoc i jak jej udzielić.

Ważne miejsce zajmuje refleksja nad własnym działaniem. Dziecko ma możliwość zatrzymania się, zauważenia tego, co zrobiło, co było dla niego łatwe lub trudne oraz czego potrzebuje, aby wykonać kolejne zadanie. W ten sposób stopniowo rozwija świadomość własnych możliwości, uczy się oceniać swój wysiłek i podejmować kolejne działania bardziej samodzielnie.

Elementy Planu Daltonskiego służą zatem nie tylko organizacji pracy, ale przede wszystkim tworzeniu środowiska, w którym dziecko doświadcza, że może działać, wybierać, współpracować i brać odpowiedzialność za to, co robi. Tak rozumiana samodzielność pozostaje bliska Edmundowej koncepcji wychowania przez działanie i stopniowego przygotowywania dziecka do odpowiedzialnego życia we wspólnocie.

Prace użyteczne i powierzanie odpowiedzialnych zadań

Prace użyteczne stanowią ważny element wychowania do odpowiedzialności i współtworzenia wspólnoty przedszkolnej. Dzieci uczestniczą w codziennych obowiązkach dostosowanych do swoich możliwości rozwojowych, podejmując działania służące całej grupie. Do powierzanych zadań należą między innymi przygotowywanie sali do zajęć, porządkowanie miejsca pracy, pomoc podczas posiłków, troska o estetykę otoczenia, grabienie liści, zmiatanie wspólnych przestrzeni, wycieranie kurzy, segregowanie materiałów oraz wykonywanie prostych prac organizacyjnych. Zadania mogą być powierzane indywidualnie lub realizowane w zespołach.

W myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego wychowanie przez pracę uczy odpowiedzialności, systematyczności oraz szacunku dla dobra wspólnego. Dziecko doświadcza, że jego zaangażowanie ma znaczenie dla funkcjonowania całej wspólnoty, a podejmowane obowiązki rozwijają jego samodzielność i poczucie sprawczości. Każde dziecko ma możliwość pełnienia różnych ról i wykonywania obowiązków odpowiednich do swoich możliwości.

Modelowanie i naśladownictwo

Modelowanie jest jedną z podstawowych metod wychowania dziecka w wieku przedszkolnym. Nauczyciel poprzez własną postawę, sposób komunikowania się oraz wykonywania codziennych czynności staje się dla dzieci wzorem odpowiedzialności, samodzielności i szacunku wobec innych. Dzieci obserwują zachowania dorosłych oraz rówieśników, ucząc się podejmowania inicjatywy, wytrwałości, organizowania własnej pracy oraz odpowiedzialnego wykonywania powierzonych obowiązków. Nauczyciel zachęca do podejmowania samodzielnych prób, docenia wysiłek dziecka i wspiera je w poszukiwaniu własnych rozwiązań.

Szczególne znaczenie ma świadectwo dorosłego – dziecko obserwuje nie tylko to, czego nauczyciel je uczy, ale przede wszystkim to, jak sam działa, odnosi się do innych, rozwiązuje trudności, podejmuje obowiązki i troszczy się o wspólne dobro. Obserwowane zachowania stają się dla dziecka naturalnym źródłem uczenia się i z czasem mogą być przez nie podejmowane i naśladowane.

Rozwiązywanie problemów i myślenie twórcze

Nauczyciel stwarza dzieciom sytuacje wymagające samodzielnego poszukiwania rozwiązań, podejmowania decyzji oraz analizowania różnych możliwości działania. Zamiast podawania gotowych odpowiedzi zachęca dzieci do zadawania pytań, obserwowania, eksperymentowania, przewidywania skutków działań i wyciągania własnych wniosków.

Nauczyciel wykorzystuje również proste techniki umożliwiające dzieciom wyrażanie własnych potrzeb, opinii i gotowości do działania, takie jak wybór miejsca na umownej osi, zajęcie określonego pola lub wybór jednej z kilku możliwości. Dzieci mogą w ten sposób określać między innymi swój poziom zmęczenia, samopoczucie, gotowość do określonej aktywności czy odczuwany poziom hałasu. Wyniki takich obserwacji stają się punktem wyjścia do rozmowy, podejmowania wspólnych decyzji i poszukiwania rozwiązań odpowiadających potrzebom grupy.

Dzieci uczą się dostrzegać różne możliwości rozwiązania problemu, uzasadniać własne pomysły oraz z szacunkiem odnosić się do opinii innych osób. Mają możliwość samodzielnego planowania działań, wykorzystywania różnych materiałów, projektowania, konstruowania i poszukiwania niestandardowych rozwiązań. Tak organizowane doświadczenia rozwijają ciekawość poznawczą, kreatywność, wytrwałość oraz poczucie kompetencji i sprawczości.

Współpraca i kierowanie sobą

Samodzielność rozwija się w relacji z drugim człowiekiem. Dzieci uczą się współdziałania, dzielenia obowiązków, wzajemnej pomocy oraz odpowiedzialności za wspólnie wykonywane zadania. Nauczyciel organizuje sytuacje wymagające współpracy, zachęca do wzajemnego wspierania się oraz dostrzegania wkładu każdego członka grupy. Kształtowanie umiejętności kierowania sobą obejmuje rozwijanie samodzielności w podejmowaniu decyzji, organizowaniu własnej aktywności oraz odpowiedzialności za własne zachowanie. Dzieci uczą się rozpoznawać swoje potrzeby, dokonywać wyborów, planować działania, kończyć rozpoczęte zadania oraz oceniać własny wysiłek. Rozwijają również umiejętność proszenia o pomoc, kiedy samodzielne rozwiązanie sytuacji przekracza ich możliwości.

Nauczyciel pozostawia dziecku czas i przestrzeń na samodzielne działanie, powstrzymując się od wyręczania i podawania gotowych rozwiązań. Wspiera dziecko w podejmowaniu prób, popełnianiu błędów, poszukiwaniu własnych sposobów działania i stopniowym przejmowaniu odpowiedzialności za siebie oraz swoje działania.

5.5 Przygotowanie do podjęcia nauki czytania i pisanie

Wspólne czytanie z dorosłymi wzmacnia więź emocjonalną, buduje poczucie bezpieczeństwa i daje dziecku możliwość zadawania pytań oraz rozmowy o treści. Dzięki temu książka staje się nie tylko źródłem wiedzy, ale także narzędziem wspierającym rozwój społeczny i emocjonalny. W Polsce prowadzone są liczne akcje promujące czytanie dzieciom, m.in. inicjatywy zachęcające rodziców do codziennego czytania. Kampanie te podkreślają, że wspólne obcowanie z książką ma ogromny wpływ na rozwój dziecka i jego przyszłe kompetencje szkolne.

Różnorodne aktywności proponowane w edukacji przedszkolnej mają na celu przygotowanie dziecka do nauki czytania poprzez rozwijanie spostrzegawczości, słuchu fonemowego oraz umiejętności analizowania dźwięków. Podczas zajęć nauczyciel systematycznie wzmacnia te kompetencje, zwracając uwagę na:

- wyodrębnianie pierwszej, ostatniej i środkowej głoski w wyrazie,
- budowanie i analizowanie schematu wyrazu (tzw. „cegiełek”),
- rozróżnianie samogłosek i spółgłosek,
- analizę i syntezę słuchową prowadzącą do odczytania wyrazu lub obrazka.

Systematyczne stosowanie ćwiczeń motoryki małej przygotowuje dziecko do nauki pisania w sposób naturalny i dostosowany do jego możliwości rozwojowych:

- ćwiczenia grafomotoryczne – rysowanie szlaczków, obrysowywanie, kolorowanie,
- Metoda Dobrego Startu – łączenie ćwiczeń ruchowych, słuchowych i wzrokowych (więcej o tym poniżej),
- metody polisensoryczne – pisanie palcem po piasku, kaszy lub w powietrzu,
- zabawy usprawniające motorykę małą – lepienie z plasteliny, wycinanie, nawleknięcie koralików, układanie klocków i puzzli,
- zabawy usprawniające prawidłowy trójpalcowy chwyt narzędzia pisarskiego – malowanie pędzlem oraz patyczkami higienicznymi, nawleknięcie koralików i makaronu na sznurek, chwytanie i przenoszenie małych przedmiotów pęsetą lub szczypcami, układanie drobnych elementów (mozaiki, puzzle, klocki konstrukcyjne).

Metoda czytania globalnego

Polega na rozpoznawaniu całych wyrazów jako całości graficznych. Dziecko zapamiętuje wygląd wyrazów i kojarzy je z odpowiednimi pojęciami. Stosuje się ją głównie na początku edukacji, aby wzbudzić zainteresowanie tekstem i umożliwić szybkie osiągnięcie pierwszych sukcesów. Przykładowe aktywności:

- etykiety w sali – podpisy na półkach, drzwiach, zabawkach; dzieci codziennie „odczytują” przestrzeń,
- memory wyrazowe – pary kart: wyraz + obrazek,
- książeczki imienne – książeczka z imieniem dziecka i wyrazami, które często spotyka,
- „Co to za napis?” – nauczyciel pokazuje kartę z wyrazem (np. OKNO), dzieci wskazują odpowiedni przedmiot,
- zabawa „Wyraz dnia” – jeden wyraz pojawia się w różnych miejscach sali, dzieci go odnajdują.

Metoda sylabowa

Opiera się na nauce czytania poprzez sylaby, które są naturalnymi jednostkami mowy. Dzieci najpierw poznają samogłoski, następnie sylaby otwarte, a później bardziej złożone struktury. Dzięki temu szybciej zaczynają czytać płynnie i bez nadmiernego wysiłku. Przykładowe aktywności:

- klocki sylabowe – dzieci układają wyrazy z klocków MA-MA, LA-TO, KO-TY,
- skakanie po sylabach – sylaby ułożone na podłodze, dzieci skaczą, tworząc wyraz,
- sylabowe domino – łączenie sylab w wyrazy,
- „Co słyszysz?” – nauczyciel mówi sylabę, dzieci wskazują obrazek zaczynający się tą sylabą,
- układanie sylab z ruchu – dzieci tworzą sylaby z gestów lub ustawiają się w grupach (np. trzy osoby = sylaba),

Metoda Dobrego Startu

Łączy elementy ruchu, rytmu i grafomotoryki. Metoda rozwija jednocześnie funkcje wzrokowe, słuchowe i ruchowe, które są niezbędne w procesie czytania i pisania. Dzieci wykonują ćwiczenia rytmiczne, śpiewają piosenki i kreślą wzory graficzne, co przygotowuje je do późniejszego pisania liter. Przykłady aktywności:

- rysowanie wzorów do piosenki – dzieci kreślą fale, łuki, pętle w rytm melodii,
- marsz rytmiczny – dzieci maszerują zgodnie z rytmem, wykonując proste gesty,
- „Narysuj to, co słyszysz” – nauczyciel wystukuje rytm, dzieci odwzorowują go graficznie,
- zabawy paluszkowe – ćwiczenia motoryki małej w rytm wierszyka,
- duże formaty – kreślenie wzorów na dużych arkuszach lub tablicy.

Program rozwijający percepcję wzrokową (M. Frostig)

Obejmuje ćwiczenia rozwijające spostrzegawczość, analizę wzrokową, dostrzeganie różnic i podobieństw oraz porządkowanie informacji. Jest szczególnie pomocny dla dzieci, które potrzebują dodatkowego wsparcia w zakresie przetwarzania bodźców wzrokowych. Program rozwija pięć obszarów percepcji wzrokowej: koordynację wzrokowo-ruchową, umiejętność wyodrębniania figury z tła, rozumienie relacji przestrzennych, orientację w przestrzeni, określanie zależności przestrzennych. Przykłady aktywności:

- znajdź różnicę – porównywanie dwóch obrazków,
- układanie sekwencji – dzieci porządkują obrazki według wzoru,
- „Co zniknęło?” – nauczyciel chowa jeden element, dzieci wskazują brakujący,
- sortowanie według cech – kolory, kształty, wielkości,
- labirynty i ścieżki wzrokowe – śledzenie drogi palcem lub ołówkiem.

Metoda analityczno-syntetyczna o charakterze funkcjonalnym (E. i F. Przylubscy)

Metoda zakłada, że nauka czytania powinna wynikać z doświadczeń dziecka, dlatego punktem wyjścia jest wyraz znany i znaczący. Dopiero później dziecko odkrywa jego strukturę — najpierw sylabową, a następnie głoskową — co prowadzi do poznania litery. W praktyce nauczyciel rozpoczyna od prezentacji ilustracji i wyrazu, który jest z nią związany. Dziecko analizuje brzmienie wyrazu, rozpoznaje pierwszą głoskę, porównuje ją z innymi, a następnie poznaje literę odpowiadającą tej głosce. Przykłady aktywności:

- obrazek + wyraz – dzieci dopasowują wyraz do ilustracji,
- „Cegiełki wyrazowe” – budowanie schematu wyrazu za pomocą kartoników symbolizujących głoski,
- „Pierwsza głoska” – wskazywanie pierwszej głoski w wyrazie (np. M-MA, S-SOK),
- porównywanie głosek – dzieci szukają wyrazów zaczynających się tą samą głoską,
- Poznaj literę – analiza kształtu litery, kierunku pisania, układanie litery z patyczków.

Symultaniczno-sekwencyjna metoda nauki czytania prof. Jagody Cieszyńskiej

Metoda opracowana przez prof. Cieszyńską zakłada, że dziecko powinno jednocześnie kojarzyć dźwięki z ich graficznymi odpowiednikami. Metoda ta rozwija świadomość fonologiczną, uczy płynnego łączenia dźwięków i znaków oraz przygotowuje dziecko do czytania ze zrozumieniem. Nauka przebiega etapami, w których stopniowo wprowadza się coraz bardziej złożone struktury językowe. Etapy nauki: wprowadzenie sylab otwartych i najprostszych połączeń głoskowych, przechodzenie od

sylab otwartych do pierwszych wyrazów, czytanie sylab zamkniętych, poznawanie nowych sylab otwartych i zamkniętych, samodzielne czytanie krótkich tekstów. Przykłady aktywności:

- sylaby otwarte na kartach – dzieci dopasowują sylaby do obrazków,
- czytanie prostych wyrazów – MA-MA, LA-TA, KO-TY,
- zabawy w „dokładanie sylaby” – dzieci tworzą nowe wyrazy poprzez zmianę sylaby,
- czytanie sylab zamkniętych – KOT, DOM, LAS,
- proste teksty – krótkie zdania do samodzielnego odczytania.

Metoda glottodydaktyczna prof. Bronisława Rocławskiego

Podejście glottodydaktyczne łączy naukę czytania z nauką pisania. Opiera się na ścisłym powiązaniu fonetyki, analizy słuchowej i zapisu graficznego. Dziecko poznaje litery, ich brzmienie oraz sposób ich użycia w wyrazach. Metoda Rocławskiego jest bardzo uporządkowana i systematyczna, dzięki czemu wspiera dzieci w budowaniu poprawnych nawyków czytelnich i pisarskich. Przykłady aktywności:

- klocki literowe – dzieci układają wyrazy z liter o różnych kolorach i kształtach,
- zabawy fonetyczne – rozpoznawanie głosek w wyrazach,
- łączenie sylab w wyrazy – praca na sylabach otwartych i zamkniętych,
- zabawy morfemowe – wyszukiwanie części wspólnych w wyrazach (np. -EK, -KA).
- czytanie logotomów – praca na większych jednostkach językowych.

Metoda Ireny Majchrzak – nauka czytania poprzez imię

W podejściu dr Majchrzak dziecko najpierw powinno zrozumieć słowo, zanim nauczy się je odczytywać. Punktem wyjścia jest imię dziecka, które stanowi dla niego ważny element tożsamości. Dzięki temu imię staje się „kluczem” otwierającym drogę do świata pisma. Metoda ta pomaga dziecku odkryć zależności między literą, głoską, słowem i wyrazem, a także buduje naturalne zainteresowanie czytaniem i pisanem. Przykłady aktywności:

- wizytówka imienna – dziecko obserwuje zapis swojego imienia, wskazuje litery,
- ściana liter – alfabet z imionami dzieci; porównywanie liter w imionach,
- „Moje litery” – dzieci wyszukują litery ze swojego imienia w innych wyrazach,
- targ liter – swobodne zabawy literami, układanie prostych wyrazów.
- imienne książeczki – dziecko tworzy książkę o sobie, zaczynając od imienia.

5.6 Kształtowanie kompetencji cyfrowych

Rozwijanie kompetencji cyfrowych w wieku przedszkolnym polega na stopniowym przygotowaniu dziecka do świadomego, bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii. W programie „Edmundowe Przedszkole” technologie cyfrowe traktowane są jako narzędzie wspierające poznawanie świata, współpracę, twórcze myślenie i rozwiązywanie problemów, zawsze z zachowaniem zasad higieny cyfrowej oraz bezpieczeństwa. Podejście to jest zgodne z założeniami nowoczesnej edukacji przedszkolnej, która podkreśla znaczenie aktywizujących metod, myślenia komputacyjnego, działań praktycznych i bezpiecznego korzystania z technologii.

Metoda unplugged (bez użycia urządzeń cyfrowych) – rozwijanie myślenia komputacyjnego poprzez gry ruchowe, zabawy manipulacyjne, układanie sekwencji, kodowanie na dywanie oraz wykonywanie poleceń bez wykorzystywania urządzeń elektronicznych.

Zabawy w kodowanie i programowanie – wykonywanie prostych sekwencji, tworzenie instrukcji, odczytywanie symboli oraz planowanie kolejnych kroków prowadzących do rozwiązania zadania.

Metoda problemowa – dzieci samodzielnie lub zespołowo poszukują sposobów rozwiązania zadania, analizują sytuacje oraz wybierają najlepsze rozwiązania z wykorzystaniem technologii lub działań praktycznych.

Metoda projektu – realizowanie krótkich projektów edukacyjnych, podczas których dzieci planują działania, zbierają informacje, dokumentują efekty i prezentują rezultaty swojej pracy.

Eksperymentowanie z technologią – poznawanie urządzeń cyfrowych poprzez obserwację, bezpieczne doświadczenia oraz praktyczne wykonywanie prostych czynności pod kierunkiem nauczyciela.

Pokaz i instruktaż – nauczyciel prezentuje sposób korzystania z urządzeń, aplikacji lub narzędzi cyfrowych, zwracając uwagę na bezpieczeństwo i prawidłowe nawyki.

Rozmowa kierowana – wspólne omawianie zasad higieny cyfrowej, bezpieczeństwa w Internecie, wpływu mediów oraz sposobów odpowiedzialnego korzystania z technologii.

Gry i zabawy dydaktyczne – wykorzystanie gier planszowych, logicznych, interaktywnych oraz aktywności rozwijających orientację przestrzenną, logiczne myślenie i współpracę.

Praca z ilustracją i materiałem multimedialnym – analiza obrazów, filmów edukacyjnych, piktogramów oraz prostych instrukcji obrazkowych w celu rozwijania umiejętności interpretowania informacji.

Burza mózgów – wspólne poszukiwanie pomysłów dotyczących bezpiecznego korzystania z urządzeń cyfrowych, sposobów rozwiązywania problemu lub tworzenia zasad pracy z technologią.

Dyskusja i analiza sytuacji – omawianie przykładów dotyczących korzystania z Internetu, rozpoznawania reklam, ochrony danych osobowych oraz właściwych zachowań w środowisku cyfrowym.

Praca zespołowa – wykonywanie zadań wymagających współpracy, komunikowania się i wspólnego podejmowania decyzji podczas aktywności związanych z kompetencjami cyfrowymi.

Metoda odkrywania – samodzielne dochodzenie do wiedzy poprzez obserwację, porównywanie, zadawanie pytań i wyciąganie wniosków z własnych doświadczeń.

Refleksja i samoocena – podsumowywanie wykonanych działań, ocena sposobu rozwiązania zadania oraz wspólne wyciąganie wniosków dotyczących bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii.

5.7 Rozwijanie sprawności ruchowej

Metody ruchowo – gimnastyczne

Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne: opiera się na ćwiczeniach fizycznych wykonywanych w parach lub grupach. Uczy świadomości przestrzeni, świadomości własnego ciała oraz buduje relacje oparte na zaufaniu i poczuciu bezpieczeństwa wśród dzieci.

Metoda Gimnastyki Twórczej Rudolfa Labana: polega na improwizacji ruchowej bez pokazu nauczyciela. Dzieci same wymyślają ruchy, rozwijając przy tym kreatywność i naturalną motorykę własnego ciała.

Opowieści ruchowe: Metoda polega na naśladowaniu ruchem i gestem treści opowiadanej przez Nauczyciela historyjki (np. spacer po lesie, lot rakiety).

Gry i zabawy naśladowcze oraz pantomima: dzieci naśladowują zachowania zwierząt, czynności ludzi lub zjawiska przyrody, albo samego Nauczyciela co świetnie wspiera wyobraźnię i zdolności komunikacyjne werbalne i pozawerbalne.

Zabawy orientacyjno-porządkowe: klasyczne zabawy, które uczą dzieci szybkiego reagowania na sygnał (dźwiękowy, słowny lub wzrokowy) oraz odnajdywania się w przestrzeni sali. Należą do nich zabawy inhibicyjne – incytacyjne (hamująco-pobudzające).

Metoda Dennisona (Kinezyjologia edukacyjna): to system ćwiczeń ruchowych wpływających na rozwój mózgu. Polega ona na wykonywaniu prostych ćwiczeń fizycznych, które integrują pracę obu półkul mózgowych, poprawiają koncentrację, pamięć oraz koordynację.

Metody rytmiczno – muzyczne

Metoda Kniessów: twórcza gimnastyka rytmiczna opierająca się na ekspresji oraz naturalnej motoryce dziecka z odrzuceniem sztywnych technik sportowych czy baletowych, która w spójny sposób łączy naturalny ruch, muzykę i taniec z wykorzystaniem specyficznych rekwizytów dźwiękotwórczych np. łupin orzecha.

Metoda aktywnego słuchania muzyki Batti Strauss: metoda ta pozwala dzieciom na kontakt z muzyką klasyczną poprzez ruch, gesty, taniec oraz grę na prostych instrumentach perkusyjnych. Dzieci nie tylko słuchają utworu, ale stają się jego współwykonawcami, co świetnie rozwija poczucie rytmu i koordynację ruchową.

Metoda gimnastyki rytmicznej Carla Orffa: opiera się na założeniu, że muzyka, słowo i ruch stanowią jedność. Naturalną formą ekspresji dziecka jest improwizacja, dlatego ćwiczenia ruchowe łączone są tu z recytacją wierszyków, śpiewem oraz grą na tzw. instrumentarium Orffa (bębenki, trójkąty, ksylofony).

Metoda rytmiki Emila Jaques-Dalcroze'a: głównym założeniem jest ucieleśnienie muzyki, czyli wyrażenie wszelkich zjawisk muzycznych (metrum, tempo, dynamika, artykulacja) za pomocą naturalnego ruchu całego ciała.

Metoda pedagogiki zabawy Klanza: metoda ta opiera się na budowaniu pozytywnych relacji w grupie poprzez zabawę. Wykorzystuje różnorodne rekwizyty, z których najpopularniejsza jest chusta animacyjna (chusta Klanzy). Zabawy te integrują grupę, rozwijają refleks, współpracę oraz koordynację wzrokowo-ruchową.

Taniec

Taniec w przedszkolu jest kluczowym elementem rozwoju, który doskonale wspiera koordynację słuchowo-ruchową, uczy dyscypliny rytmicznej oraz integrującej pracy w parach i grupie. W edukacji przedszkolnej wprowadza się tańce integracyjne, płasy, proste układy choreograficzne, taniec kreatywny oraz polskie tańce narodowe i ludowe, takie jak Trojak, Grozik czy Krakowiak. Dzieci poznają podstawowe rodzaje trzymań (np. trzymanie za ręce, w kole, trzymanie w parach pod boki lub za obie dłonie) oraz naturalne ruchy, do których należą cwał boczny, krok odstawno-dostawny, podskoki, obroty i rytmiczne klaskanie. Zajęcia taneczne bardzo często wzbogaca się o atrakcyjne rekwizyty, takie jak kolorowe wstążki, chusteczki, piłki, balony czy chustę animacyjną, które pomagają dzieciom lepiej wyczuć przestrzeń i dynamikę muzyki.

Metoda integracji sensorycznej (SI)

Integracja sensoryczna w przedszkolu stanowi główny filar rozwoju neurobiologicznego, dzięki któremu mózg dziecka uczy się właściwego odbierania i porządkowania bodźców z otoczenia. Do prowadzenia zajęć sensoryczno-ruchowych potrzebna jest odpowiednio zaaranżowana przestrzeń oraz różnorodne rekwizyty, takie jak maty i ścieżki sensoryczne o zmiennych fakturach, poduszki równoważne, koce, tunele do czołgania, a także woreczki z różnorodną zawartością, piłki lekarskie czy masy plastyczne. Wszystkie te elementy są wprowadzane po to, aby poprzez ukierunkowaną zabawę stymulować trzy bazowe układy zmysłowe: przedsionkowy (odpowiedzialny za równowagę), proprioceptywny (czucie głębokie) oraz zmysł dotyku. Regularne ćwiczenia sensoryczne służą wzmacnianiu stabilizacji centralnej ciała, rozwijaniu koordynacji obustronnej, poprawie planowania motorycznego (praksji) oraz wyciszaniu napięcia emocjonalnego. W efekcie zajęcia te przygotowują przedszkolaki do wyzwań codziennego życia, zapobiegają wadom postawy i bezpośrednio przekładają się na większą zwinność, siłę oraz koncentrację podczas nauki i zabawy.

5.8 Aktywności rozwijające obszar duchowy

Rozwój duchowy jest integralnym elementem wychowania dziecka i obejmuje budowanie osobowej relacji z Bogiem, kształtowanie świata wartości, wrażliwości na dobro, prawdę i piękno oraz rozwijanie relacji z drugim człowiekiem, samym sobą i otaczającym światem. Aktywności z tego obszaru inspirowane są koncepcją pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego i prowadzą dziecko do odkrywania wiary poprzez doświadczenie, relację, przykład, zabawę, ruch, działanie, modlitwę, kontakt ze słowem Bożym, wspólne przeżywanie roku liturgicznego oraz codzienne sytuacje wychowawcze. Dobór aktywności uwzględnia możliwości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym oraz wspiera równocześnie jego rozwój fizyczny, emocjonalny, społeczny, poznawczy, językowy i komunikacyjny, a także samodzielność, kreatywność i sprawczość.

Przykładowe aktywności:

- rozmowa i dialog – krótkie rozmowy wychodzące od doświadczeń, przeżyć i pytań dzieci, służące poznawaniu Boga i wartości chrześcijańskich oraz rozwijające umiejętność wypowiadania własnych myśli, słuchania innych, zadawania pytań i prowadzenia dialogu,
- pytania otwarte i rozmowa kierowana – wspólne poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące wiary, dobra, relacji z Bogiem i drugim człowiekiem oraz codziennych sytuacji, rozwijające myślenie, język, empatię i umiejętność dokonywania prostych wyborów,
- opowiadanie – przekazywanie treści religijnych poprzez historie biblijne, opowiadania o Maryi, świętych i bł. Edmundzie Bojanowskim oraz historie ukazujące wartości chrześcijańskie, rozwijające jednocześnie słownictwo, pamięć, wyobraźnię i umiejętności narracyjne,
- aktywne słuchanie Pisma Świętego – poznawanie krótkich fragmentów i opowiadań biblijnych dostosowanych do wieku dzieci, połączone z obrazem, przedmiotem, gestem, ruchem, pytaniem, muzyką lub chwilą ciszy, pomagające dziecku doświadczać słowa Bożego i stopniowo odnosić je do własnego życia,
- przykład życia i świadectwo – odkrywanie wartości chrześcijańskich poprzez obserwowanie postaw nauczycieli, rodziców, świętych i bł. Edmunda Bojanowskiego oraz uczenie się poprzez relację, obserwację i naśladowanie,
- modlitwa – wspólne i indywidualne spotkanie i rozmowa z Bogiem poprzez modlitwę spontaniczną i tradycyjną, dziękczynienie, uwielbienie, prośbę, przeproszenie, śpiew, gest i ciszę, prowadzące do budowania osobowej więzi z Bogiem,
- modlitwa gestem i ruchem – wyrażanie modlitwy całym ciałem poprzez gest, postawę, ruch, prosty taniec, ukłon, procesję lub zatrzymanie, szczególnie odpowiadające naturalnej potrzebie aktywności ruchowej dzieci,
- modlitwa ciszy i zatrzymania – krótkie, dostosowane do możliwości dziecka chwile wyciszenia, słuchania i skupienia, wspierające spotkanie z Bogiem oraz rozwój koncentracji, samoregulacji i świadomości własnych przeżyć,
- opowieść ruchowa – przeżywanie historii biblijnych i religijnych poprzez ruch, w którym dziecko idzie, biegnie, zatrzymuje się, szuka, niesie, buduje, pokonuje przeszkody lub naśladuje działania bohaterów, rozwijając motorykę dużą, koordynację, orientację przestrzenną, pamięć i wyobraźnię,
- ruchowa interpretacja Pisma Świętego – wyrażanie ruchem obrazów, wydarzeń i prostych treści biblijnych, np. drogi, wzrostu ziarna, burzy, poszukiwania zagubionej owcy czy wędrowki do Betlejem, pozwalające dziecku poznawać treść poprzez własne ciało i działanie,
- zabawy ruchowe inspirowane treściami religijnymi – podejmowanie zabaw związanych z poznawanymi historiami i wartościami, rozwijających sprawność ruchową, równowagę, koordynację, orientację w przestrzeni, koncentrację i umiejętność reagowania na sygnał,
- zabawy naśladowcze – odtwarzanie gestów i czynności obecnych w historiach biblijnych, takich jak szukanie, sianie, budowanie, niesienie, pomaganie, dzielenie się czy witanie, umożliwiające szczególnie młodszym dzieciom uczenie się poprzez obserwację, ruch i naśladowanie,
- inscenizacja i drama biblijna – odgrywanie scen biblijnych oraz codziennych sytuacji wychowawczych za pomocą słowa, gestu, mimiki i ruchu, rozwijające rozumienie przesłania Ewangelii, empatię, komunikację i zdolność przyjmowania perspektywy drugiej osoby,
- zabawa tematyczna i symboliczna – tworzenie sytuacji zabawowych inspirowanych Ewangelią i życiem Kościoła, umożliwiających dziecku przetwarzanie poznanych treści poprzez wyobraźnię, działanie, komunikację i współpracę,

- zabawy z przestrzenią i ścieżki ruchowe – tworzenie dróg, mostów, miejsc spotkania, ogrodów, łodzi, pustyni lub prostych torów i ścieżek inspirowanych treściami religijnymi, wspierających motorykę dużą, równowagę, orientację przestrzenną i planowanie ruchu,
- zabawy sensoryczne – poznawanie treści poprzez dotyk, wzrok, słuch, zapach, ruch oraz kontakt z wodą, ziemią, ziarnem, drewnem, kamieniem, tkaniną i innymi materiałami, odpowiadające naturalnej potrzebie wielozmysłowego poznawania świata,
- śpiew, muzyka, rytm i taniec – poznawanie pieśni i piosenek religijnych oraz wyrażanie treści poprzez głos, instrumenty, rytmizację, gest, ruch i taniec, wspierające rozwój mowy, pamięci słuchowej, poczucia rytmu, koordynacji i ekspresji emocjonalnej,
- ruchowe wyrażanie emocji – przedstawianie poprzez ciało, mimikę i gest radości, smutku, lęku, złości, wdzięczności, pokoju i innych przeżyć własnych oraz bohaterów historii biblijnych, wspierające rozwój świadomości emocjonalnej i komunikacji niewerbalnej,
- zabawy kooperacyjne – wspólne wykonywanie zadań ruchowych i praktycznych wymagających współpracy, komunikowania się, czekania na innych, pomagania i odpowiedzialności za wspólne działanie,
- praca z symbolami religijnymi – poznawanie znaków, gestów, przedmiotów liturgicznych oraz symboli chrześcijańskich poprzez obserwację, dotyk, ruch, działanie, obraz i rozmowę, umożliwiające stopniowe odkrywanie ich znaczenia,
- przeżywanie roku liturgicznego – podejmowanie aktywności związanych z Adwentem, Bożym Narodzeniem, Wielkim Postem, Wielkanocą oraz innymi świętami i uroczystościami Kościoła poprzez modlitwę, symbole, opowiadania, muzykę, ruch, działania praktyczne i wspólne świętowanie,
- uczestnictwo w liturgii i nabożeństwach – udział, odpowiednio do wieku i możliwości dzieci, we Mszy Świętej, nabożeństwach, procesjach, modlitwach wspólnotowych i uroczystościach religijnych, pomagający stopniowo poznawać liturgię i doświadczać przynależności do wspólnoty Kościoła,
- procesje i ruch wspólnotowy – wspólne przemieszczanie się, śpiew, niesienie symbolu lub daru i wykonywanie gestów, pozwalające doświadczać wspólnotowego wymiaru wiary oraz rozwijające koordynację, orientację przestrzenną i umiejętność współdziałania,
- działania praktyczne i liturgiczne – przygotowywanie przestrzeni modlitwy, dekoracji, palm, różańców, ozdób i symboli oraz podejmowanie innych działań związanych z życiem religijnym przedszkola, rozwijających samodzielność, motorykę małą, planowanie, koncentrację i odpowiedzialność,
- uczenie przez doświadczenie dobra – stwarzanie rzeczywistych sytuacji, w których dziecko może pomagać, dzielić się, pocieszać, troszczyć się, współpracować, przebaczać i naprawiać wyrządzoną krzywdę, dzięki czemu wartości chrześcijańskie stają się doświadczeniem codziennego życia,
- rozpoznawanie i nazywanie emocji – wykorzystywanie historii biblijnych, opowiadań i codziennych sytuacji do rozpoznawania oraz nazywania własnych uczuć i przeżyć innych osób, rozwijające samoświadomość, empatię i umiejętności komunikacyjne,
- rozwiązywanie sytuacji społecznych i moralnych – wspólne poszukiwanie sposobów pomocy, pojednania, rozwiązania konfliktu i naprawienia szkody, dostosowane do możliwości rozwojowych dziecka i stopniowo rozwijające samodzielność w podejmowaniu dobrych decyzji,
- aktywności plastyczne, konstrukcyjne i twórcze – wyrażanie poznanych treści i własnych przeżyć poprzez rysowanie, malowanie, lepienie, konstruowanie, tworzenie prac przestrzennych i inne działania artystyczne, rozwijające kreatywność, motorykę małą, koordynację wzrokowo-ruchową i planowanie działania,

- kontakt z przyrodą i odkrywanie piękna stworzenia – spacer, obserwowanie przyrody, ruch na świeżym powietrzu, pielęgnowanie roślin i kontakt z materiałami naturalnymi, prowadzące do zachwyty, wdzięczności Bogu oraz rozwijania odpowiedzialności za otaczający świat,
- wycieczki, nawiedzanie i pielgrzymowanie – odwiedzanie kościołów, kaplic, sanktuariów, przydrożnych kapliczek i miejsc związanych z życiem świętych oraz tradycją chrześcijańską, łączące doświadczenie religijne z ruchem, poznawaniem środowiska, historii, kultury i sztuki,
- samodzielny wybór i inicjatywa dziecka – stwarzanie możliwości wyboru sposobu uczestniczenia, wyrażenia modlitwy lub przeżycia, podjęcia zadania, zaproponowania intencji czy sposobu pomocy innym, rozwijające samodzielność, odpowiedzialność, inicjatywę i poczucie sprawczości,
- refleksja nad doświadczeniem i własnym postępowaniem – powracanie do przeżytych wydarzeń i codziennych sytuacji poprzez rozmowę, obraz, gest, ruch lub działanie, pomagające dziecku nazywać własne doświadczenia, rozpoznawać dobro, dostrzegać konsekwencje zachowania oraz stopniowo odnosić poznawane wartości do własnego życia.

6. Rytm wychowania w Edmundowym Przedszkolu

6.1 Rytm roku liturgicznego

Rok liturgiczny wyznacza duchowy rytm życia Edmundowego Przedszkola. Kolejne okresy i święta stają się naturalną okazją do wychowania dziecka w wierze, odkrywania obecności Boga w codzienności oraz przeżywania wspólnoty. Treści religijne są dostosowane do możliwości rozwojowych dzieci i przenikają codzienne życie przedszkola poprzez modlitwę, opowiadania biblijne, śpiew, zabawę, twórczość plastyczną, kontakt z naturą oraz wspólne świętowanie. Szczególne znaczenie mają ruch, doświadczenie wielozmysłowe, działanie, gest, muzyka, symbol, dziecięca ekspresja i dialog. Rok liturgiczny staje się dla dziecka drogą stopniowego poznawania Jezusa i budowania osobowej więzi z Nim, Maryją, świętymi oraz wspólnotą kościoła.

Okres zwykły

Okres zwykły jest czasem odkrywania obecności Boga w codziennym życiu, słuchania historii biblijnych oraz poznawania świętych, którzy swoim życiem uczą miłości Boga i drugiego człowieka. Wydarzenia roku liturgicznego przeplatają się z rytmem życia przedszkola, lokalnymi tradycjami oraz ważnymi wydarzeniami wspólnoty, pomagając dzieciom dostrzegać, że świętość realizuje się w zwyczajnej codzienności, w której uczymy się naśladować Jezusa – Pana, Zbawiciela i Przyjaciela.

W tym czasie dzieci poznają między innymi:

- Jezusa jako Dobrego Pasterza troszczącego się i oddającego życie za ludzi – Jego owce,
- modlitwę Słowem Bożym Starego i Nowego Testamentu w formie słuchania, oglądania ilustracji, inscenizacji,
- bł. Edmunda Bojanowskiego – założyciela ochronek i patrona Edmundowych Przedszkoli,
- Świętych Aniołów Stróżów oraz Świętych Archaniołów Michała, Gabriela i Rafała,
- św. Mikołaja – jako przykład człowieka wrażliwego na potrzeby innych,
- św. Józefa – patrona rodzin, ojców i ludzi pracy,
- św. Floriana – patrona strażaków,
- św. Barbarę – patronkę górników,
- Święte dzieci i młodych świętych: św. Hiacyntę Marto, św. Franciszka Marto, św. Dominika Savio, bł. Laure Vicuñę oraz innych, których historie pomagają dzieciom odkrywać, że również one są zaproszone do przyjaźni z Bogiem,
- innych świętych związanych z tradycją Kościoła oraz lokalnej wspólnoty.

Szczególnym czasem refleksji jest listopad, kiedy dzieci przeżywają uroczystość Wszystkich Świętych oraz wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych. Jest to okazja do odkrywania, że święci są bliskimi przyjaciółmi Boga, a pamięć o zmarłych wyraża się poprzez modlitwę, wdzięczność i szacunek.

Czerwiec jest szczególnym czasem odkrywania miłości Najświętszego Serca Jezusa. Dzieci poznają Jezusa jako tego, który kocha każdego człowieka i zaprasza go do bliskości. Uczą się odpowiadać na jego miłość poprzez prostą modlitwę, wdzięczność, dobre gesty wobec innych, dostrzeganie Bożej troski w codzienności oraz chwilę osobistego spotkania z Jezusem.

Przykładowe działania:

- poznawanie życia świętych i ich patronatu poprzez opowiadania, ilustracje i inscenizacje,
- organizowanie Balu Wszystkich Świętych jako radosnego spotkania ukazującego piękno świętości,
- organizowanie Balu Aniołów z okazji wspomnienia Świętych Aniołów Stróżów,
- modlitwa za zmarłych oraz wspólne zapalanie zniczy pamięci,
- poznawanie patronów dzieci i odkrywanie znaczenia ich imion,
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów związanych z patronami (np. strażakami, górnikami),
- udział w akcjach dobroczynnych inspirowanych postawą świętych,
- pielęgnowanie tradycji i zwyczajów religijnych oraz lokalnych,
- poznawanie wizerunków Najświętszego Serca Jezusa, słuchanie wybranych wezwań litanii, śpiew, gest, ruch oraz podejmowanie krótkiej, spontanicznej modlitwy do Jezusa,
- wspólne świętowanie uroczystości i wspomnień liturgicznych w przedszkolu,
- pielgrzymka jako forma modlitwy wędrownej, poznanie ważnych miejsc kultu religijnego oraz doświadczanie wspólnoty i modlitwy w drodze,

- ruchowe i terenowe zabawy inspirowane ewangelią, np. poszukiwanie zagubionej owcy, podążanie za dobrym pasterzem, budowanie domu na skale,
- wyrażanie poznanych historii poprzez ruch, taniec, gest, muzykę, działania plastyczne i konstrukcyjne.

Maryja w rytmie roku liturgicznego

Maryja zajmuje szczególne miejsce w pedagogice bł. Edmunda Bojanowskiego. Jest ukazywana dzieciom jako Matka Jezusa, wzór wiary, zaufania Bogu, pokory oraz miłości wyrażającej się w codziennej trosce o drugiego człowieka, jako osobą bliską dziecku, która słucha Boga, ufa mu i odpowiada miłością na Jego zaproszenie. Dziecko poznaje Maryję przede wszystkim poprzez wydarzenia jej życia i stopniowo buduje z nią osobową więź. Wychowanie maryjne dokonuje się przede wszystkim poprzez kształtowanie postaw – wdzięczności, dobroci, gotowości do pomocy i otwartości na Boga oraz poprzez modlitwę, opowiadanie, śpiew, gest, ruch, symbol i kontakt z pięknem stworzenia.

Szczególnym czasem odkrywania obecności Maryi w życiu Kościoła jest październik – miesiąc modlitwy różańcowej oraz maj – miesiąc tradycyjnie poświęcony Matce Bożej.

Przykładowe działania:

- wspólna modlitwa różańcowa,
- poznawanie wybranych tajemnic różańca poprzez obrazy i opowiadania, oraz prostą inscenizację,
- opowieści ruchowe inspirowane wydarzeniami z życia Maryi, np. nawiedzeniem św. Elżbiety czy drogą do Betlejem,
- wykonywanie różańców z różnych materiałów,
- śpiew pieśni maryjnych, połączony z gestem, ruchem lub prostym tańcem,
- przygotowanie kwiatów dla Maryi,
- poznawanie wezwań Litanii Loretańskiej,
- troska o miejsca związane z modlitwą, np. kapliczki i figurki,
- obserwowanie piękna budzącej się przyrody jako znaku Bożej dobroci,
- obserwacje przyrody na święta Matki Bożej: gromnicznej, strumiennej, jagodnej, zielnej, siewnej, łączenie wybranych tradycyjnych świąt maryjnych z obserwacją rytmu przyrody, lokalnymi zwyczajami, spacerem, ruchem i działaniem z materiałem naturalnym.

Adwent

Adwent jest czasem radosnego oczekiwania na narodzenie Jezusa. Na przyjście Jezusa i przygotowania do świętowania Jego narodzenia. Dzieci uczą się oczekiwania, cierpliwości, uważności oraz dostrzegania dobra, które mogą podarować drugiemu człowiekowi.

Przykładowe działania:

- udział w roratach, poznawanie symboli adwentowych,
- tworzenie wieńca, kalendarza adwentowego,
- poznawanie postaci biblijnych przygotowujących na przyjście Jezusa,
- śpiew pieśni adwentowych, połączony z gestem i ruchem,
- przygotowanie przedstawienia bożonarodzeniowego,
- opowieści i ścieżki ruchowe ukazujące drogę, oczekiwanie i przygotowanie,
- podejmowanie prostych zadań dobra i dziecięcych inicjatyw pomocy innym,
- ukazywanie św. Mikołaja jako człowieka dobrego, hojnego i wrażliwego na potrzeby innych.

Boże Narodzenie

Okres Bożego Narodzenia pozwala dzieciom przeżywać tajemnicę Wcielenia w atmosferze radości, rodzinności i wdzięczności. Dzieci odkrywają, że Syn Boży stał się człowiekiem i przyszedł na świat jako małe dziecko.

Przykładowe działania:

- wspólne kolędowanie, połączone z ruchem, gestem i grą na prostych instrumentach,
- przygotowanie jasełek, oraz prostych inscenizacji i opowieści ruchowych,
- odwiedzanie szopek oraz wspólne tworzenie szopki z różnorodnych materiałów,
- poznawanie symboli Bożego Narodzenia,
- dzielenie się dobrem z potrzebującymi,
- zabawy konstrukcyjne, sensoryczne i tematyczne inspirowane drogą do Betlejem i narodzeniem Jezusa,
- wspólne przygotowywanie świątecznego spotkania jako doświadczenia wspólnoty, wdzięczności i obdarowywania.

Wielki Post

Wielki Post jest czasem przygotowania do Świąt Zmartwychwstania Pańskiego. Dzieci uczą się, że miłość wyraża się w dobru, przebaczeniu i pomocy drugiemu człowiekowi. Aktywności wspierają również rozwój cierpliwości, samoregulacji, wytrwałości oraz zdolności dokonywania prostych wyborów.

Przykładowe działania:

- podejmowanie prostych postanowień, dokonywanie wyboru,
- asceza jako: trening silnej woli, czyli naukę rezygnowania z małych przyjemności, zachcianek dla ważniejszego celu,
- podejmowanie małych, dobrowolnych wyrzeczeń odpowiednich do wieku jako ćwiczenie cierpliwości, samoregulacji i zdolności rezygnacji z czegoś dla ważniejszego dobra,
- dni bez zabawek tradycyjnych, tworzenie własnych dni twórczej zabawy z ograniczoną liczbą gotowych zabawek, podczas których dzieci tworzą własne przedmioty i przestrzeń do zabawy,
- uczynki dobroci, konkretne działania pomocowe podejmowane wspólnie przez dzieci,
- udział w drodze krzyżowej (w krótkiej, obrazowej formie dostosowanej do wieku i wrażliwości emocjonalnej dzieci),
- poznawanie wydarzeń z życia Jezusa,
- przygotowanie wielkanocnych symboli,
- cisza, uważność, cierpliwość jako forma wyciszenia, koncentracji, krótkie chwile ciszy, zatrzymania, uważnego słuchania i ćwiczenia cierpliwości wspierające koncentrację i samoregulację,
- zabawy ruchowe uczące zatrzymania, czekania, reagowania na sygnał, zmiany tempa i świadomego kierowania własnym działaniem.

Szczególne miejsce zajmuje Wielki Tydzień, podczas którego dzieci poznają wydarzenia Niedzieli Palmowej, Ostatniej Wieczerzy, Wielkiego Piątku oraz Zmartwychwstania Pańskiego poprzez opowiadania biblijne, symbole, inscenizacje i wspólną modlitwę oraz gest, ruch, muzykę i działanie.

Okres Wielkanocny

Radość Zmartwychwstania przenika codzienne życie przedszkola. Dzieci odkrywają, że Jezus żyje i jest obecny w świecie oraz że mogą spotykać się z nim w modlitwie, Słowie Bożym, wspólnocie i codziennym życiu.

Przykładowe działania:

- świętowanie Zmartwychwstania, wspólny posiłek, bal wielkanocny,
- śpiew pieśni wielkanocnych, połączony z ruchem, gestem i tańcem,
- tworzenie instalacji pustego grobu, drogi do Emaus,
- przeżywanie drogi do Emaus w formie opowieści ruchowej, spaceru lub wędrowki, pozwalającej dzieciom doświadczać drogi, spotkania, rozmowy i rozpoznania Jezusa,
- zabawy terenowe i ruchowe związane z poszukiwaniem oznak nowego życia i odradzającej się przyrody,
- obserwowanie zmian zachodzących w przyrodzie i przeżywanie zachwyty nad życiem i stworzeniem.

W myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego rytm roku liturgicznego pozostaje w ścisłej harmonii z rytmem przyrody. Zmieniające się pory roku, prace wykonywane w ogrodzie, obserwacja świata roślin i zwierząt oraz święta i uroczystości roku kościelnego wzajemnie się przenikają, pomagając dziecku doświadczać jedności świata stworzonego, życia człowieka i obecności Boga. Dzięki temu wychowanie religijne nie jest wyodrębnionym elementem programu, lecz naturalnie wpisuje się w codzienność Edmundowego Przedszkola. Kontakt z naturą staje się jednocześnie przestrzenią ruchu, samodzielnego odkrywania, zadawania pytań, doświadczenia piękna, wdzięczności i troski o stworzenie.

6.2 Rytm tygodnia

Tygodniowy rytm pracy w Edmundowym Przedszkolu nie stanowi sztywnego planu zajęć, lecz wyznacza wychowawczy klimat poszczególnych dni. Inspiracją jest praktyka ochronek zakładanych przez bł. Edmunda Bojanowskiego, który organizował życie dzieci zgodnie z rytmem roku liturgicznego, doświadczeniem codzienności i naturalnym rozwojem dziecka. Poszczególne dni tygodnia akcentują określone wartości oraz kierunki oddziaływań wychowawczych, pozostawiając nauczycielowi swobodę doboru metod i form pracy odpowiednich do wieku dzieci, aktualnych potrzeb grupy oraz realizowanych treści podstawy programowej. Rytm tygodnia uwzględnia potrzebę naprzemienności ruchu i odpoczynku, aktywności swobodnej i kierowanej, działania indywidualnego i zespołowego, ekspresji i wyciszenia. Każdy dzień stwarza możliwości rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego, poznawczego, językowego i duchowego oraz wspiera samodzielność, sprawczość i komunikację dziecka.

Poniedziałek – Dzień Opatrzności Bożej

Hasła dnia: obdarowanie • zachwyty • wdzięczność • odkrywanie świata

Poniedziałek rozpoczyna nowy tydzień wychowania i jest dniem odkrywania darów Opatrzności Bożej. Towarzyszy mu atmosfera radości, zaciekawienia i swobodnej zabawy. Nauczyciel pomaga dzieciom dostrzegać piękno stworzonego świata oraz uczy wdzięczności za to, co otrzymujemy. Tego

dnia szczególnie dużo czasu spędza się na świeżym powietrzu – podczas spacerów, obserwacji przyrodniczych i zabaw terenowych, ruch, eksploracja i samodzielne odkrywanie środowiska stają się ważnym sposobem poznawania świata, rozwijania ciekawości i doświadczania radości stworzenia. Poniedziałek jest również „dniem zabawki”, w którym dzieci mogą przynosić swoje zabawki oraz mają więcej okazji do swobodnej zabawy, rozwijania wyobraźni i budowania relacji.

Propozycje aktywności:

- obserwacje i eksperymenty przyrodnicze planowane wspólnie z dziećmi, formułowanie własnych pytań i hipotez,
- eksperymenty przyrodnicze planowane wspólnie z dziećmi,
- zakładanie i pielęgnowanie ogródka, zielnika lub hodowli roślin z podziałem odpowiedzialności,
- spacer z lusterkami – obserwacja nieba i koron drzew,
- gry terenowe wymagające podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów, pikniki, eksploracja środowiska,
- Tory przeszkód, ścieżki sensoryczne, zabawy bieżne, równoważne i orientacyjno-przestrzenne w naturalnym otoczeniu,
- Swobodna eksploracja ruchowa z wykorzystaniem naturalnych przeszkód i materiałów,
- wspólne planowanie tygodnia i wybór zadań, które dzieci chcą zrealizować, obrazowanie planu działań,
- tworzenie mapy pomysłów lub „tablicy odkrywców” z pytaniami i tematami, które dzieci chcą poznać,
- samodzielne organizowanie przestrzeni do zabawy i wybór materiałów potrzebnych do działania,
- zabawy konstrukcyjne z materiałem przyrodniczym (kamienie, patyki, szyszki, liście),
- wspólne ustalanie zasad obowiązujących w danym tygodniu oraz wybór dyżurów, wyznaczenie zadań,
- spontaniczne modlitwy wdzięczności podejmowane również podczas spaceru i kontaktu z przyrodą.

Wtorek – Dzień Aniołów Stróżów

Hasła dnia: dobro • bezpieczeństwo • przyjaźń • troska

Wtorek jest dniem budowania relacji opartych na życzliwości i wzajemnym zaufaniu. Inspiracją są Aniołowie Stróżowie – opiekunowie i przewodnicy człowieka. Nauczyciel szczególnie troszczy się o tworzenie atmosfery bliskości, akceptacji i bezpieczeństwa emocjonalnego. Więcej czasu spędza z dziećmi na dywanie, towarzyszy, modeluje i współtworzy z nimi zabawy. Wspiera dzieci w rozpoznawaniu i nazywaniu emocji, komunikowaniu potrzeb, wyrażaniu własnych granic oraz respektowaniu granic innych osób. Dzieci uczą się rozpoznawać własne emocje, nazywać potrzeby, dostrzegać dobro w drugim człowieku i okazywać sobie wzajemną pomoc. To także dzień wzmacniania poczucia wspólnoty oraz uczenia się poprzez współpracę z rówieśnikami.

Propozycje aktywności:

- kręgi emocji – rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie uczuć oraz potrzeb,
- gesty życzliwości, troski i bliskości podejmowane z poszanowaniem granic drugiej osoby,
- gesty życzliwości i czułości,
- wspólne rozwiązywanie sytuacji problemowych i konfliktów z wykorzystaniem rozmowy i mediacji,

- odgrywanie scenek uczących empatii, współpracy i właściwego reagowania w różnych sytuacjach społecznych,
- tutoring rówieśniczy – dzieci pomagają sobie nawzajem podczas zabawy i wykonywania zadań,
- wybór „cichego przyjaciela” i podejmowanie dobrych uczynków,
- zabawy integracyjne i budujące zaufanie,
- wspólne podejmowanie decyzji – dzieci wybierają zabawę, książkę, piosenkę lub aktywność dnia, ucząc się argumentowania swojego wyboru i szanowania decyzji grupy,
- zabawy ruchowe w parach i małych zespołach wymagające komunikowania się i współdziałania,
- ruchowe wyrażanie emocji poprzez gest, mimikę, postawę ciała, tempo i sposób poruszania się,
- zabawy „stop – idę”, reagowanie na sygnał oraz inne aktywności wspierające samoregulację i kontrolę ruchu,
- modlitwa do anioła stróża połączona z gestem lub ruchem.

Środa – Dzień Rodziny i Pracy

Hasła dnia: rodzina • tradycja • pracowitość • odpowiedzialność

Środa jest dniem spokojniejszym, sprzyjającym skupieniu, refleksji i pracy. Środa jest dniem, w którym szczególnie akcentuje się wartość rodziny, pracy, odpowiedzialności i troski o wspólne dobro. Aktywności wymagające skupienia przeplatają się z ruchem, działaniem praktycznym i pobytem na świeżym powietrzu. Nauczyciel pomaga dzieciom odkrywać wartość rodziny, pamięci o przodkach oraz lokalnych tradycji. Dzieci uczą się szacunku wobec starszych pokoleń, poznają historię swojej rodziny i swojej miejscowości. Ważnym elementem dnia są także drobne prace użyteczne wykonywane na rzecz wspólnoty przedszkolnej, dzięki którym dzieci uczą się odpowiedzialności, samodzielności i służby.

Propozycje aktywności

- modlitwa za rodzinę i zmarłych członków rodzin,
- odwiedzanie miejsc pamięci, kapliczek lub cmentarza,
- porządkowanie miejsc pamięci, kapliczek przydrożnych oraz najbliższego otoczenia przedszkola,
- podejmowanie drobnych działań na rzecz innych, np. przygotowanie upominków dla seniorów lub pomoc osobom starszym, sąsiadom,
- poznawanie tradycji rodzinnych, regionalnych i narodowych,
- czytanie bajek przez dziadków lub innych seniorów,
- zajęcia i warsztaty prowadzone przez rodziców, dziadków lub przedstawicieli lokalnej społeczności,
- pielęgnowanie ogródka przedszkolnego oraz troska o rośliny i otoczenie,
- prace użyteczne na rzecz sali i przedszkola (zamiatanie, porządkowanie, grabienie, plewienie, wycieranie bezpiecznych powierzchni, przygotowanie podwieczorku),
- przenoszenie, przesypywanie, nalewanie, mieszanie, ugniatanie i sortowanie – czynności praktyczne rozwijające koordynację, motorykę i samodzielność,
- gry i zabawy ruchowe inspirowane dawnymi zabawami dziecięcymi oraz tradycją regionalną.

Czwartek – Dzień Eucharystii i Wspólnoty

Hasła dnia: wspólnota • radość • przyjaźń • dzielenie się

Czwartek jest dniem budowania wspólnoty i wzmacniania więzi między dziećmi, nawiązującym do wielkiego czwartku i ustanowienia Eucharystii, w której Jezus gromadzi swoją wspólnotę i daje siebie człowiekowi. Nauczyciel stwarza sytuacje, w których dzieci mogą doświadczać radości płynącej ze wspólnej zabawy, współpracy i wzajemnej pomocy. Tego dnia szczególną uwagę zwraca się na umiejętność dzielenia się, wspólnego podejmowania decyzji oraz odpowiedzialności za grupę i wykonywane zadania. W miarę możliwości dzieci odwiedzają kaplicę lub uczestniczą w modlitwie, poznając wydarzenia z życia Jezusa, słuchają fragmentów Słowa Bożego. Dzieci doświadczenia, że modlitwa może przyjmować różne formy – słowa, śpiew, gest i taniec – i w ten sposób uczą się wielbić Boga całym sobą.

Propozycje aktywności:

- odwiedziny w kaplicy, krótkie chwile modlitewnego zatrzymania w kaplicy dostosowane do wieku dzieci,
- modlitwa wyrażana śpiewem, gestem, ruchem i tańcem,
- opowieści ruchowe i drama dotyczące spotkań Jezusa z ludźmi, wspólnoty, uczty i służby,
- przygotowywanie przedstawień, inscenizacji i wspólne śpiewanie,
- dzielenie się chlebem jako doświadczenie gościnności, wdzięczności i wspólnoty, z zachowaniem wyraźnego odróżnienia od celebracji Eucharystii,
- warsztaty kulinarne, wspólne przygotowanie i przeżywanie posiłku,
- wybór ulubionych zabaw dzieci,
- wspólne prace plastyczne (murale, makiety, kronika, plakaty),
- zabawy i gry zespołowe rozwijające współpracę,
- wykonywanie zadań w parach i małych zespołach,
- zabawy kooperacyjne z dużą ilością ruchu – wspólne pokonywanie toru, budowanie, przenoszenie i realizowanie zadań zespołowych,

Piątek – Dzień Miłosierdzia i Przebaczenia

Hasła dnia: refleksja • wybaczenie • służba • miłosierdzie

Piątek przypomina o miłości Jezusa do ludzi i zachęca dzieci do okazywania dobra i troski innym. Jest dniem spokojniejszym, sprzyjającym wyciszeniu i podsumowaniu tygodnia. Jest dniem, w którym szczególne miejsce zajmują miłosierdzie, pojednanie, wdzięczność oraz stopniowe uczenie się zatrzymania i refleksji. Aktywność ruchowa przeplata się z krótkimi momentami wyciszenia.

Dzieci uczą się dostrzegać dobro, przeproszać, przebaczać, podejmować drogę do przebaczenia i pojednania oraz pomagać innym. Nauczyciel zachęca je do podejmowania małych wyrzeczeń odpowiednich do wieku, np. rezygnacji z wybranej zabawy lub zabawki, oraz do wykonywania prostych prac na rzecz grupy i przedszkola, mających charakter dobrowolny, konkretny i ukierunkowany na dobro. Pomagają one dziecku ćwiczyć cierpliwość, samoregulację i zdolność dokonywania wyboru. Nie dotyczą podstawowych potrzeb dziecka ani przedmiotów zapewniających mu poczucie bezpieczeństwa. Ważnym elementem dnia jest wspólna modlitwa i chwila ciszy, podczas której dzieci uczą się skupienia, wdzięczności i życzliwości wobec innych.

Propozycje aktywności:

- podejmowanie małych wyrzeczeń dostosowanych do wieku dziecka i jego możliwości samoregulacji (np. rezygnacja z wybranej zabawy lub zabawki),
- słuchanie lub czytanie opowiadań biblijnych, rozmowa o ich przesłaniu,
- spokojne zabawy relaksacyjne, słuchanie muzyki lub ćwiczenia oddechowe sprzyjające wyciszeniu,
- zabawy ruchowe o zmiennym tempie, łączące intensywniejszy ruch z zatrzymaniem, słuchaniem i odpoczynkiem,
- wykonywanie prac użytecznych na rzecz sali i przedszkola (ścieranie kurzu, porządkowanie zabawek, podlewanie roślin, pomoc w przygotowaniu sali),
- pełnienie dyżurów i pomaganie młodszym kolegom oraz koleżankom,
- zabawy i ćwiczenia uczące rozwiązywania konfliktów, przepraszenia i przebaczenia, pojednania oraz naprawiania relacji, modelowanie zachowań poprzez zabawy dramatyczne,
- rozpoznawanie emocji własnych i innych osób oraz poszukiwanie bezpiecznych sposobów wyrażania złości, smutku i rozczarowania,
- chwila ciszy o godz. 15.00, krótka modlitwa do Jezusa Miłosiernego, np. wybranym wezwaniem koronki do Miłosierdzia Bożego, dostosowanym do wieku i możliwości koncentracji dzieci,
- wspólne podsumowanie tygodnia – dostrzeganie dobrych uczynków i powodów do wdzięczności,
- wyrażanie wdzięczności poprzez słowo, rysunek, gest, ruch, symbol lub spontaniczną modlitwę,
- podejmowanie konkretnego gestu miłosierdzia wobec drugiej osoby lub wspólnoty.

Rytm poszczególnych dni nie oznacza przypisywania określonych kompetencji, wartości czy form aktywności wyłącznie do jednego dnia tygodnia. Ruch, zabawa, modlitwa, aktywności językowe, poznawcze, twórcze, przyrodnicze i społeczne wzajemnie się przenikają i są obecne w codziennym życiu przedszkola. Temat dnia stanowi akcent wychowawczy, a nie zamknięty blok zajęć.

Sposób realizacji rytmu dostosowuje się do wieku, potrzeb i aktualnych możliwości dzieci. U dzieci młodszych dominują doświadczenie, ruch, zmysły, naśladowanie, zabawa, gest, obraz i krótka wypowiedź. U dzieci starszych stopniowo zwiększa się udział dialogu, opowiadania, współpracy, planowania, rozwiązywania problemów, samodzielnego wyboru i refleksji nad własnym działaniem. Nauczyciel dba o naprzemienną zmianę ruchu i odpoczynku, ekspresji i wyciszenia, działania indywidualnego i wspólnotowego. Dziecko otrzymuje różne możliwości komunikowania swoich myśli, emocji i przeżyć – poprzez słowo, ruch, gest, mimikę, obraz, muzykę, konstrukcję, działanie praktyczne i modlitwę. W ten sposób rytm roku liturgicznego i rytm tygodnia tworzą spójną całość: wspierają integralny rozwój dziecka, a jednocześnie prowadzą je do coraz bardziej osobowej relacji z Bogiem, Jezusem, Duchem Świętym, Maryją, świętymi i wspólnotą Kościoła.

6.3 Rytm dnia - codzienne doświadczenia dziecka

Rytm dnia w Edmundowym Przedszkolu porządkuje codzienne doświadczenia dziecka, zapewniając poczucie bezpieczeństwa, przewidywalności i harmonii. Poszczególne etapy dnia tworzą spójną całość, w której przenikają się wychowanie, zabawa, nauka, odpoczynek, relacje, kontakt z naturą oraz życie duchowe, wspierając integralny rozwój dziecka zgodnie z koncepcją pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego.

Rytm dnia	Doświadczenia dziecka
Rytm spotkania	Schodzenie się dzieci, swobodne relacje z rówieśnikami i nauczycielem, aktywność własna zgodna z zainteresowaniami dzieci, indywidualne rozmowy z rodzicami.
Rytm wspólnoty	Poranny krąg, modlitwa, rozmowa o planach dnia, rytm tygodnia bł. Edmunda Bojanowskiego, budowanie wspólnoty, życzliwości i współodpowiedzialności.
Rytm troski o siebie i otoczenie	Zabawy ruchowe, ćwiczenia poranne, czynności higieniczne, posiłek, samoobsługa, dyżury, prace użyteczne, troska o estetykę otoczenia oraz opieka nad roślinami i zwierzętami.
Rytm odkrywania	Swobodna zabawa, aktywność własna dzieci, projekty, eksperymentowanie, działania badawcze, zajęcia edukacyjne wynikające z zainteresowań dzieci i podstawy programowej. Nauczyciel obserwuje, inspiruje i towarzyszy dziecku.
Rytm natury	Codzienny pobyt na świeżym powietrzu – spacer, zabawy, obserwacje przyrodnicze, prace ogrodnicze, poznawanie otaczającego świata.
Rytm wyciszenia	Odpoczynek dostosowany do potrzeb dzieci, relaksacja, literatura dziecięca, muzyka, chwile ciszy oraz sen najmłodszych dzieci.
Rytm twórczości i sprawstwa	Kontynuacja projektów, zabawy konstrukcyjne i twórcze, rozwijanie zainteresowań, aktywność własna oraz działania podejmowane z inicjatywy dzieci.
Rytm refleksji i pożegnania	Podsumowanie dnia, dostrzeganie dobra, wdzięczność, wspólna modlitwa, dzielenie się doświadczeniami, pożegnanie dzieci i rozmowy z rodzicami.

7. Obserwacja, diagnoza i indywidualizacja pracy

Obserwacja pedagogiczna w naszym programie to wyraz Edmundowej troski o unikalny potencjał dziecka. Jej celem jest poznanie mocnych stron przedszkolaka oraz wczesne wykrycie ewentualnych trudności. Proces ten odbywa się w naturalnych, codziennych sytuacjach. Obserwacja, prowadzona dwa razy w roku, pozwala nauczycielowi indywidualizować pracę z dzieckiem. Stanowi także fundament rzetelnego, partnerskiego dialogu z rodzicami.

Indywidualizacja jest naturalnym elementem codziennej pracy nauczyciela. Tworzymy środowisko, w którym każde dziecko może rozwijać się we własnym tempie, doświadczać sprawczości, podejmować wyzwania i odnosić sukcesy. Dobieramy metody, formy pracy oraz poziom wsparcia do aktualnych potrzeb rozwojowych dzieci, dbając jednocześnie o ich dobrostan i poczucie bezpieczeństwa. Poniżej przykładowe arkusze obserwacji:

ARKUSZ PRÓB DIAGNOSTYCZNYCH DO OCENY ROZWOJU DZIECKA TRZYLETniego

Imię i nazwisko dziecka:..... Data urodzenia:.....

Dziecko wykonuje czynności:

- 4 - powyżej poziomu wieku
- 3 - na poziomie wieku
- 2 - mało sprawnie/ z pomocą
- 1 - znacznie poniżej poziomu wieku

Próby do oceny	X	uwagi	IV	uwagi
<i>SPRAWNOŚĆ RUCHOWA (motoryka duża)</i>				
Wykonuje pełny przysiad				
Pokonuje schody bez trzymania poręczy				
Skacze obunóż				
Rzuca piłkę do nauczyciela				
Wspina się na małą drabinkę i schodzi z niej				
Chodzi po taśmie stopa za stopą				
Stoi na jednej nodze (2-3 sekundy)				
<i>SPRAWNOŚĆ MANUALNA I GRAFOMOTORYCZNA (motoryka mała)</i>				
Nawleka koraliki na gumową linkę				
Targa kawałek papieru				
Przecina kartkę nożyczkami				
Lepi rogalika z plasteliny				
Rysuje człowieka				
<i>LATERALIZACJA</i>				
Oko				
Ręka				

Noga				
Ucho				
PERCEPCJA WZROKOWA				
Wskazuje elementy na dużej ilustracji				
Składa obrazek rozcięty na 3 części				
Odwzorowuje koło				
Odwzorowuje krzyż				
Wskazuje podstawowe kolory				
ORIENTACJA PRZESTRZENNA				
Podaje swoje imię i nazwisko				
Wskazuje i nazywa części ciała				
Wskazuje kierunki w stosunku do własnego ciała (dziecko kładzie misia przed, za, obok siebie)				
Określa położenia przedmiotów (nauczyciel kładzie klocek pod, za, obok, na kubku, dziecko określa gdzie jest klocek, pierwsze położenie można zamodelować)				
PERCEPCJA SŁUCHOWA				
Lokalizuje źródło dźwięku (dziecko z zamkniętymi oczami wskazuje z jakiej strony dochodzi)				
Rozpoznaje dźwięki otoczenia				
Pamięć słuchowa (dziecko powtarza 3-4 wyrazowe zdanie za nauczycielem)				
Dzieli wyrazy na 2-3 sylaby				
MOWA				
Wymienia elementy na obrazku (dziecko nazywa co widzi)				
Wypowiada się prostymi zdaniami				
Zadaje pytania				
MYŚLENIE				
Skupia uwagę do 15 min.				
Klasyfikuje elementy wg polecenia				
Liczy do 5				
Używa pojęć mniej, więcej, tyle samo				
Logicznie się wypowiada				
ROZWÓJ DUCHOWY, SPOŁECZNY I EMOCJONALNY				
Włącza się we wspólną modlitwę				
Odmawia modlitwę Aniele Boży				
Sygnalizuje potrzeby fizjologiczne				
Samodzielnie myje ręce, podciąga spodnie				
Zjada posiłek za pomocą łyżki i widelca				
Ubiera i rozbiera spodnie, buty				
Przestrzega zasad przyjętych w grupie				
Bierze udział w zabawach proponowanych przez nauczyciela				

Kontroluje swoje emocje, wyraża je w sposób adekwatny				
Nazywa i rozpoznaje emocje				
Kończy rozpoczęte działanie				
Nawiązuje kontakty z rówieśnikami				
Nawiązuje kontakt z nauczycielem				
Utrzymuje porządek wokół siebie, sprząta				
Jest zaciekawiony, aktywny na zajęciach, zgłasza się				
Potrafi bawić się długo w jednej aktywności				
Siada w kole, ustawia się w pary, pociąg				

Frekwencja:.....
 Mocne strony dziecka:.....
 Zauważone trudności:.....
 Praca z dzieckiem w zakresie wspomagania w grupie:.....
 Praca z dzieckiem zdolnym w zakresie:.....
 Zalecenia dla rodziców:.....
 Zalecenia dla nauczycieli:.....

.....
 (podpis nauczyciela)

.....
 (data i podpis rodzica)

ARKUSZ PRÓB DIAGNOSTYCZNYCH DO OCENY ROZWOJU DZIECKA CZTEROLETNIEGO

Imię i nazwisko dziecka:..... **Data urodzenia:**.....

Dziecko wykonuje czynności:

- 4 - powyżej poziomu wieku
- 3 - na poziomie wieku
- 2 - mało sprawnie/ z pomocą
- 1 - znacznie poniżej poziomu wieku

Próby do oceny	X	uwagi	IV	uwagi
SPRAWNOŚĆ RUCHOWA (motoryka duża)				
Skacze przez przeszkodę z rozbiegu lub z miejsca <u>obunóż</u>				
Rzuca i chwyta piłkę				
Kopie piłkę do nauczyciela				
Chodzi po płaszczyźnie na niskiej wysokości				
Chodzi po taśmie stopa za stopą				
Stoi na jednej nodze (ok.15 sekund)				

LATERALIZACJA				
Oko				
Ręka				
Noga				
Ucho				
SPRAWNOŚĆ MANUALNA I GRAFOMOTORYCZNA (motoryka mała)				
Prawidłowo trzyma kredkę				
Wycinana duży kwadrat				
Lepi kulki z plasteliny				
Rysuje człowieka				
Koloruje w konturze				
Rysuje po śladzie				
Zapina guziki				
PERCEPCJA WZROKOWA				
Wskazuje elementy na dużej ilustracji				
Składa obrazek rozcięty na 4 części				
Odwzorowuje figury - krzyż skośny				
Odwzorowuje figury - kwadrat				
Nazywa podstawowe kolory				
Nazywa i wskazuje podstawowe figury geometryczne				
ORIENTACJA W CZASIE I PRZESTRZENI				
Zna nazwę miejscowości zamieszkania i kraju pochodzenia				
Wskazuje i nazywa części ciała				
Rozumienie wyrażeń: przód - tył, góra - dół, w bok, daleko - blisko, wysoko - nisko				
Określa położenia przedmiotów (na, pod, za, przed, pomiędzy)				
Zna pory roku i ich następstwa				
PERCEPCJA SŁUCHOWA				
Odtwarza rytmy za nauczycielem				
Pamięć słuchowa (powtarza zdania 4-5 wyrazowe)				
Dzieli wyrazy na 3-4 sylaby, liczy sylaby				
MOWA				
Buduje logiczne zdania				
Mowa jest zrozumiała dla otoczenia				
MYŚLENIE, PRZYGOTOWANIE DO NAUKI MATEMATYKI				
Klasyfikuje wg podanego kryterium				
Wskazuje przyczynę i skutek				
Liczy do 10				
Zna liczebniki porządkowe w kolejności do 5				

Dodaje na konkretach do 5				
Odejmuje na konkretach do 5				
ROZWÓJ DUCHOWY, SPOŁECZNY I EMOCJONALNY				
Włącza się we wspólną modlitwę				
Poprawnie czyni znak krzyża				
Odmawia modlitwę Aniele Boży				
Jest samodzielne w toalecie				
Samodzielnie spożywa posiłki, prawidłowo trzyma łyżkę				
Potrafi się samodzielnie rozebrać i ubrać				
Przestrzega norm i zasad przyjętych w grupie				
Bierze udział w zabawach proponowanych przez nauczyciela				
Kontroluje swoje emocje, wyraża je w sposób adekwatny				
Nazywa i rozpoznaje emocje				
Rozmawia o swoich przeżyciach				
Kończy rozpoczęte działanie				
Nawiązuje przyjaźnie				
Utrzymuje porządek wokół siebie, sprząta				
Eksponuje swoje umiejętności				
Zaczyna uczestniczyć w zabawach tematycznych				
Podejmuje wspólną zabawę z rówieśnikami				

Frekwencja:.....

Mocne strony dziecka:.....

Zauważone trudności:.....

Praca z dzieckiem w zakresie wspomagania w grupie:.....

Praca z dzieckiem zdolnym w zakresie:.....

Zalecenia dla rodziców:.....

Zalecenia dla nauczycieli:.....

.....
(podpis nauczyciela)

.....
(podpis rodzica)

ARKUSZ PRÓB DIAGNOSTYCZNYCH DO OCENY ROZWOJU DZIECKA PIĘCIOLETNIEGO

Imię i nazwisko dziecka:..... Data urodzenia:.....

Dziecko wykonuje czynności:

- 4 - powyżej poziomu wieku
- 3 - na poziomie wieku
- 2 - mało sprawnie/ z pomocą
- 1 - znacznie poniżej poziomu wieku

Próby do oceny	X	uwagi	IV	uwagi
<i>SPRAWNOŚĆ RUCHOWA (motoryka duża)</i>				
Biega krokiem dostawnym				
Naprzemiennie pokonuje schody bez poręczy				
Skacze na jednej nodze do 5 metrów				
Rzuca i chwyta piłkę				
Chodzi po taśmie stopa za stopą				
Chodzi po odwróconej ławeczce gimnastycznej				
Stoi na jednej nodze (ok. 15 sekund)				
<i>SPRAWNOŚĆ MANUALNA I GRAFOMOTORYCZNA (motoryka mała)</i>				
Wycina koło				
Lepi z plasteliny kształty tematyczne (postacie, zwierzęta)				
Rysuje szlaczki z elementami linii prostych i ukośnych				
*Rysuje szlaczki z elementami falbanek i pętli				
Rysuje rysunek człowieka				
Prawidłowo trzyma narzędzie pisarskie				
Rysuje w ograniczonym polu				
Rysuje rysunki tematyczne				
<i>LATERALIZACJA</i>				
Oko				
Ręka				
Noga				
Ucho				
<i>PERCEPCJA WZROKOWA</i>				
Układa mozaiki wg wzoru (atematyczne)				
Składa obrazek rozcięty na 6 części				
Odwzorowuje koła i krzyż wpisany w kwadrat				
Odwzorowuje figury - trójkąt				
Odnajduje 5 różnic na obrazkach				
Uzupełnia trudniejsze szeregi				
Rozpoznaje niektóre litery i cyfry				
<i>ORIENTACJA W CZASIE I PRZESTRZENI</i>				

Określa kierunki względem własnego ciała				
Określa położenia przedmiotów				
Zna swój adres zamieszkania				
Zna nazwy pór roku i zjawiska z nimi związane				
Zna dni tygodnia i ich następstwa				
Określa położenia na płaszczyźnie				
PERCEPCJA SŁUCHOWA				
Analiza sylabowa, przelicza sylaby				
Analiza wyrazowa w zdaniu				
Wysłuchuje głoski w nagłosie				
Wysłuchuje samogłoski w wygłosie				
Wysłuchuje spółgłoski w wygłosie				
Dobiera rymy do podanego wyrazu				
*Wymienia głoski w prostych wyrazach				
MOWA				
Buduje złożone wypowiedzi				
Prawidłowo wymawia głoski				
Podtrzymuje i inicjuje rozmowę				
MYŚLENIE, PRZYGOTOWANIE DO NAUKI MATEMATYKI				
Klasyfikuje, samo określa kryteria				
Wskazuje przyczynę i skutek. Wyjaśnia zjawiska				
Liczy do 20				
Dzieli liczmany po równo				
Dodaje na konkretach do 10				
Odejmuje na konkretach do 10				
ROZWÓJ DUCHOWY, SPOŁECZNY I EMOCJONALNY				
Włącza się we wspólną modlitwę				
Godnie zachowuje się w kaplicy, szanuje świętość miejsca				
Potrafi się poprawnie przeżegnać				
Podejmuje refleksję nad własnym zachowaniem, próbuje się poprawić				
Zasuwa suwaki				
Wiąże supeł				
Przestrzega norm i zasad przyjętych w grupie				
Bierze udział w zabawach proponowanych przez nauczyciela				
Nazywa i kontroluje swoje emocje, wyraża je w sposób adekwatny				
Rozmawia o swoich przeżyciach				
Kończy rozpoczęte działanie				
Nawiązuje przyjaźnie				
Utrzymuje porządek wokół siebie, sprząta				
Eksponuje swoje umiejętności				
Tworzy zabawy tematyczne				

Podejmuje zgodną zabawę z rówieśnikami				
Potrafi przeżywać porażkę				

Frekwencja:.....

Mocne strony dziecka:.....

Zauważone trudności:.....

Praca z dzieckiem w zakresie wspomagania w grupie:.....

Praca z dzieckiem zdolnym w zakresie:.....

Zalecenia dla rodziców:.....

Zalecenia dla nauczycieli:.....

.....
(podpis nauczyciela)

.....
(podpis rodzica)

ARKUSZ PRÓB DIAGNOSTYCZNYCH DO OCENY ROZWOJU DZIECKA SZEŚCIOLETNIEGO

Imię i nazwisko dziecka:..... **Data urodzenia:**.....

Dziecko wykonuje czynności:

4 - powyżej poziomu wieku

3 - na poziomie wieku

2 - mało sprawnie/ z pomocą

1 - znacznie poniżej poziomu wieku

Próby do oceny	X	uwagi	IV	uwagi
<i>SPRAWNOŚĆ RUCHOWA (motoryka duża)</i>				
Stoi chwilę z zamkniętymi oczami				
Skacze zwinnie na jednej nodze P L				
Utrzymuje równowagę chodząc po linii				
Łapie i odrzuca piłkę				
<i>SPRAWNOŚĆ RĄK (mała motoryka)</i>				
Kulturalnie spożywa posiłki z użyciem sztućców				
Nakrywa do stołu i sprząta po posiłku				
Chętnie buduje z klocków				
Wycina po liniach prostych i falistych				
Zapina guziki				
Wiąże sznurowadła				
<i>SPRAWNOŚĆ RYSOWANIA (grafomotoryka)</i>				
Ma prawidłowy chwyt pisarski				
Koloruje bez wychodzenia za linię				
Rysuje i rozróżnia figury: trójkąt, kwadrat, koło, prostokąt				
Rysuje szlaczki: linie				

Rysuje szlaczki: falbanki, połączone pętle				
Rysuje dwuwymiarową postać człowieka				
LATERALIZACJA				
Oko				
Ręka				
Noga				
Ucho				
PAMIĘĆ				
Potrafi skupić uwagę na zajęciach ok. 30min				
Szybko uczy się wierszy piosenek				
Potrafi odtworzyć tekst z rymem i rytmem				
Zapamiętuje ważne treści z książek, spacerów, itp.				
Tańczy, zapamiętuje sekwencje ruchów				
Potrafi nazwać wszystkie litery alfabetu				
Rozpoznaje cyfry od 0 do 9 i tworzy z nich liczby dwucyfrowe				
Odczytuje wyrazy z liter drukowanych				
Zapamiętuje nowe słowa, zwroty w języku angielskim				
SPOSTRZEGANIE WZROKOWE				
Opisuje pełnym zdaniem elementy przedstawione na obrazku				
Układa i buduje wg wzoru				
Szybko znajduje 10 różnic między obrazkami				
Określa kierunki i miejsca na kartce papieru				
Rozpoznaje litery drukowane				
Rozpoznaje liczby od 1 do 20				
Zapisuje swoje imię i nazwisko				
Kreśli wybrane litery i cyfry				
Rozpoznaje symbole narodowe, symbole w otoczeniu				
Poprawnie odwzorowuje układy figur (<u>załącznik</u>)				
SPOSTRZEGANIE SŁUCHOWE				
Mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy				
Rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach				
Chętnie słucha bajek i czytanych książek				
Dzieli zdania na wyrazy				
Dzieli wyrazy na sylaby i składa wyrazy z sylab				
Głoskuje wyrazy o prostej budowie fonetycznej				
Rozpoznaje i śpiewa piosenki, pieśni, melodie				
ORIENTACJA W OTOCZENIU				
Prawidłowo stosuje pojęcia: dziś, jutro, wczoraj				
Zna pory roku i ich następstwa				

Zna dni tygodnia i ich następstwa				
Zna pojęcia: przód, tył, prawo, lewo				
MYŚLENIE				
Wskazuje różnice i podobieństw między pojęciami jednostkowymi (np. kałużą i jeziorem, papierem i deską)				
Potrafi klasyfikować wg 3 kryteriów				
Układa prawidłowo historyjki obrazkowe (4 – elementowe)				
Wyjaśnia wybrane zjawiska atmosferyczne				
LICZENIE				
Poprawnie przelicza do 20				
Dodaje i odejmuje na konkretnych do 10 i więcej				
Dodaje i odejmuje w pamięci do 10				
Dodaje i odejmuje w pamięci do 20 i więcej				
Rozumie pojęcia, mniej, więcej, tyle samo				
EMOCJE, STOSUNEK DO DZIAŁANIA				
Pozostawione w placówce czuje się bezpieczne				
Zwykle stosuje się do poleceń				
Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje				
Rozróżnia emocje przyjemne i nieprzyjemne				
Szuka wsparcia w sytuacjach trudnych emocjonalnie				
Panuje nad nieprzyjemną emocją, np. czekając na swoją kolej				
Obraża się, złości, płacze				
Próbuje pokonywać trudności, łatwo nie rezygnuje				
Utrzymuje porządek wokół siebie				
Zwykle kończy rozpoczętą pracę				
Przejawia życzliwość i troskę względem zwierząt				
Dostrzega emocjonalną wartość otoczenia przyrodniczego				
KONTAKTY Z DZIEĆMI				
Nawiązuje relacje rówieśnicze				
Bawi się zgodnie, bez konfliktów				
Wyjaśnia przynależność do rodziny, grupy, narodu				
Pomaga innym				
Używa zwrotów grzecznościowych				
Stosuje się do poleceń kierowanych do grupy				
Respektuje zasady i normy grupowe				
Wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec dziecka, grupy				

Frekwencja:.....
 Mocne strony dziecka:.....
 Zauważone trudności:.....
 Praca z dzieckiem w zakresie wspomagania w grupie:.....
 Praca z dzieckiem zdolnym w zakresie:.....

Zalecenia dla rodziców:.....
Zalecenia dla nauczycieli:.....

.....
(podpis nauczyciela)

.....
(podpis rodzica)

8. Ewaluacja programu

Ewaluacja programu ma charakter ciągły i służy doskonaleniu jego realizacji oraz dostosowywaniu podejmowanych działań do potrzeb dzieci, oczekiwań rodziców i założeń nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Jej celem jest ocena skuteczności programu w zakresie wspierania wszechstronnego rozwoju dziecka oraz kształtowania wartości i postaw inspirowanych pedagogiką bł. Edmunda Bojanowskiego.

Monitorowanie programu odbywa się przez cały rok szkolny podczas codziennej obserwacji dzieci, analizy dokumentacji pedagogicznej, rozmów z rodzicami oraz refleksji nauczycieli nad przebiegiem procesu wychowawczo-dydaktycznego. Szczególną uwagę zwraca się na osiąganie zakładanych efektów wychowawczych, skuteczność stosowanych metod pracy oraz stopień zaangażowania dzieci w proponowane działania.

Podsumowująca ewaluacja programu przeprowadzana jest raz w roku – po zakończeniu roku szkolnego. Obejmuje analizę osiągniętych efektów, opinii nauczycieli i rodziców oraz ocenę zgodności programu z obowiązującą podstawą programową i potrzebami przedszkola. Wnioski z ewaluacji stanowią podstawę do planowania działań doskonalących oraz aktualizacji programu przed rozpoczęciem kolejnego roku szkolnego.

W ewaluacji wykorzystuje się w szczególności:

- systematyczną obserwację dzieci,
- analizę dokumentacji pedagogicznej,
- rozmowy i konsultacje z rodzicami,
- zespołową refleksję nauczycieli,
- ankiety ewaluacyjne (w miarę potrzeb),
- analizę osiągnięcia zakładanych efektów programu.

Uwagi do programu proszę zgłaszać mailowo na: edmundowep17@gmail.com

9. Bibliografia, akty prawne

- a. Bojanowski Edmund, Reguła Zgromadzenia Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, Katowice 1991.
- b. Opiela Maria Loyola (red.), *Wychowanie integralne dziecka w wieku przedszkolnym według koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego*, Dębica 2010.
- c. Gruszczyk-Kolczyńska Edyta, Zielińska Ewa, *Dziecięca matematyka. Dwadzieścia lat później. Książka dla rodziców i nauczycieli starszych przedszkolaków*, Kraków: CEBP 24.12, 2015.

Akty prawne:

- a. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z późn. zm.).
- b. Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (Dz.U. 2026 poz. 378).

10. Załączniki

Wniosek do dyrektora o dopuszczenie programu do użytku

.....
miejscowość, data

WNIOSEK DO DYREKTORA

..... O DOPUSZCZENIE DO UŻYTKU PROGRAMU

Na podstawie art. 22a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64, 195, 668 i 1010) zespół nauczycieli:

.....
w składzie:

.....
wnioskuje o dopuszczenie do użytku szkolnego Programu wychowania przedszkolnego „Edmundowe Przedszkole” autorstwa

Po wnikliwej analizie treści programu stwierdzamy:

- program stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania opisanych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego,
- zawiera szczegółowe cele kształcenia i wychowania,
- treści programu są zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej wychowania przedszkolnego,
- w programie określone zostały sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy, w zależności od potrzeb i możliwości dzieci oraz warunków, w jakich będzie realizowany,
- program zawiera opis założonych osiągnięć dziecka,
- program zawiera propozycję kryteriów oceny i metod monitorowania procesu edukacyjnego i rozwoju dziecka,
- jest poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym.

Proponowany przez nas program jest zgodny z misją placówki oraz przyjętą strategią edukacyjną. Uwzględnia całość podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Biorąc pod uwagę wymienione walory programu, prosimy o dopuszczenie Programu wychowania przedszkolnego „Edmundowe Przedszkole” do użytku w roku szkolnym

.....
podpisy nauczycieli

Informacja dla Rodziców dotycząca programu wychowania przedszkolnego „Edmundowe Przedszkole”

Szanowni Państwo,
w naszym przedszkolu realizowany jest autorski program wychowania przedszkolnego „Edmundowe Przedszkole”, opracowany w oparciu o obowiązującą Podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz koncepcję pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego, która zakłada integralne wychowanie dziecka poprzez harmonijny rozwój wszystkich sfer jego życia: fizycznej, emocjonalnej, społecznej, intelektualnej i duchowej, we współpracy z rodziną.

Program w pełni realizuje wymagania określone w podstawie programowej. Jednocześnie zawiera Obszar duchowy, którego treści wykraczają poza zakres obowiązkowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego. Obszar ten wspiera rozwój duchowy i moralny dziecka poprzez kształtowanie wrażliwości na dobro, prawdę i piękno, budowanie systemu wartości, rozwijanie postawy wdzięczności, szacunku i odpowiedzialności oraz – zgodnie z katolickim charakterem przedszkola – wprowadzanie dzieci w świat wiary, modlitwy, symboli religijnych, roku liturgicznego i tradycji chrześcijańskiej.

Zależy nam, aby Państwo mieli możliwość zapoznania się z pełnymi założeniami programu oraz świadomie uczestniczyli w procesie wychowania swoich dzieci. Zachęcamy do lektury programu „Edmundowe Przedszkole”, w którym szczegółowo opisano cele, treści oraz zakładane efekty wychowawcze i dydaktyczne, w tym również realizację obszaru duchowego.

Program dostępny jest:

- w sekretariacie przedszkola,
- u dyrektora przedszkola,
- w wersji elektronicznej pod adresem:

W przypadku pytań lub potrzeby uzyskania dodatkowych informacji zapraszamy do kontaktu z dyrektorem oraz nauczycielami przedszkola.

Z wyrazami szacunku

.....
Dyrektor Przedszkola